

Alexandria

PERIODIEKE UITGAVE
(VERSCHIJNT DRIEMAANDELIJKS)
NIEUWE REEKS XV, 3-4, 1949.

koninklijke
geschied-en-oudheid-
kundige kring van de
antwerpsche kempen

« TAXANDRIA »

Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige
Kring van de Antwerpse Kempen.

Bestuur

Ere-Voorzitter: Karel van Nijen, Beheerder, Tempelhof,
Beerse.

Voorzitter: Ant. van den Hove d'Ertsenryck, rechter, Mer-
mansstraat, 6, Turnhout.

Onder-Voorzitter: A. Claes, Inspecteur L.O., Oude Vaart-
straat, 24, Turnhout.

Stedelijke Afgevaardigde: Lode Peeters, Schepen-Volksver-
tegenwoordiger, Eigenaarsstraat, 51, Turnhout.

Secretaris: E.H. J. Nuyts, Aalmoczenier der Gevangenis,
de Merodelei, 189, Turnhout.

Penningmeester: R. Peeters, Stadsarchivaris, Otterstraat, 3
Turnhout.

Bestuursleden: (in alphabetische orde)

Fr. Boone, Sociaal Assistent, Herentalsstraat, 28,
Turnhout.

Baron R. de Borrekens, Burgemeester, Kasteel, Vor-
selaar.

Ch.-Alf. Van Bael, Afgevaardigde-Beheerder, Oude
Vaartstraat, Turnhout.

J. Caron, Beheerder, Grote Markt, Turnhout.

G. De Geeter, Ingenieur-Bestuurder Stads Openbare
Werken, Guldensporenlei, 14, Turnhout.

Em. Van Hemeldonck, Hoofdinspecteur-Letterkundi-
ge, Vosselaar.

Fr. De Vel, Advokaat, Mermansstraat, 22, Turnhout.

Conservator van het Museum : R. Peeters.

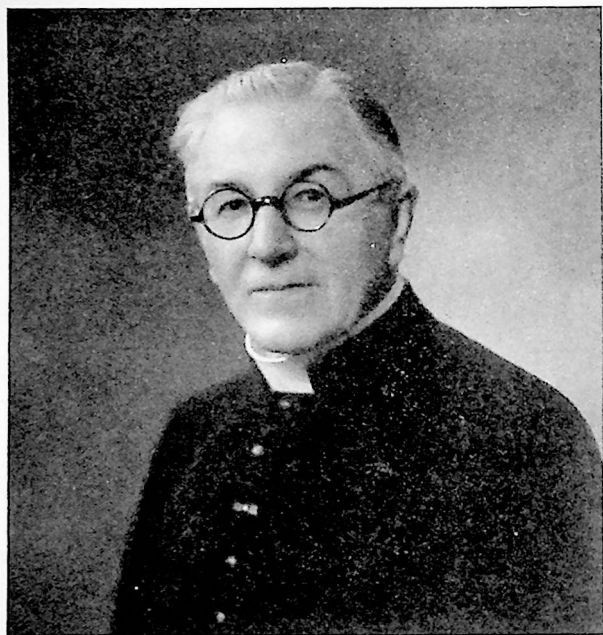
Ieder bestuurslid rekent het zich tot een aangename
plicht om belangstellenden alle gewenste inlichtingen te
verschaffen.

TAXANDRIA

Periodieke Uitgave (Verschijnt driemaandelijks)

— Nieuwe Reeks XV; III en IV 1949. —

**GEDENKSCHRIFTEN
VAN DEN KONINKLIJ-
KEN GESCHIED- EN
OUDHEIDKUNDIGEN
KRING VAN DE ANT-
WERPSE KEMPEN**

†Z.E.H. Kan. J.E. Jansen, O.Praem.

1871 - 1949.

Jeugd

Op Woensdag, 9 Augustus 1871, rond 7 uur 's avonds, werd te Turnhout, in de Otterstraat, nr 2, — nl. het huis thans «De Hesp», bewoond door M. Florent De Wolf-Boenders, — **Petrus-Josephus-Maria Jansen** geboren. Hij was de eerstgeborene van de echtgenoten **Ludovicus Jansen** en **Elisabeth Herculeyns**. 's Anderendaags 10 Augustus, werd het kind gedoopt in de St-Pieterskerk, door E.H. Onderpastoor V.J. Peeters. (1)

Vader Ludovicus Jansen stamde uit een oude Turnhoutse familie. (2) Hij werd, evenals zijn vader, geboren op de

- (1) «Anno Dni 1871, 10 Augusti, baptizatus est Petrus Josephus Maria, pridie hora septima vespertina natus, filius Ludovici Jansen Turnholtani et Elizabeth Herculeyns ex Tilburg hic junctorum. Susceperunt Petrus Josephus Jansen et Maria Catharina Douzi. — V.J. Peeters, Vic.» (Extract. Reg Bapt. Ecclesiae S. Petri Turnhout).

- (2) Ziehier een beknopte stamtafel van de familie Jansen:

Petrus Jansen		x	Catharina Verwilt
v			
°	Henricus Jansen	x	Elizabeth Dierckx
	Turnhout 1774		
†	Turnhout 16.11.1812		
v			
°	Petrus Jansen	x	Catharina Wouters
	Turnhout (Schorvoirt)	°	Turnhout (Oosthoven)
	17.6.1792		1793
†	Turnhout 13.4.1862	†	Turnhout 6.1.1861
v			
°	Ludovicus Jansen	x	Elizabeth Herculeyns
	Turnhout (Schorvoirt)	°	Tilburg 25.6.1835
	21.11.1833	†	Turnhout 8.3.1923
†	Turnhout 26.8.1889		
v		v	
°	Petrus Jos. Maria	°	Maria Catharina
	Turnhout 9.8.1871		Turnhout 14.11.1872
†	Turnhout 9.5.1949	†	Meersel 28.4.1936
		x	Dr Med. F. Rommens

«Slagmolen» te Schorvoirt, op 21 November 1833. In 1850 behaalde hij het getuigschrift van volledige grieks-latijnsche humaniorastudiën in het nieuw St-Jozefcollege der Paters Jezuïeten, waarvan hij een der eerste leerlingen was. Op 9 Augustus 1858 werd hij verkozen tot luitenant van de 4e compagnie van het 2e bataillon der Burgerwacht. Hij werd lid van het Armbestuur in 1882, en was ook lid van het St-Vincentiusgenootschap en van de Sodaliteit van O.L.V. van de Rozenkrans. Hij overleed schielijk te Turnhout op 26 Augustus 1889.

Moeder Jansen, Elisabeth Herculeyns, stamde uit een Tilburgse familie. Ze werd te Tilburg geboren op 2 Juni 1835. Haar vader was Hubertus Herculeyns, haar moeder Helena Douzi.

De echtelingen Ludovicus Jansen-Herculeyns hadden in de Otterstraat nr 2 een handel in «manufacturen», die ze kort na hun huwelijk hadden overgenomen van J. Prinsen-Douzi, oom en tante langs moederszijde van Elizabeth Herculeyns. In Februari 1896 gaf moeder Jansen die handelszaak over aan Biermans, op de markt, «In het bruin Paard».

Vader en moeder Jansen waren stille, ernstige en vrome mensen. Hun zaak — een «huis van vrouwen» in de goede oude betekenis — bloeide, en ze behoorden tot de welgestelde burgerij. Ze stonden bekend om hun edelmoedigheid en goedgeefsheid tegenover de armen, die in die tijd zo talrijk waren te Turnhout en in de Kempen.

Toen de kleine Jef zes jaar oud was, werd hij naar school gestuurd in het H. Graf, waar hij bij Zuster Philomène terecht kwam. Twee jaar later, na het Paasverlof 1879, stapte hij met zijn kameraden Jef Rutten en Jef Metten — de drie Jefkes — naar het St-Jozefcollege, en landt er aan in de «neuvième» bij Mijnheer Roelant, «Baartje Roelant» zoals de oncerbiedige schooljeugd hem noemde. Op 21 Juni 1882, feest van de H. Aloysius, doet hij zijn plechtige H. Communie in de St-Jozefskerk. Een uitblinker schijnt de kleine Jef Jansen wel niet geweest te zijn. Althans konden we nergens sporen ontdekken van een uitzonderlijke studievlijt. Zijn levenslustig karakter en zijn ruime belangstelling, die al zeer vroeg tot uiting kwam in een actieve liefhebberij voor dieren, bloemen en muziek, zullen hem wel belet hebben de austere wegen van een primus perpetuus te bewandelen. Evenwel moet hij zich reeds in zijn vroegste collegejaren hebben onderscheiden door zijn innige godsvrucht. Zo zien we hem op 2 Juli 1885 opgenomen worden in de Congregatie van O.L.V., en op 3 Juni 1887 toetreden tot de «Garde d'honneur du Sacré Coeur de Jésus dans le T. S. Sacrement».

Waarschijnlijk heeft moeder Jansen niet de raad ingewonnen van de toenmalige Pater Studieprefekt, wanneer ze voor haar zoon, student in de vierde, een piano Günther kocht en hem aan huis muzikles liet geven door Meester Emiel Verrees, die hem ook viool leerde spelen. Dat hij zijn leven lang een hartstochtelijk muzikliehebber is gebleven, bewijst wel dat zijn uitstekende meester hem had geleerd muziek te genieten.

In elk menschenleven komen jaren van doorslaande betekenis, jaren die als gongslagen van de Voorzienigheid in het latere leven nagalmen. Voor de jonge Jansen was 1889 zulk een keerpunt. Het schielijk overlijden van zijn geliefde vader, op 56-jarige leeftijd, (1) moet de 18-jarige poëzisstudent op brutale wijze voor het beangstigende mysterie van leven en dood hebben geplaatst, dat is juist in die leeftijd waarop een adolescent zo gevoelig is voor levenstragiek. Anderzijds moeten de groots opgevatte Patriottenfeesten, die dat jaar te Turnhout werden ingericht naar aanleiding van de honderdste verjaardag van de Slag van Turnhout, bij hem een geestdrift hebben gewekt, die van richtinggevend belang is geworden voor het opbouwen van zijn levensideaal. En heeft ook niet het feit dat hij juist dit jaar tot prefekt van de O.L.V. Congregatie der Externen werd verkozen, ertoe bijgedragen om hem zijn roeping te laten vinden? Alleszins is het jaar 1889 voor hem «de vinger Gods» geweest.

Roeping

Het zal wel in verband gestaan hebben met de beslissing door Jef Jansen getroffen, na de bij de Jezuïeten gebruikelijke «roepingsretraite» die de studenten in de loop van hun rethorica-jaar doormaken, dat moeder Jansen haar zoon een reis liet doen naar Bretagne, Lourdes, Gavarni en Betharam. Op 7 Augustus van dat jaar ontving hij het getuigschrift van volledige grieks-latijnse humaniorastudiën. In het «palmares» over het schooljaar 1889-1890 prijkt zijn naam met de vermelding «Premier prix de sagesse» in de Eerste Afdeling Externen. Al had hij ongetwijfeld voor alle

-
- (1) Treffende gelijkenis: Vader Jansen ontsliep schielijk in de nacht van Zondag 25 op Maandag 26 Augustus 1889. Kanunnik Jansen ontsliep schielijk in de nacht van Zondag 8 op Maandag 9 Mei 1949. De Kanunnik had blijkbaar het voorgevoel dat hij ofwel in Mei, ofwel in Augustus zou sterven. Hij drukte namelijk de wens uit begraven te worden met een tuintje heidebloempjes (bloeitijd Mei), ofwel met een tuintje heidebloempjes (bloeitijd Augustus).

leervakken voldaan, toch behaalde hij noch prijs noch accessit, zelfs niet in de geschiedenis...

Het stond dus vast dat Jef Jansen witheer zou worden. Op 15 September 1890 treedt hij binnen in de aloude abdij van 't Park, bij Leuven, en ontvangt er, op 9 October, het witte kleed der roemrijke zonen van de H. Norbertus. Waarom hij juist 't Park had verkozen, boven het nabije Postel, of Tongerlo, of Averbode, konden we niet met zekerheid achterhalen. Moeder Jansen had, ondanks het wee om de onvermijdelijke scheiding, de beslissing van haar zoon met vreugde en fierheid begroet. Maar zijn voogd, een oom langs vaderszijde, die zijn neef liever de handelszaak had zien voortzetten, en desnoods nog zijn goedkeuring had willen hechten aan een beslissing om wereldlijk priester te worden, was op geen kanten te spreken over een kloosterroeping. De toekomstige Kanunnik bleek echter toen reeds met de koppige doorzettingskracht begaafd, die hem zijn leven lang zou kenmerken. Niettegenstaande het verzet van zijn voogd, die het hem maar moeilijk kon vergeven, zette hij zijn gedacht door.

Op 17 October vertrekt **frater Evermodus** — zo heet hij nu — naar Tongerlo, om er zijn eerste jaar noviciaat te beginnen. Hij wordt er hartelijk ontvangen door Prelaat Heyten, de toekomstige bisschop van Namen, die, zijn men-
senkenner die hij was, aanstonds de jonge novice naar waarde wist te schatten. Van dan af dagtekende een innige vriendschap tussen Mgr Heylen en de toekomstige Kanunnik, en een wederzijdse waardering, die ze beiden tot aan hun dood trouw zijn gebleven.

Onze frater Evermodus had het werkelijk niet getroffen. De Winter 1890-91 was een der strengste die men zich geheugt. De vorst viel in op 26 November en duurde aan tot 21 Januari. Te Antwerpen lag de Schelde dicht. Voor de jonge novice, die elke dag te 4 uur 's morgens zijn plaats in het koor van de ijzige en kille abdijkerk moest innemen, was het inderdaad «nogal een wreed begin», zoals hij later zei. Langs de andere kant had hij dan toch weer geluk. Op 5 Februari moest hij loten. Burgemeester Dierckx trok in zijn plaats, en haalde nummer 348 uit de bus. Het hoogste nummer was 352, en Jozef Jansen moest dus niet naar de troep.

Op 17 October 1891, na het eerste jaar noviciaal, vertrok frater Evermodus voor goed naar de abdij van 's Hertogenpark. Op 9 October 1892 legt hij er de kleine geloften af, en komt eindelijk, na twee jaar afwezigheid, voor enkele dagen op vakantie naar Turnhout. Voortaan zal hij trouwens elke week naar Turnhout komen, om orgelles bij Meester

Emiel Verrees. De studiejaren in 't Park gingen vlug voorbij. Frater Evermodus was een vlijtig student en een voorbeeldig kloosterling. Zijn in die tijd zwakke gezondheid was er de oorzaak van dat hij herhaaldelijk met ziekteverlof te Turnhout vertoefde. In 1892 had hij namelijk een lichte bloedspuwing gehad, en bleef daarom jaren lang onder de behandeling van Dokter Goffin alhier, en van een Professor te Leuven.

Een diepe indruk maakte in die jaren op hem Mgr. Namèche, de bekende historicus, die met zijn merkwaardige bibliotheek zijn intrek had genomen in de abdij van 't Park, er zijn laatste levensjaren sleet in studie en gebed, er overleed en begraven werd op het kerkhof van de abdij. Zeker is het, dat van dit ogenblik af bij de jonge witheer de belangstelling voor de geschiedenis doorbreekt, al gaat hij nog heen en al op in de voorbereiding op zijn toekomstige priestertaak. In Juni 1893, tijdens het Zomerverlof, voert hij onderhandelingen nopens de uitgave van zijn vertaling van het frans werkje van E.H. G. Madelaine, «Handboek der Derde Orde van den H. Norbertus», zijn eerste boek, dat in 1894 verscheen. In 1893 maakt hij met E.H. Fr. Smets een reisje naar Keulen. Maar daarna, tot even voor zijn priesterwijding, legt hij zich onafgebroken en met hart en ziel toe op zijn theologische studiën. Zijn monnikencel is hem buitengewoon dierbaar, en hij verlaat ze zelden en met tegenzin. In die stille jaren van dorre studie en streng kloosterleven, groeit in de jonge frater Evermodus de werkzame, geleerde Kanunnik uit het Erasmiëans celleke in de Beekstraat. Maar hij is nu nog te jong om zich voorgoed op te sluiten met zijn hoeken. Zijn levenstaak als priester staat hem voor het oog, en de wijde wereld lokt. Reizen heeft voor hem, zijn leven lang, een sterke bekoorlijkheid gehad. Die hang had hij van vader Jansen geërfd. In Juli 1895 bezoekt hij Aken, Keulen en de oevers van de Rijn.

En eindelijk komt de grote dag. Op 15 Augustus 1895 wordt hij, in de nuntiatuur te Brussel, tot priester gewijd door de toenmalige Nuntius, Mgr. Francica Nava di Bontife. (1) De jonge priester droeg zijn Plechtige Eremitis op in de St-Pieterskerk te Turnhout, op Woensdag 21 Augustus Van 24 Augustus tot 9 September is hij echter alweer op reis in Nederland, nl. in Gelderland, Friesland en in het Land van Kleef.

(1) Geboren te Catane in 1846. Van 1889 tot 1896 Apostolisch Nuntius te Brussel, daarna te Madrid. Overleden in December 1928.

Maar nu begint het volle leven, en de jonge Kanunnik treedt het tegemoet met de noeste werkkraacht en al de gaven van organisator, stichter, inrichter; die hem steeds zullen kenmerken. Reeds in April 1896 sticht hij te Antwerpen, met goedkeuring van zijn oversten, de Derde Orde van de H. Norbertus, die hij 25 jaar lang zal blijven besturen. Hij verblijft nog steeds in de abdij. In Januari 1897 wijst hij een verzoek van Graaf de Villermont, om precepteur te worden op het kasteel te Ermeton, van de hand. Niets voor hem. Hij houdt te zeer van zijn abdij, en de taak van precepteur — hoe interessant deze zich ook voorspiegelde — is te eng voor zijn ijver.

Onderpastoor te Bierbeek

In 1896 had hij gedurende enkele tijd een onderpastoor te Bierbeek vervangen. Pastoor-Deken Jonckers vroeg aan de Prelaat van 't Park, om E.H. Jansen, wiens gaven en toewijding hij ten hoogste waardeerde, voor te stellen voor een definitieve benoeming tot onderpastoor aldaar. Onze E.H. Jansen was er wel niet tegen, maar toch was hij liever in zijn abdij gebleven, omdat hij rechtzinnig meende dat daar zijn roeping lag. Hij voelde zich overigens zo behaaglijk thuis in zijn cel. Maar een wens van zijn oversten was voor hem een bevel. Dat zal hij later nog een paar keren bewijzen. Hij neemt dus aan, en treedt op 1 Juli 1897 in dienst als onderpastoor te Bierbeek. Dat was ten slotte niet zover van 't Park en hij kon dikwijls naar zijn geliefde abdij terugkeren. In 1900 sticht hij «t Parks Maandschrift», waarvan hij tot in 1912 de ijverige bestuurder blijft. Met het opzet dergelijk tijdschrift te lanceren liep hij sinds 1897 in het hoofd, want in Februari van dat jaar zien we hem onderhandelingen voeren met Splichal voor de uitgave ervan. Nochtans kwam het eerste nummer eerst in Januari 1901 van de pers.

De dertigjarige onderpastoor is thans in volle fleur. Hij is een ijverig priester, die zijn parochiedienst ter harte neemt. In 1901 cumuleert hij de functies van desservitor te Korbeek-Loo met zijn bediening te Bierbeek. Wat hem aan vrije tijd overblijft, en dit zijn meestal slechts de late avonden, brengt hij door in zijn werkkamer, die reeds helemaal het uitzicht heeft van een klein museum: schilderijen, porselein, oudheden, en... boeken. Schier elk nummer van «t Parks Maandschrift» brengt een artikel van zijn hand. Meer en meer gaat de locale geschiedenis hem boeien. Waar hij ook komt, verzamelt hij nota's, en er groeit een artikeltje uit. Vooral in de geschiedenis van de abdij van 't Park, en die der Norbertijner abdijen in 't algemeen, stelt hij belang. Hoe nauw het contact was dat hij met zijn

abdij onderhield, en hoe zeer men aldaar zijn rijke geeslesgaven en zijn onstuimige werkiijver waardeerde, blijkt uit het feit dat Kanunnik Jansen werd aangeduid om de abdij van 't Park te vertegenwoordigen op het Algemeen Kapittel te Averbode, van 22 tot 24 Juli 1902.

De Stichting van Taxandria.

De Kempen was hij echter niet vergeten. Elk jaar in Augustus, en telkens wanneer hij even uit zijn dagelijkse werkkring weg kon, kwam hij enkele dagen doorbrengen bij moeder, in de Otterstraat. In lange wandelingen door bos en heide, akker en weide, genoot hij van de stille pracht en de gemoedelijke rust van het Kempisch landschap. Aan zijn zoekende blik en nieuwsgierige geest ontsnapte niets van het vele merkwaardige dat Turnhout en de Kempen bieden, en hoe langer hoe meer boeide hem de geschiedenis van stad en streek. Vele uren bracht hij door met pluizen in het kerkarchief van St-Pieters en van het Begijnhof, en in de rijke bibliotheek en het belangrijke privaatarchief van de familie de Fierlant, waar hij steeds de welkome vriend des huizes is geweest.

De betrekkingen met de familie de Fierlant dagtekenen van reeds lang voor de geboorte van Kanunnik Jansen. Vader Jansen, en diens broer Petrus Josephus, bezaten namelijk goederen te Schorvoirt en te Zevendonk, die paalden aan de lardeigendommen de Fierlant aldaar. De Jansen gingen af en toe op jacht met wijlen Procureur de Fierlant, en soms mocht de kleine Jef Jansen meegaan. Het gebeurde dan wel eens dat Procureur de Fierlant, die een zeer gecultiveerd man was en wat men in die tijd noemde «un fin lettré», bij een rustpoos in de bossen de kleine Jef stukken uit Cornelius Nepos en uit Cicero liet voordragen...

Het was op een van die zwoele Augustusavonden in 1902, dat rustig pratend in de lommerrijke tuin achter moeders huis — natuurlijk bij een goede fles «die haar eerste communie had gedaan» — met de heren Louis Boone, Jules Diercxens, Jules Taeymans, H. Van Genechten en A. De Laet, die zich al vroeger met kunst en opgravingen hadden bezig gehouden, de gedachte van een «Geschied- en Oudheidkundig Genootschap» voor 't eerst werd opgeworpen. Mer: besloot contact te zoeken met de ervaren oudheidkundige Z.E.H. P.J. Goetschalckx, pastoor te Ekeren-Donk.

Op Dinsdag 23 Juni 1903 werd dan, in de bovenzaal van het stadhuis en onder het voorlopig voorzitterschap van Z.E.H. P.J. Goetschalckx, de algemene stichtingsvergadering van Taxandria gehouden. De belangstelling overtrof de

stoutste verwachtingen. De ruime zaal was goed bezet met een uitgelezen en enthousiast publiek. De standregelen werden voorgelegd en goedgekeurd, en het eerste bestuur werd verkozen: De heer L. Stroobant, Bestuurder van het Rijkswelddadigheidsgesticht te Merksplas, werd voorzitter; Kanunnik Jansen onder-voorzitter en hoofdredacteur van de Annalen; de heer J. Dierxens zou het ambt van secretaris, en de heer J. Taeymans dat van schatbewaarder waarnemen; de heren L. Boone, H. Van Genechten, Z.E.H. P.J. Goetschalckx en kunstschilder E. Surinx werden als leden aan het bestuur toegevoegd. Dat de onderneming bijval had, blijkt wel uit het feit dat dadelijk 26 beschermende en 162 werkende leden toetraden. In de loop van het eerste jaar steeg het totaal ledenaantal tot ruim 200.

Aangemoedigd door dit onverhoopt succes, schoot het jonge Taxandria met ijver aan 't werk. De druk bijgewoonde maandelijkse vergaderingen werden regelmatig gehouden in de achterzaal van een café op de Botermarkt, thans Zegeplaats, waar reeds enkele interessante vondsten werden bijeengebracht. Al spoedig moest naar een meer geschikt lokaal uitgezien worden, en men verhuisde naar... de zolder van het kasteel. De stilaan groeiende collecties werden aldaar overgebracht, en zo ontstond een embryonaal museum, waaruit het huidige, rijke stadsmuseum Taxandria zou ontstaan. De Annalen verschenen vier maal 's jaars, en de inhoud mocht alleszins gezien worden.

De asociale kasmementaliteit en het aftands franskiljorisme, die doorgaans de overigens zeer verdienstelijke Geschied- en Oudheidkundige Kringen bij het begin van deze eeuw kenmerkten, zijn terecht meer dan eens en zeer scherp gehékeld geworden. Ook Taxandria was in de eerste decennia van zijn bestaan niet gans van deze smetten vrij. In de vergaderingen werd heel wat Frans gerabbeld, en het tijdschrift was tweetalig. «Cercle historique et archéologique de la Campine», asjeblief! Een paar mensen nochtans reageren, waaronder de Kanunnik. Hij was te zeer gehecht aan de voorouderlijke kempische eenvoud, te verstandig ook, om het potsierlijke van zulke verwaande vreemddoenerij niet in te zien. Wanneer hij spreekt, doet hij 't dan ook in 't Vlaams. Hij schrijft ook in 't Vlaams, alhoewel hij, zoals zo velen uit zijn generatie, die de radicale verfransingskuur in middelbaar en hoger onderwijs hadden ondergaan, zijn leven lang mocite heeft gehad om behoorlijk Nederlands te schrijven, wat vooral merkbaar werd na zijn langdurig verblijf in Wallonië. Het was ook Kanunnik Jansen die later van de eerste gunstige gelegenheid gebruik maakte om als voertaal in vergaderingen en tijdschrift in principe alleen het

Nederlands aan te nemen. Dit alles moest eenmaal gezegd worden om aan te tonen dat de Kanunnik het ongenueanceerde verwijt een franskiljon te zijn, dat hem weleens onbekookt naar 't hoofd werd geslingerd, geenszins verdiende.

Zoals alle instellingen kende ook Taxandria periodes van hoge activiteit en bloei, maar ook inzinkingen, min of meer lange periodes van stagnatie. We kunnen er niet aan denken hier, al ware het dan ook maar een sommaire geschiedenis van Taxandria te schetsen. We moeten er ons toe beperken erop te wijzen dat Kanunnik Jansen tot aan zijn dood de nimmer versagende bezieler van de kring is gebleven, en dat hij telkens opnieuw de wagen van Taxandria aan 't rollen wist te brengen, ook al stond hij er soms gans alleen voor.

De historicus

Hoe meer hij zich in geschied- en oudheidkundige studie verdiepte, hoe meer de actieve onder-voorzitter van Taxandria er zich van bewust werd dat, niettegenstaande zijn buitengewone autodidactische begaafdheid, zijn vorming als historicus leemten vertoonde. Van 26 October 1903 tot Februari 1905 zien we hem dan, als vrij student, aan de hogeschool te Leuven geschiedenis en oudheidkunde studeren, onder leiding van de Professoren Kan. Dr. Cauchie, Moeller en Maere. Medestudenten waren o.m.: Prof. Dr. Leo Van der Essen, Pater Willaert S.J., Mgr Vaes, Pater de Moreau d'Andoy S.J., Kan. Raymond Lemaire. Kanunnik Jansen volgde tamelijk regelmatig de colleges, en werd lid van het «Séminaire historique». Zodat het een geheim blijft waar hij de tijd haalde om de menigvuldige taken, die hij zich op de schouders had geladen, af te werken. Want van zijn dubbele parochiedienst kweet hij zich nauwgezet en met toewijding, zoals het een ijverig zielcherder past.

In 1904 geeft hij de door hem aangevulde en vermeerderde vertaling uit van het werk van F.J. Raymaekers: «*Recherches historiques sur l'ancienne abbaye du Parc*» (Revue Catholique. Louvain. Tome XVI, 1858), onder de titel: «*Geschiedkundige Navorschingen over de aloude Abdij van 't Park*», eerst verschenen in 't Parks Maandschrift, waarin hij al vroeger interessante bijdragen over 't Park had gepubliceerd. Maar terzelfdertijd werkt hij aan de drie delen van zijn lijvig «*Turnhout in het verleden en het heden*». Veelal zit hij tot half twee 's nachts aan zijn schrijftafel.

Aan de zo vruchtbare Bierbeekse jaren zou echter spoedig een einde komen. Mgr Heylen had een aalmoezenier nodig voor het Sint Martinusgesticht der Broeders van Liefde te Dave, en hij verzocht Kanunnik Jansen die plaats te aanvaarden. Deze stemt toe, en hij verlaat Bierbeek «met

de tranen in de ogen». «'t Was er goed volk», zei hij. Het afscheid moet hem zeer hebben ontroerd, zo zelfs dat hij er een dichterlijke bevestiging heeft bij gekregen. We weerstaan niet aan de bekoring de aanhef te citeren :

«Schoon is mijn Bierbeek,

«Schoon is mijn Land,

«Daarom ook vol liefde

«Het harte mij brandt.»

Aalmoezenier te Dave

Op 14 Februari 1905 installeert hij zich te Dave, aan de heerlijke Maasoever. De uitoefening van zijn priesterambt in het krankzinnigengesticht laat hem nogal wat vrije tijd over. Hij profiteert ervan om dapper door te werken aan «Turnhout in het Verleden en het Heden», dat in 1905 verschijnt, de eerste twee delen bij Splichal te Turnhout, het derde, nl. de «Bewijsstukken», bij Meulemans-De Preter te Leuven, op 700 exemplaren waarvan 50 op glanzend papier. Alleszins stout gezien voor die tijd.

De grote afstand maakt het hem onmogelijk de lessen aan de hogeschool verder bij te wonen. Dit belet hem echter niet zijn vorming als historicus te voltooien. Hij leest, studeert, zoekt. In 1907 verblijft hij gedurende een paar weken te Londen, waar hij nagenoeg dagelijks het British Museum en de vele oudheden van Londen bezoekt. In 1908 komen Parijs en het Louvre-museum aan de beurt.

Het verschijnen van «Turnhout in het Verleden en het Heden», en de bijval die het werk had ontmoet, hadden er veel toe bijdragen om zijn naam bekend te maken in de kringen van geschied- en oudheidkundigen. In haar zitting van 5 April 1908 verkoos de «Koninklijke Academie voor Oudheidkunde van België» Kanunnik Jansen tot «membre correspondant régnicole». Bij deze verkiezing haalde de Kanunnik het met 10 stemmen tegen Karel Buls, oudschepene en oud-burgemeester van Brussel. Zijn benoeming tot briefwisselend lid van de «Société archéologique de Namur» volgde op 7 December 1909.

Enkele maanden vroeger, nl. bij zijn schrijven van 9 Mei had hij aan het stadsbestuur van Turnhout voorgesteld zich zonder vergoeding te gelasten met het classeren van het stadsarchief, dat te dien tijde ordeloos op de zolder van het stadhuis zat geborgen. Het stadsbestuur nam dit voorstel dankbaar aan, en begon dadelijk de archieven in zakken en kisten aan Kanunnik Jansen toe te sturen. Te Dave heeft hij nagenoeg heel het Turnhouts stadsarchief doorgelezen en geclasseerd. Stukket van uitzonderlijk belang schreef hij af voor latere publicatie en duizenden no-

ta's bracht hij op steekkaarten.

Dit alles belette hem evenwel niet met hart en ziel aalmoezenier te zijn. In 1909 zien we hem de lessen volgen, ingericht door de Gezondheidscommissie te Namen, en het diploma behalen van «verpleger van geesteskranken.» Dit tekent de man: hij is aalmoezenier van een krankzinnigen-geslacht, en hij wil op de hoogte zijn. Af en toe moet hij er toch eens uit. In 1910 onderneemt hij een reis door Frankrijk, Monaco, Monte Carlo; naar Italië en Rome. 26 April wordt een grote dag: hij wordt in particuliere audiëntie ontvangen door Paus Pius X. Tot op 't einde van zijn leven schitterden zijn ogen, wanneer de Kanunnik van die audiëntie vertelde, en van de Mis die hij had opgedragen in de Catacomben. 't Parks Maandschrift (1910) bevat een gedetailleerde beschrijving van deze reis.

Stadsarchivaris van Turnhout

Met 15 stemmen op 16, benoemde de gemeenteraad van Turnhout, in zijn zitting van 19 Mei 1911, Kanunnik Jansen tot stadsarchivaris, in vervanging van wijlen P. Vues. Gelukkige keuze! Kanunnik Jansen zou de verwachtingen die in hem gesteld werden, ten volle vervullen. Reeds had hij, door het classeren van het archief, zeer degelijk werk verricht en in feite de taak van archivaris op zich genomen. Bij de stichting van Taxandria, en in de interessante vergaderingen van de jonge kring, maar vooral door de uitgave van «Turnhout in het Verleden en het Heden», had hij terdege bewezen de gaven te bezitten die van een stadsarchivaris mogen verwacht worden. Er was nog meer: de besprekingen nopens het oprichten van een stadsmuseum waren volop in gang, en nog hetzelfde jaar zou met het bouwen ervan in de Mermansstraat een aanvang gemaakt worden.

Men kan zich indenken dat het voor de Kanunnik een over-en-weer-reizen van belang werd, tussen Dave en Turnhout. En toch belette hem dit niet op de hoogten te Amée, bij Dave, een «station néolithique» te ontdekken en grondig af te zoeken, een liefhebberij waarbij zijn huishoudster hem geesdriftig ter zijde stond. Zijn bevindingen legde hij vast in zijn werkje «Notes sur Amée et sa station néolithique», en de vondsten, een prachtige verzameling silex-stenen, schonk hij later aan Taxandria.

Pastoor te Beuzet

Maar ook de gelukkige jaren te Dave liepen onverwachts ten einde. Nu had Mgr Heylen weer een pastoor nodig te Beuzet, en hij dacht nogmaals aan Kanunnik Jansen. Op 15 Maart 1913 wordt hij dan pastoor te Beuzet, in de dekenij Gembloers. Verhuis en installatie waren slechts een kort in-

termezzo. Want hij had het druk: Hij was volop bezig met zijn «Bibliographie de la Campine Anversoise», dat in 1913 van de pers komt. De bouw van Taxandria was volttrokken, en de plechtige inhuldiging die dit jaar zou plaats hebben, vroeg heel wat voorbereiding. Bovendien werkte hij aan een studie over het Kapittel van de St-Pieterskerk.

Zo wordt het Augustus 1914, vooraleer hij er weer eens kan aan denken voor een tiental dagen op reis te gaan. Deze keer zouden de musea en antiquiteiten van Weenen, Praag en Boedapest aan de heurt komen. Helaas, de oorlog brak uit en de reisplannen vielen in 't water.

Thans vertoont zich een andere, onvermoede Kanunnik Jansen. Reeds in de eerste dagen na de inval stromen vluchtelingen te Beuzet toe. Van de morgen tot de avond is Pastoor Jansen in de weer om aan al die ongelukkigen onderdak en voedsel te verschaffen. Namen valt. Weldra hebben in de streek schermutselingen plaats, en de pastoor maakt zich uiterst verdienstelijk bij het verzorgen van de gekwetsen en het verlenen van geestelijke bijstand aan de sterfenden. Een lancier, een zekere Le Roy van Leuze-Longchamp, sterft in de pastorie. De Duitse troepen zijn in aantocht. Schier allen slaan op de vlucht. Kanunnik Jansen doet het enige wat we van hem kunnen verwachten: hij blijft: «Een overste moet op zijn post blijven, ook al moet hij er het leven bij inschielen», zegt hij. Een moraal die de man tekent. Al spoedig zou hij ondervinden dat dit standhouden niet zonder gevaar was. Op Vrijdag, 21 Augustus, staat hij met de burgemeester van Beuzet aan de boord van de gracht langs de steenweg op Namen, met de armen omhoog, gereed om voor de kop geschoten te worden. De pastoor bidt: «O Mater Dei, memento mei». Gelukkig komt een Duits officier tussenbeide. Maar voor de rest van zijn leven is de Kanunnik over «de Pruis» niet meer te spreken.

Gedurende heel de oorlog zou Pastoor Jansen een voorbeeld zijn van moed en vaderlandsliefde. Hij houdt het moreel van zijn parochianen hoog, en deze kunnen in alle omstandigheden op hun pastoor rekenen. Bij de bezetter staat hij natuurlijk op een slecht blaadje. Op 14 October 1915, naar aanleiding van een sabotagedaad op de spoorlijn tussen Loncée en Beuzet, wordt door de Ortskommandant van Gembloers, een zekere Baldus, bevolen «dasz die Gemeinde Beuzet 1 Geisel stellt und zwar M. le Curé Jansen». Onze pastoor wordt in het hotel Zénon te Gembloers gevangen gezet. Na enkele dagen wordt hij weer vrijgelaten, dank zij een persoonlijke tussenkomst van Mgr Heylen. In 1916 doet hij vele pogingen om zijn werkloze parochianen te vrijwar-

ren voor ontvoering naar Duitsland, en hij slaagt erin de meesten onder hen vrij te krijgen. In 1917 wordt Beuzet opnieuw overrompeld door vluchtelingen, ditmaal uit de Aisne. En weer is de pastoor dag en nacht te been om die ongelukkigen te helpen en bij te staan.

De stille periodes in die lange oorlogsjaren vulde hij natuurlijk met veel geschiedkundig werk. Tegen het einde van de vijandelijke bezetting lagen tal van studiën in handschrift klaar. Al dadelijk na de bevrijding laat hij verschijnen : «Mgr Thomas Louis Heylen, son action et ses lettres pendant la guerre 1914-18».

In haar zitting van 1 Juni 1919, verheft de «Académie Royale d'Archéologie» Kanunnik Janen tot titelvoerend lid. En in October van hetzelfde jaar schildert zijn vriend Karel Boom zijn portret, een prachtstuk, dat zich thans bevindt in de verzameling van de heer Burgemeester en Mevrouw Adrien Glénisson-Rommens, te Meersel.

Het jaar 1920 wordt een gloriejaar. Op 18 Augustus viert Pastoor Jansen zijn zilveren priesterjubileum, in de aanwezigheid o.m. van zijn bisschop en hoogerwaarde vriend, Mgr Heylen. Bij deze gelegenheid hield hij hetgeen hij placht te noemen «een treffelijk noenmaal», en zijn vrienden welen wat hij daarmee bedoelde. Voor banketten had hij beslist een zwak, en ook daarin toonde hij zich een ras-echte Turnhoutenaar. Bij Koninklijk Besluit van 24 November 1920 werd hij tot Ridder in de Kroonorde benoemd. Hetzelfde jaar geeft hij zijn prachtwerk «La Belgique Norbertine» in 't licht.

Als parochieherder werkt hij evenwel onverpoosd. In 1921 laat hij een grote missie prediken, en bij de sluiting ervan sticht hij een begankenis en een broederschap van de H. Blasius, patroon tegen de keelpijn, een kwaal waaraan de Kanunnik zelf in zijn kinderjaren geleden had. Pastoor Jansen liet door beeldhouwer Napoleon Daems, van Turnhout, een prachtig marmeren beeld van de H. Blasius beelten, dat op het altaar aan de epistelkant werd geplaatst. Voor ditzelfde altaar liet hij ook twee taferelen schilderen door Bernard De Pooter, van Wilrijk, dezelfde die zijn Ex-Libris tekende.

De Kempische Congressen

1921 zou het jaar worden van de stichting der Kempische Congressen die, door de bijval die ze hebben gekend, er veel hebben toe bijgedragen om in brede kringen belangstelling te wekken voor de culturele rijkdom van de Kempen. Bij het uitvoeren van dit opzet mocht Kanunnik Jansen rekenen op de toegewijde en krachtdadige hulp van de heer

J. Ernalsteen. De Kanunnik is dit steeds ten hoogste blijven waarderen. Geld noch moeite werden gespaard om het wel-slagen van de onderneming te verzekeren.

Van 20 Augustus tot 10 September 1922 werd dan het Eerste Geschiedkundig Kempisch Congres met Tentoonstelling gehouden in het Kasteel te Turnhout. Z.M. Koning Albert had zijn hoge bescherming verleend. Het succes overtrof alle verwachtingen. Voor de Kanunnik was dit een spoor-slag om zich nog grondiger met de studie van de geschie-denissen en de oudheidkunde van de Kempen in te laten. Van 1922 tot 1931 zien we hem dan elk jaar, tijdens het Paas- en Zomerverlof, wanneer hij zich te Beuzet kon laten vervangen door een met verlof zijnde geestelijke, gedurende een vijftal dagen te voet door de Kempen trekken met potlood en notaboekje. Alles wat enig geschiedkundig belang had, tekende hij op. Deze aanzienlijke hoeveelheid nota's bevindt zich thans in de bundels van de desbetreffende ge-meenten in het stadsarchief. Kanunnik Jansen mocht te-recht zeggen: «Ik ken de Kempen op geschied- en oudheid-kundig gebied, zo goed als een mens ze kan kennen».

Beproeving

Op 8 Maart 1923 overleed Moeder Jansen. Voor de Kanun-nik was dit een harde slag. Lange maanden tijdt hij eronder. Zijn moreel is aangetast. Het moet in een vlaag van diepe ontmoediging zijn geweest, dat hij in 1923 plots ontslag gaf als onder-voorzitter van Taxandria. Wel was er sedert en-kele tijd een verslapping in de activiteit van de kring inge-treden, en practisch trok de Kanunnik de wagen gans alleen. «Ze lieten mij voddren en ik had er genoeg van», zoals hij later op zijn eigen lapidaire manier zegde.

En toch was hij er de man niet naar om er zo maar het bijltje bij neer te leggen. Na enkele tijd zien we hem weer moed scheppen, en opnieuw aan 't werk schieten. Wellicht hebben daartoe veel bijgedragen de gezellige namiddagen van het «artistiek en archeologisch kransje» te Beuzet. Om de maand vergaderden namelijk, nu eens bij de Pastoor te Beuzet, dan eens bij een der anderen te Namen, Generaal Lambotte, Kanunnik Smits, secretaris van het bisdom, Archi-teect Lalière en Kunstschilder J. Claes. In dit, op het stuk van wijsgerige opinies nogal heterocheit ge-zelschap «lettrés», werd gepraat en gediscussieerd — bij een goede fles en een geurige sigaar, dat spreekt — over phi-losophie, kunst, geschiedenis, oudheidkunde, literatuur, zelfs over krijgskunde — daar zorgde de generaal wel voor — kortom over alles en nog wat, behalve over politiek. Dit laatste onderwerp werd eens en voor altijd uitgesloten.

Wat alleszins pleit voor de levenswijsheid van de leden van dit voorzeker buitengewoon spiritueel kransje.

In 1924 zien we de Kanunnik weer in volle activiteit. Ter gelegenheid van het zilveren episcopaaitsjubileum van Mgr Heylen, laat hij bij Wesmael-Charlier te Namen verschijnen: «*Monseigneur Thomas Louis Heylen, évêque de Namur. Son action sociale et religieuse pendant 25 ans d'épiscopat.*» Tevens bereidt hij de uitgave voor van het Jaargetijdenboek van het St-Pieterskapittel te Turnhout. En ter gelegenheid van de 800e verjaardag der stichting van de Sint-Michielsabdij te Antwerpen, richt hij aldaar een Norbertijns Congres met tentoonstelling en feestelijkheden in.

In 1925 wordt de Kanunnik lid van de Provinciale Commissie voor geschiedkundige en folkloristische opzoekingen der provincie Antwerpen, die hem dadelijk last geeft een «*Geschiedenis van de Schuttersgilden in de Antwerpse Kempen*» te bezorgen, een studie-object dat hem sindsdien is blijven boeien. Op verzoek van dezelfde commissie stelde hij ook een vlugschrift samen: «*Toelichtingen en Wenken voor de briefwisselende leden van het provinciaal Comité voor geschiedkundige en folkloristische opzoekingen te Antwerpen*», dat in 1927 verscheen.

Het Kempisch Congres met Tentoonstelling, te Brecht in 1925, dat flink werd voorbereid, kende een zeer groot succes. Naar aanleiding van dit congres gaf de Kanunnik zijn «*Bio-Bibliographisch Naamboek*» in 't licht. Hij werkte in die tijd ook aan een «*Wapenboek der Kempen*» en legde een «*Album der Iconographie van de Abdij van 's Hertogenpark*» aan, dat hij naderhand aan de abdij heeft geschonken. Ondertussen zien we de parochieherder, die de sociale beweging van dichtbij volgde, onvermoeid aan 't werk: Op 14 October 1925 sticht hij te Beuzet een «*Ligue des femmes*» en een «*Kinderheil*».

Toch begon hij er stilaan aan te denken op rust te gaan, althans als pastoor. Nog een jaartje of twee, dacht hij... Hij smeedde toekomstplannen, en maakte zelfs een begin met de uitvoering ervan. Op 11 Februari 1926 koopt hij te Oostmalle, van Fr. Eelen, een stuk grond om er een huis op te bouwen, «*met een schoon stukje hof eraan*». Wel een mooie droom: rustend pastoor in een rustig Kempisch dorpje, dicht bij het geliefde Turnhout met zijn, voor een vorser als hij, onuitputtelijk archief... Misschien wel te mooi.

Pastoor te Lovenjoel

In December 1926 stelde Kardinaal Mercier aan Kanunnik Jansen voor Pastoor te worden te Lovenjoel. Prelaat Nols, van 't Park, drukte de wens uit dat hij deze plaats

zou aannemen, en wist op delicate wijze aan te dringen: «Ce sera un pas vers la Campine », schreef hij. Wat gaat de Kanunnik doen? Op zijn leeftijd — hij is nu 55 — nogmaals opnieuw beginnen, in een nieuwe parochie? En na 21 jaar lang in 't Walenland gepastoord te hebben, zich nu aanpassen aan een Vlaams dorpje? En zijn mooie Oostmallese plannen? «Het is maar erg», dacht hij. Maar zijn overheid wenst het, en dat is voor hem genoeg. Na zo lange, gelukkige en vruchtbare jaren verlaat hij Beuzet met weemoed in het hart. Voor korte tijd had hij, om zijn kerk te Beuzet te verfraaien, een wit stenen O.L.V.-beeld laten beitelen door S. Goossens, en prachtige gekleurde glasramen besteld bij Steyaert te Schaarbeek. Hij betaalt alles voor zijn vertrek. De geschiedenis van Beuzet, nl. «Histoire de Bossières et de ses dépendances: Beuzet, Fervoz, Vichenet, Le Mazy, Les Isnes, avec l'histoire de l'Abbaye d'Argenton à Lon-zée-lez-Beuzet», zou hij kortelings publiceren. Hij schenkt het handschrift aan de heer Joh. Nieuwenhuys, burgemeester van Fervoz-Beuzet, ten afscheid... Zijn parochianen, voor wie hij vooral in de bange oorlogsjaren zoveel had gedaan, zagen met droefheid hun grijze pastoor vertrekken. Hij had zich te Beuzet heel handig buiten en boven de dorpspolitiek weten te houden, wat niet steeds gemakkelijk blijkt geweest te zijn. Hij was er de vriend en de vader van allen, arm en rijk.

Op 23 December werd hij te Lovenjoel plechtig ingehaald en aangesteld door Pastoor-Deken Weicherding, van Bierbeek. En al dadelijk zien we de eeuwige stichter en oprichter aan 't werk schieten. Hij begint met een volksboekerij tot stand te brengen. In 1927 herstelt en vergroot hij de oude kapel van de H. Ermelindis, op Ten Bruul. Wanneer hij zowat in zijn nieuwe parochie is ingeburgerd, en deze «naar zijn hand heeft gezet», kan hij gaan denken aan de voorbereiding van het volgende Kempisch Congres. Dit wordt in 1928 gehouden te Geel, onder het motto: «Het oude huisbedrijf in de Kempen». Het is op dit congres dat de Kanunnik voorstelde een «Federatie van de oudheidkundige kringen der Antwerpse Kempen» te stichten. Allen vonden de gedachte uitstekend. Maar daarbij bleef het. En het is ook dit jaar dat de «slabakkende» Geschied- en Oudheidkundige Kring Taxandria door de Kanunnik «weer opgeraapt» werd. Met de ijverige J. Stefens als secretaris, en deze keer met het Nederlands als voertaal, steekt hij van wal. En nu zal hij niet meer loslaten.

Ter gelegenheid van de 800e verjaring van de stichting van de abdij van 's Hertogenpark, laat de Kanunnik, in 1929, bij Dessain te Mechelen verschijnen: «L'Abbaye norbertine

de Parc-le-Duc. Huit siècles d'existence. 1129-1929.», dat hij opdraagt aan Koning Albert als opvolger van de hertogen van Brabant. Naar aanleiding daarvan wordt hij door Zijne Majesteit in private audiëntie ontvangen. Over deze uiterst hartelijke ontvangst — hij bleef ongeveer een uur lang in gesprek met de Koning in diens private werkkamer — geraakte de Kanunnik niet uitgepraat. Hij was zozeer in zijn nopjes, dat hij zich ging laten fotograferen bij Buyle. Hij had immers voor de gelegenheid zijn mooie witte toog aangetrokken...

Op 28 April 1929 had een brandramp de bibliotheek en vele kunstschaten van de abdij van Tongerlo verwoest. Die slag, die de hele Norbertijnerfamilie gevoelig trof, kon Kanunnik Jansen niet onbetuigd laten. Hij maakte deel uit van het «Centraal Kempisch Comité tot Herstel», en wist heel wat bijeen te brengen.

Het eeuwfeestjaar 1930 zou voor de Kanunnik een werkjaar worden. Te Lovenjoel wilde hij, van 29 Mei tot 8 Juni, een grote missie laten prediken. Hij gaat persoonlijk al zijn parochianen ten huize uitnodigen. Bij een van deze voorbereidingslochten breekt hij, op de Biest, zijn been. Zodat de pastoor de missie moet bijwonen van achter een raam van de pastorie. Gelukkig geraakt hij spoedig uit de plaasteren onbeweeglijkheid. Hoe zou hij kunnen stil blijven, nu ten allen kanle voorbereidselen worden getroffen om het eeuwfeest der Belgische Onafhankelijkheid op waardige wijze te vieren? Te Lovenjoel plant hij, voor de kerk, een vrijheidsboom en spreekt te dier gelegenheid een gloedvolle rede uit. Op uitnodiging van Burgemeester Ad. Max wordt hij te Brussel lid van de inrichtingscommissie van de «Exposition de souvenirs se rapportant à la révolution de 1830, à la fondation du Royaume et aux origines de la dynastie». Te Antwerpen is hij een ijverig lid van de Commissie van de Afdeling Folklore van de Internationale Tentoonstelling. En te Turnhout is hij bezig een oorspronkelijk gedenkteleken van het eeuwfeest op te richten: op 29 Juni wordt het hersteld en vergroot Museum Taxandria plechtig ingehuldigd. Taxandria nam verder deel aan de historische eeuwfeestsloet met een wagen waarop Frederik de Merode was uitgebeeld. Tevens geeft de Kanunnik zijn studie «Turnhout in 1830-1831» uit, bij Lumen te Turnhout.

Midden al dat werk en al die beslommeringen vindt hij nog de tijd om zijn brave huishoudster, Rosalie van Hout (1), die hem reeds 25 jaar trouw dient — ze kwam immers

(1) Rosalie Van Hout, geboren te Borchout 23.10.1868, overleden te Lovenjoel 4.7.1931.

in dienst te Dave in 1905 — te laten decoreren. Helaas, ze zou hem het volgende jaar door de dood ontrukkt worden. Gelukkig vond hij, na heel wat gesukkel, een nieuwe huishoudster, Leontine Kerremans, die vrij kwam wegens het overlijden van haar vroegere meester, Z.E.H. Schools, pastoor te Pellenberg. Leontine zou hem met evenveel toewijding en geduld als haar voorgangster trouw ter zijde staan tot aan zijn overlijden. (1)

In 1931 had de Kanunnik het groot geluk de grote Kempenaar, tevens zijn geliefde oud-bisschop en zijn trouwe vriend, Mgr Heylen, plechtig te mogen ontvangen in Taxandria. Na diens afsterven plaatste de Kanunnik piëteitsvol zijn purper baret en zijn borstbeeld in de galerij der Kempische Figuren van het museum.

Het vierde Kempisch Congres met Tentoonstelling ging in 1931 door te Esschen. Het algemeen thema was dilmaal: «De Schuttersgilden van de Antwerpse Kempen». De bijval was even groot als bij de vorige congressen. Op 14 April 1932 richtte de Kanunnik in het Kasteel te Turnhout een grootse Karel Boom-hulde in, en gaf bij deze gelegenheid uit «Een Kempisch Schilder: Karel Boom». In deze drukke werkperiode was het voor Kanunnik Jansen een waar geluk, bij Koninklijk Besluit van 8 April 1932, tot Ridder in de Leopoldsorde benoemd te worden. Hij overschatte geenzins zijn verdiensten, maar zag ze gaarne erkend. Voor een decoratie was hij zeer gevoelig, niet uit ijdelheid, maar omdat het tastbaar bewijs voor zijn land en voor zijn volk iets gedaan te hebben, hem aanmoedigde.

Ondertussen is hij te Lovenjoel een gildezaal aan het bouwen voor de parochiale werken. In 1933 kon deze plechtig ingehuldigd worden, en voor de gelegenheid wordt onze pastoor toneelschrijver: «Een Ielie onder de doornen, of het leven van de H. Ermelindis» wordt door de meisjes van de Katholieke Actie met brio opgevoerd.

In 1934 wordt Kanunnik Jansen beroemd tot lid van het inrichtend comité der afdeling «Mobilier, Volkskunsten, Rijtuigmakerij» van de Belgische retrospectieve tentoonstelling «Vijf eeuwen Brusselse kunst» bij de Algemene Wereldtentoonstelling te Brussel in 1935. De eerste uitgave van zijn «Gids voor Turnhout en Omstreken» komt in 1935 van de pers. Hetzelfde jaar ging ook het Vijfde Kempisch Con-

(1) Leontine Kerremans, geboren te Liezele 5.2.1878. Na het overlijden van de Kanunnik is ze zich gaan vestigen te Londerzeel. De vrienden van de Kanunnik, voor wie ze zo dikwijls en altijd even vriendelijk de deur in de Beekstraat heeft geopend, zullen steeds met genegenheid terugdenken aan de goede Leontine.

gres met Tentoonstelling door te Westerloo. Het laatste dat de Kanunnik zou voorzitten. Te Westerloo werden namelijk betreurenswaardige incidenten uitgelokt door mensen die poogden de zuiver culturele bedoelingen, die door de inrichters der congressen steeds werden nagestreefd, met hun gevaarlijk politiek spel te vertroebelen. Kanunnik Jansen was een loyale vaderlander, en hij kon noch wilde zekere tot uiting gekomen strekkingen met zijn gezag dekken. Hij deed het enige wat hij in de gegeven omstandigheden kon doen: hij nam ontslag. Het gebeurde voelde hij terecht aan als een ondankbaarheid tegenover hem, die geld noch moeite had gespaard om het welslagen der congressen te verzekeren, en dit heeft hem diep gegriefd.

Hij verliest er evenwel de moed niet bij, en werkt rustig voort. In 1936 geeft hij zijn «Westerloo en de prinselijke familie de Merode Westerloo» in 't licht. Maar kort nadien treft hem een zware rouw: Zijn enige zuster, Mevrouw Rommens, van wie hij zo zielsveel hield, en met wie hem een zelfde liefde en belangstelling voor oudheden en kunstvoorwerpen verbond, overleed te Meersel op 28 April 1936.

Te Lovenjoel blijft hij immer actief. In 1936 richt hij er een zeer geslaagde Vlaamse Kermis in, en we zien hem op uitstap trekken met zijn Boerinnengilde. Daar hij er echter aan denkt, ditmaal definitief, op rust te gaan als pastoor, verzamelt hij zijn verspreide gegevens en stelt een bevropte geschiedenis van Lovenjoel op, in 't latijn. Indien we het goed voor hebben, hangt deze geschiedenis, in paneelvorm overgeschreven, thans nog aan de wand in de sacristij aldaar. De mooie ruime pastorie had hij in een uiterst interessant museum herschapen. Verscheidene zalen waren gevuld met zijn duizenden boeken en rijke verzamelingen antiquiteiten, kunstvoorwerpen, en kostbaarheden. Van heinde en ver kwam men het privaatmuseum van Kanunnik Jansen te Lovenjoel bezoeken, en menig ter zake kundige stond in bewondering voor al het waardevolle dat de pastoor gedurende meer dan veertig jaar verzameld had. Hij zou echter bewijzen dat hij dit alles, waaraan hij een ruim deel van zijn fortuin had besteed, niet voor zichzelf en uit kleinburgerlijke collectioneurspassie bijeengebracht had, maar wel met het edel doel er de gemeenschap mee te verrijken.

De Kanunnik had dus het plan opgevat zich te Turnhout te vestigen, om er, met de goedkeuring van zijn geestelijke overheid, verder het ambt van stadsarchivaris te vervullen. Zijn middelen konden hem zeker toelaten er een woning te betrekken, die ruim genoeg zou zijn om er zijn bibliotheek en museum in onder te brengen. Wat een gelukkige en rus-

tige levensavond zou hij er genieten, omringd van al zijn kostbaarheden, waaraan zo vele herinneringen vastzitten. Maar hij is kloosterling, en 'n vroom man. Hij weet hoe zeer hij gehecht is aan elk stuk, dat hij Godweet met hoeveel moeite heeft bemachtigd en met hoeveel liefde bewaard en gekoesterd. Hij wil sterven «ontdaan van alles». Daarom zal hij alles en ineens wegschenken, voor goed en onwederroepelijk, en wel aan zijn beminde vaderstad Turnhout. Dat is met het stadsbestuur afgesproken vooraleer hij Lovenjoel verlaat. Te Turnhout zal hij een klein huisje betrekken, «een kluis», in de Bèckstraat.

Met een dankbrief van de Kardinaal, om zijn lange en toegewijde diensten, op zak, vertrekt hij op 29 September 1936 uit Lovenjoel. Bij het afscheid betuigen zijn parochianen hem hun dankbaarheid en genegenheid. Ze zien hun oude pastoor, die met de jaren misschien wel iets of wat te veel «hockenworm» geworden is, node vertrekken.

Te Turnhout

De verhuis heeft heel wat in. De verzamelingen oudheden, kunstvoorwerpen, schilderijen, gravures, münten en médailles, zijn oude meubelen, zijn omvangrijke bibliotheek, worden ondergebracht deels in het museum Taxandria, deels op de tweede verdieping van het Steentje. Het huisje in de Beekstraat is klein; hij behoudt dan alleen de nodige meubelen, het onmisbare werkmateriaal en enkele voorwerpen die hij, om bepaalde redenen, niet kan of mag afstaan. Maar veel daarvan zou nog na zijn overlijden, aan «de stad» vermaakt worden, «als ze braaf zijn» placht hij er bij te zeggen. Het enge achterplaatsje, het «opkamertje», behoudt hij zich voor als werk- en zitplaats. Een palmstruik wuift voor het van kleurige glasramen voorziene venster, dat op het tuintje uitgeeft. Dat verleent iets bijbels aan het uitzicht. Tegen de wand zijn oude schrijftafel, steeds beladen met boeken en papieren. Tegenover het raam een mooie antieke kast, volgepropt met handschriften, boeken en bundels. Nog een tafeltje, een zetel, een paar stoelen. Men kan er zich ternauwernood bewegen. Zoals de meeste mensen met een intens geestelijk leven, had de Kanunnik een afschuw voor ledigheid om hem heen. Hij had trouwens zijn leven lang kort moeten keren tussen al zijn kostbaarheden, en in een museum te huizen was bij hem een tweede natuur geworden. De wanden van zijn Erasmiaans celleke waren dan ook in museumstijl en letterlijk bekleed. Die muren spraken, en men kon er uren lang naar luisteren. Rondom, in een brede lijst, prijken achter glas de portretten van de vier koningen, van Kardinaal Mercier en Kardi-

naal Van Rocy, van Mgr Heylen, Marschalk Foch, van oud-professoren, van vrienden, van Kempische figuren. Onder de mooie portretten van zijn vader en moeder zaliger had hij een opschrift aangebracht, met zwarte letters op gulden grond; onder vader «beminnen», onder moeder «dienen». Daar hingen verder nog de portretten van Erasmus, Lessius, Dante, e.m.a. En natuurlijk spreuken. Waar de Kanunnik heeft geleefd, heeft hij zelfgemaakte spreuken aan de wanden gespijkerd. Boven de deur van zijn celleke prijkte al vooreerst deze :

«In dit celleke van Thomas à Kempis,
Komen ware vrienden nooit mis.»

En dat was waar. Maar niet iedereen werd in het heiligdom toegelaten. Wie niet tot de min of meer intieme vriendenkring behoorde, werd door Leontine in de voorkamer gebracht, en verder kwam hij niet. Wel was die voorkamer nu weer een museum, waarin men op interessante wijze de paar minuten wachttijd kon doorbrengen. Wie echter tot het celleke toegang kreeg, werd er gul onthaald en voelde er zich thuis. We hebben steeds de indruk gehad dat men daar alleen de Kanunnik leerde kennen zoals hij was, in het diepste van zijn gemoed. Op een groot paneel, boven de kast, had hij «zijn lijfspreuk» laten schilderen, waarin hij zichzelf en zijn leven zo volkomen had geresumeerd :

«Nihil falsi. Verum amans supra.

«Pulchri Campiniacque amore captus.

«Maria ducente, pie ad aeterna.»

Voortaan zou hij dus te Turnhout zijn vroom en werkzaam leven leiden. Klokslag zes stond hij elke morgen aan het altaar in het klooster van de Zusters in de Beekstraat. Na zijn ontbijt had hij een groot deel van zijn brevier, 's Winters in de gang van zijn woning, 's Zomers over en weer wandelend in zijn tuintje tussen de bloemen. «Zijn bloemen, dat was nogal wat », weet Leontine te vertellen. Van in zijn kinderjaren had hij ontzettend veel van bloemen gehouden, en hij kon ze staan bewonderen minuten lang. «Ziet ge niet hoe schoon die bloemen zijn», zei hij soms tegen de bezige Leontine, en dan kwam even de prekende pastoor weer boven... Gewoonlijk trok hij rond 9 uur af, naar 't Steentje; de laatste jaren, wanneer de benen niet goed meer mee wilden, met zijn stok. We zien hem nog gaan in de Otterstraat, die Otterstraat die hem als kind naar school had zien lopen. «Wat wordt de Kanunnik sukkelachtig, zeiden we de laatste tijd, maar toch nog recht als een kaars.» Inderdaad. Hij had iets majestatisch in zijn gang, en in de moegelezen ogen achter de brilglazen schitterde nog een heersersblik. Hij beklom dan de hoge steile trap op 't

Steentje, op 't laatst met veel moeite weliswaar, zodat hij op elk bordes even moest uithijgen. Heel de voormiddag bleef hij dan aan 't werk in zijn bureel in de boekerij. Het blijft een raadsel hoe hij erin slaagde daar zulke hoeveelheid werk af te leggen, want schier voortdurend kreeg hij bezoek van de ene of de andere die beroep kwam doen op zijn uitgebreide kennis, of die raad nodig had in verband met zijn eigen werk. We zien de Kanunnik daar nog zitten achter zijn grote schrijftafel, met het O.L.V.-beeldje voor hem, schrijvend en rokend. Rond 1 uur ging hij dan naar huis, nam zijn middagmaal, en ving een uiltje in zijn grote zetel. De laatste jaren had hij van zijn namiddagwandeling afgezien. Soms ging hij naar het museum; meestal bleef hij in zijn celleke om er te werken. Na het avondmaal deed hij nog wat lektuur of beluisterde genietend mooie muziekuitingen. Was hij evenwel aan een opstel bezig, dan werkte hij veelal door tot laat in de avond.

Bij zijn aankomst te Turnhout begon eigenlijk voor de Kanunnik een nieuwe werkperiode. En de arbeid die de «rustende» pastoor in de loop van de laatste twaalf jaren heeft afgelegd, is ontzagwekkend. In 1937 zien we hem, in samenwerking met de Vereniging voor Natuur- en Stedschoon te Antwerpen, een prijskamp inrichten voor de versiering van veldkapellekens en Mariabeelden in het arrondissement Turnhout. In Maart van hetzelfde jaar treedt hij actief op bij de Prelaatsverkiezing in de Abdij van 't Park. Wegens bijzondere omstandigheden was deze verkiezing met heel wat moeilijkheden omringd. Bij deze gelegenheid bewees de Kanunnik nogmaals hoe diep hij was verknocht aan zijn oude abdij, en hoe zeer hij met haar toekomst was bekommerd. Alles verliep naar zijn wens: een Turnhouteenaar, de Hoogwaarde Heer Joannes Evangelista Adrianus Versteyleen, werd tot prelaat aangesteld. Begin Mei doet de Kanunnik met de leden der Bestendige Deputatie een autoreis naar Anholt (Duitsland), residentie van de Prins van Salm Salm, om er het omvangrijke archief in te zien dat uiterst interessant is voor de geschiedenis van Turnhout, Hoogstraten en de Kempen.

Op Zondag 13 Juni 1937 had de inhuldiging plaats van het heringericht museum Taxandria. De heer Julius Hoste, Minister van Openbaar Onderwijs, en de heer Gouverneur Baron Holvoet woonden de plechtigheid bij. Een verrassing wachtte de Kanunnik: een mooi bronzen médaillon, met de halfverheven beeltenis van Kanunnik Jansen, dat het sadsbestuur in alle stilte door Strijmans had laten vervaardigen en in de voorhal van het museum had laten plaatsen, werd onthuld. Voor dit blijk van erkentelijkheid en genegenheid

vanwege het stadsmagistraat, was de Kanunnik zeer gevoelig.

De plannen die hij vroeger, toen hij ver van Turnhout verbleef, niet had kunnen uitvoeren, zien we hem nu verwezenlijken. Op 1 Augustus 1937 maakt hij met de leden van Taxandria een reisje naar het kasteel van Baron de Trannoy te Tongerlo. Een dergelijke uitstap volgde op 24 Juli 1938 naar het kasteel van Graaf de Renesse Breidbach te Oostmalle. In Augustus 1938 wist de Kanunnik, na heel wat behendige onderhandelingen, een prachtige verzameling Merovingisch-Frankische voorwerpen uit de VIIe eeuw — die door P. Prinsen-Van Summeren op zijn erf te Lutlommel waren opgegraven — voor Taxandria te bemachtigen. Op 5 October van hetzelfde jaar wordt eindelijk een contract, betreffende het afstaan van zijn boekerij en kunstvoorwerpen, afgesloten tussen de Kanunnik en het Stadsbestuur, vertegenwoordigd door Burgemeester A. Van Hoeck, Schepene Martens-Paggers en Secretaris Leysen. De inrichting van de bibliotheek op de tweede verdieping van het Steentje, kwam stilaan, dagtaak na dagtaak in orde. Het was waarachtig geen kleinigheid die duizenden boeken te rangschikken: en min of meer overzichtelijk in de rekken onder te brengen. Ondertussen werkt de Kanunnik aan het definitief classeren van het stadsarchief, waarmee hij eerst in 1940 klaar komt. 1939 wordt aldus een jaar van veel werk. Toch vindt hij nog tijd om, in Juni, op het Congres voor Heraldiek, Genealogie en Sigillographie te Antwerpen, een zeer gedocumenteerde lezing te houden over de familie de Fierlant, een studie die hem veel opzoekingen had gevraagd. Korts nadien is hij met een reporter-fotograaf van «De Stad» per auto op studiereis door de Kempen. Het relaas hierover vinden we in dit geïllustreerd weekblad, onder de titel «Een ritje door de Kempen». Enkele maanden later zou een nieuwe rouw hem gevoelig treffen: zijn neef, Z.E.H. Louis Rommens, pastoor te Gendron-sur-Lesse, overleed op jeugdige leeftijd, in October.

Begin 1940 staat de Kanunnik op de bres, in volle strijdvaardigheid, om het behoud van het ambt van torenwachter. Zeker was die torenwachter, door de moderne inrichting van de brandweer, sinds lang niet meer onmisbaar. Dal wist de Kanunnik wel, en ook dat een nieuwe candidaat-torenwachter niet gemakkelijk te vinden bleek. Maar het ging erom deze zeldzaam geworden lokale merkwaardigheid te bewaren, vooral met het oog op het toeristiek belang. Na veel moeite haalde de Kanunnik de slag thuis: op 4 Maart stemde de gemeenteraad het behoud van de torenwacht. Helaas, wegens de oorlogsomstandigheden zou deze

beslissing dode letter blijven. Ondertussen bereidde de Kanunnik een Mariale Tentoonstelling voor, die hij in Mei zou laten doorgaan. De Duitse inval maakte dit onmogelijk, maar het plan werd niet opgegeven. De oorlog zou dringender taken aan de hand doen. In September is de Kanunnik ijverig bezig met het «Centraal Comité der Antwerpse Kempen tot herstel van de verwoeste bibliotheek van de Katholieke Universiteit te Leuven», en hij mocht terecht fier zijn op het resultaat. Twee grote vrachtwagens stampvol boeken en een geldsom van 51.500 Frs. kon hij aan de Rector laten toekomen.

Alhoewel hij de gebeurtenissen met aandacht volgde — hij hield zelfs een «Oorlogskroniek» bij, — bracht de Kanunnik de eindeloze oorlogsjaren door in onverstoorbare arbeid. De inrichting van de Wetenschappelijke Stadsbibliotheek was in 1941 beëindigd. Maar voor de Kanunnik was iets maar «af» en volledig, wanneer het op passende wijze «gevierd» was geworden. En zo had op 11 Augustus 1941 de plechtige inhuldiging van de Wetenschappelijke Stadsbibliotheek plaats, in aanwezigheid van de heer J. Grauls, destijds Gouverneur, en van talrijke vooraanstaanden. Het werd een mooie plechtigheid. Sommigen vonden dat deze beter achterwege ware gebleven... Maar met zijn bekende ruimdenkendheid meende de Kanunnik dat zijn Wetenschappelijke Bibliotheek niets te maken had met het oorlogsgedoe, en dat voor de rest «elkeen zijn gedacht mocht hebben».

Een zware rouw zou hem treffen. Op 27 October 1941 overleed te Namen Mgr Heylen, zijn oud-bisschop en zijn dierbare vriend. Zovelen uit zijn familie- en vriendenkring waren hem reeds in de loop der laatste jaren ontvallen, en hij voelde diep hoe de vereenzaming om hem heen toesloot.

De Kanunnik liet door Taxandria, waarvan Mgr Heylen erelid was, een plechtige zielmis opdragen in de St-Pieterskerk, en sprak bij deze gelegenheid een ontroerende lijkrede uit.

Het moet rond die tijd geweest zijn dat de Kanunnik, tijdens de stille avonden in zijn eenzaam en rustig celleke, begonnen is zijn «Levensherinneringen» te schrijven. Dit kostbaar handschrift, gebonden in twee prachtige blauw-marokijnen banden, en overvloedig geïllustreerd met photo's en documenten, liet hij na aan de heer Burgemeester en Mevrouw Adr. Glénisson-Rommens, te Meersel-Dreef. (1)

- (1) We danken hier nogmaals de heer Burgemeester en Mevrouw Adr. Glénisson-Rommens om de vriendelijke bereidwilligheid waarmee ze ons lieten kennis nemen van deze «Levensherinneringen».

Al voelde de Kanunnik zich oud worden, al ging hij stil-aan meer en meer in zijn herinnering leven, toch was de eeuwige plannermaker nog immer bedrijvig. Op 15 Mei 1944 richtte hij een intieme inhuldigingsplechtigheid in naar aanleiding van de afwerking van zijn «Besloten Hofje». Deze enig mooie Maria-kast, die zoveel bekijks zou krijgen tijdens de Mariale Tentoonstelling, had hij ontworpen, door Architect Jules Tacymans laten tekenen, en laten uitvoeren door de Zusters Clarissen, die er iets wonderbaars van hebben gemaakt. Helaas, kort nadien had Taxandria het afsterven te betreuren van de heer Jules Tacymans en van Advocaat Louis Boone, beiden mede-stichters van de kring.

In Augustus 1945 kon eindelijk de Mariale Tentoonstelling doorgaan in de Congregatiekapel in de Herentalsstraat. Ze kende een zeer groot succes, en nooit zagen we de Kanunnik zo gelukkig. Want deze tentoonstelling was zijn dankbare eregroet aan O. L. Vrouw, ter gelegenheid van zijn gouden priesterjubileum. Op O. L. Vrouw-half-oogst 1945 was het immers dag op dag vijftig jaar geleden dat hij, in de nuntiatuur te Brussel, de priesterwijding ontving. Voor O. L. Vrouw had hij steeds een diepe, kinderlijke godsvrucht gehad. Het is kenschetsend dat ook de tekst van zijn doodsbeeldje, die sinds lang gereed lag, begint met het «O Mater Dei, memento mei» van Erasmus. Ter gelegenheid van dit jubileum weigerde de Kanunnik alle eerbetoon. Hij brengt vijf dagen door in gebed en ingetogenheid, leest elke dag de Mis ter intentie van zijn overleden dierbaren, en... de volgende vijf dagen houdt hij feest. Vijf dagen na elkaar geeft hij «een treffelijk noenmaal», waartoe hij in bepaalde orde groepen familieleden en vrienden uitnodigt. Tijdens een van die diners wordt hij onwel. Een ogenblik dacht hij dat zijn laatste uur geslagen had. Het was gelukkig maar een voorbijgaande onpasselijkheid. Maar toch, uit alle voorzichtigheid brengt hij «zijn zaken in orde», en sindsdien lagen zijn wiltsbeschikkingen alsmede de teksten voor rouwbrieven en doodsbeeldekens gereed. Natuurlijk moest hij er af en toe nog iets aan veranderen...

Maar verslagen is hij nog niet, verre van daar. In September is hij alweer op de bres, ditmaal voor de heropbouw van de geteisterde monumenten te Hoogstraten: kerk en gemeentehuis. En einde 1945 komt hij klaar met het opstellen van «Turnhout en de Kempen», waaraan hij gedurende vele jaren had gewerkt. Het was een zoeken van belang geweest in archieven en boekerij. Honderden en nog honderden nota's haalde hij uit de laden. Hij classeerde, herlas, herschikte de stof, en schreef. Verscheidene vulpennen lieten er het leven bij.

Ondertussen weet hij Taxandria uit zijn oorlogs-doodslaap op te wekken en nieuw leven bij te zetten. En op Zondag 25 Augustus 1946, ter gelegenheid van de 400e verjaardag van de St-Sebastiaansgilde te Wechelderzande, houdt hij aldaar een goedvolle redevoering en fungeert er als voorzitter van de jury bij het tornooi der kempische schuttersgilden.

In Januari 1947 komt «Turnhout en de Kempen» van de pers. Van alle zijden wordt aan het werk en aan de auteur een uitbundige en welverdiende lof toegezwaaid. De Kanunnik triomfeert. Wel voelde hij dat dit prachtwerk zijn zwagerzang zou zijn, maar toch beleefde hij een der schoonste uren van zijn leven wanneer de reusachtige maquette van «zijn boek» in de jubileumstoet van Brepols door Turnhouts straten marcheerde. Hij liet een luxe-exemplaar van het werk aanbieden aan Z.M. Koning Leopold III, aan de Prins-Regent, aan Kardinaal Van Roey, aan de Gouverneur van de provincie, enz., en hun prachtige dankbrieven plakte hij zorgvuldig in zijn «Levensherinneringen».

In Taxandria wordt op 20 Februari 1947 Z.E. Pater Prof. Dr J. Van Mierlo, S.J., plechtig gehuldigd naar aanleiding van zijn benoeming tot doctor honoris causa van de Universiteit Leuven. Het erelidmaatschap van Taxandria werd aan de geleerde Turnhoutenaar aangeboden.

In 1948 is de Kanunnik de ziel van de Boerenkrijg-Herdenking te Turnhout. Hij had deze voorbereid door de uitgave van zijn studie over «De Volksopstand van het jaar VII (1798) of de Boerenkrijg in de Kempen». Op 27 Juni sprak hij een kansrede uit in de St-Pieterskerk, en in de voorhal van het stadhuis hield hij de feestrede bij de inhuldiging van het gedenkteken aan Pieter Corbeels.

Een mooie dag beleefde de Kanunnik op 4 October 1948, wanneer de burgemeester hem, in aanwezigheid van het Schepencollege, het kruis van Officier in de Kroonorde op de borst spelde, een ereteken dat hij reeds veel vroeger had moeten ontvangen.

In September nam hij het initiatief aan de korts voordien overleden Pater Emiel Fleerackers, S.J., door Taxandria in samenwerking met het stadsbestuur, een plechtige hulde te laten brengen. De Kanunnik werd ere-voorzitter van het uitvoerend comité, en een groots opgevalte en treffende huldiging ging door op Zondag 24 October 1948 in de stadsfeestzaal van het Kursaal. Van 25 tot 31 October werd bovendien, in de lokalen van Taxandria, een merkwaardige tentoonstelling ingericht van foto's, tekeningen, documenten en schilderijen in verband met de sympathieke figuur van Pater Fleerackers, zijn leven en zijn immer graag gelezen

pittige vertellingen. Het borstbeeld van de talentvolle auteur, door Strijmans vervaardigd en in kempische klei gebakken, werd tijdens de feestzitting door de Kanunnik ont-huld. Het prijkt thans in de galerij der Kempische Figuren in het museum Taxandria.

Op 21 December 1948 bracht Mgr Cento, Nuntius te Brus-sel nagenoeg onverwachts een bezoek te Turnhout. De Ka-nunnik was er als de kippen bij om aan de Nuntius een au-tographie te vragen. Hij liet deze naderhand met kunstige tekeningen verluchten.

En dan kwam het jaar 1949, waarvan de Kanunnik het einde niet meer zou zien. Nog immer was zijn werkzaam-heid onverminderd, en dag aan dag trok hij naar 't Steentje... Voor degenen die bijna dagelijks met hem omgang hadden, was het evenwel duidelijk dat de Kanunnik fel ver-ouderde en vlug achteruitging.

Begin Mei bereikte hem het heuglijk nieuws dat «Turn-hout en de Kempen» met de Provinciale Prijs werd be-kroond. Zelden had men de Kanunnik zo gelukkig gezien. Op 12 Mei zou hem te Antwerpen de prijs plechtig toege-kend worden, en hij was er zeer om bekommerd te moeten antwoorden op de gebruikelijke toespraken en zijn emotie niet te zullen kunnen bedwingen. Een ogenblik dacht hij eraan zich te laten verontschuldigen. Doch de vrienden spraken hem moed in, en... «dan zullen we dat weeral maar doen» zei hij de Zaterdagavond. Hij zou het, helaas, niet meer beleven.

«Dies natalis aeternus»

Leontine vond het vreemd, die Maandagmorgen, 9 Mei, het gewone, energieke «ja» niet te vernemen, wanneer ze om half-zes op de deur van de Kanunnik klopte. Toen hij een kwartier nadien nog niet beneden was, ging ze toch nog eens kijken. Alles bleef stil. Het was de stilte van de dood. Z. E. Pater Schoenmakers, S.J., in de nabije Residentie, en de dokter in de buurt, werden in allerijl onthoden. Voor beider hulp was het evenwel te laat.

Hoe rustig lag de Kanunnik daar, in het eenvoudige slaap-kamertje, niet in de mondhoek de bekende stille monkel. De Heer was hem genadig geweest. Na een schoon en uiterst vruchtbaar leven, rijk gevuld met arbeid en verdiensten, had Hij hem opgenomen in Zijn rust, onmerkbaar, hem de pijn van het scheiden besparend.

Spoedig verspreidde zich het droeve nieuws: «De Kanun-nik is dood». En het woord bracht verslagenheid en treurnis in vele harten. Zo zeer was de oude Kanunnik met het Turn-houtse stadsbeeld vergroeid, dat men het moeilijk geloven

kon dat hij niet meer was. De laatste wilsbeschikkingen van de Kanunnik eerbiedigend, zou de uitvaart in alle eenvoud en stille geschieden. Maar alhoewel slechts enkelen mochten verwittigd worden — de doodsberichten mocht men eerst na de begrafenis verzenden, — werd het toch een «plechtige» uitvaart. Honderden vrienden, zelfs van heinde en verre, hadden eraan gehouden de uitvaartmis bij te wonen.

Alles had de Kanunnik voorzien. De alleszins oorspronkelijke teksten voor de rouwbrieven en doodsbeeldjes lagen gereed. En zelfs de nodige prentjes waren voorhanden. De tekst voor zijn doodsbeeldje had hij ook in 't latijn opgesteld. Daar hij niet gedrukt werd, willen we hem hier aan de vergeetelheid ontrukken :

†

O Mater Dei, memento mei! (Erasmus)
Salve Regina, Mater misericordiae,
Vita, dulcedo et spes nostra!

Dies natalis aeternus

R.D.JOSEPHIEVERMODI JANSEN

Nati Turnholti 9 Aug. 1871.

Ibidem mortui 9 Maii 1949.

Canonici Abbatiae Parci-Ducis,

Archivistae-Bibliothecarii civitatis Turn-
holtensis,

Praesidis Societatis regiae hist. et antiq.

Camp. Antwerpiensis, Taxandriae,

Socii Regiae Acad. Archeol. Belgii, etc.

Ordo Leopoldini Equitis et Ord. Coronae
Decurionis,

Insigniti cruce civica Iae cl., etc.

Per totam vitam ad finem tendit: «Nihil falsi, Verum amans supra, Pulchri
Campinaeque amore captus, Maria du-
cente, pie, ad aeterna.»

Miserere mei, Deus, secundum mag-
nam misericordiam tuam. (Ps. 50)

Gratias Tibi ago, o mi Deus, pro om-
nibus quae retribuisti mihi.

Vos omnes, qui me cognovistis, me-
mentote mei in Sacro Sacrificio Missae.

Laudetur Sacrosanctum Altari Sacra-
mentum et benedicta sit Immaculata
Conceptio Mariae.

Het Stadsmagistraat, willende blijk geven van zijn eerbied, genegenheid en waardering om de vele en uitstekende diensten door Kanunnik Jansen aan de stad en de Kempen bewezen, schonk hem een «eeuwige vergunning» en een waardig grafmonument — de schets ervan vond men in de nagelaten schriften van de overledene — op het stedelijk kerkhof, bij de Kalvarieberg, in de schaduw van het kruis.

A. Claes.

ACADEMISCHE HERDENKINGSZITTING

gewijd aan de nagedachtenis van

† *Kanunnik J. E. Jansen O. Proem.*

Nadat, op Zondag 6 November, te 9 uur, in Sint-Pieterskerk een H. Mis was opgedragen geworden tot intentie van Kanunnik Jansen zaliger, had op de bovenzaal van het stadhuis, te 10,30 u. de academische zitting plaats die door het «Taxandria»-bestuur was ingericht geworden om daarmede de nagedachtenis van haar betreunde voorzitter te eren en zijn uitzonderlijke verdiensten naar waarde in het daglicht te stellen.

Naast het spreekgestoelte stond het bronzen portret-medailon van de kanunnik opgesteld. Het was sober gedrapeerd met de nationale en Turnhoutse kleuren, en smaakvol door bloemen en groen omringd.

Na deze piëteitsvolle zitting werd een intiem bezoek gebracht aan de grafstede van Kanunnik Jansen nabij het monumentale kruis dat Turnhouts kerkhof beheerst.

De spreekbeurten die opeenvolgendelijk op de academische zitting werden gehouden, volgen hieronder in extenso.

ANTOINE VAN DEN HOVE D'ERTSENRYCK.

rechter, voorzitter van «Taxandria».

Geachte Toehoorders,

Het bestuur van de Geschied- en Oudheidkundige kring «Taxandria» heeft het initiatief genomen om een huldebtoon in te richten voor zijnen zeer betreunden voorzitter, de Eerwaarde Heer Kanunnik Jansen.

Zes maanden zijn verlopen sedert zijn onvoorzien afsterven. In de voormiddag van Maandag, 9 Mei, bereikte ons het nieuws dat hij, die wij nog tot Zaterdag aanwezig zagen op het stadsarchief, in den nacht van Zondag op Maandag overleden was. Tot den laatsten dag bleef hij aan zijn taak op de plaats waar hij zooveel uren had doorgebracht om opzoekingen te doen in de documenten.

Onze kring, en al de inwoners van Turnhout en de Kempen verliezen in hem een trouw leider in alles wat de geschiedenis en de kunst aanbelangt.

Trouw zullen wij zijne herinnering bewaren. Veel zijn wij hem verschuldigd en daarom hebben wij een plicht van dankbaarheid te vervullen. Alhoewel hij niet streefde naar roem of lofbetuigingen in het openbaar, kunnen wij niet nalaten onzen overleden voorzitter in volle daglicht te stellen.

Het doet mij genoegen, geachte toehoorders, dat U onzen wens beantwoord hebt en ik betuig U al mijn dank, namens het bestuur van «Taxandria», voor uw talrijke opkomst. Het verheugt ons ook hier aanwezig te zien, als vertegenwoordigers van de magistratuur, de HH. Voorzitter van de rechtbank en de heer Procureur, de vertegenwoordigers van het Provinciebestuur, de HH. Spillemaeckers en De Vos, Bestendige afgevaardigden.

Dat het mij toegelaten weze een bijzonder woord van dank te richten tot den Heer Burgemeester en Schepenen van Turnhout, dewelke deze zaal ter onzer beschikking hebben gesteld en trouwens steeds bereid zijn hun medewerking te verlenen aan onzen kring.

Ik zou aanstonds het woord kunnen geven aan de sprekers die ieder in hunne sfeer ons zullen onderhouden over onzen overleden voorzitter. Ik wil nochtans ook het mijne bijdragen tot dit huldebetoon.

Wij hebben U uitgenodigd op een academische zitting omdat dit de termen zijn die gewoonlijk gebruikt worden voor zulke aangelegenheden. Laat ons de plechtige indruk, door deze woorden verwekt, terzijde leggen en ons voorstellen dat we in intieme kring, zoals het gebeurde op de vergaderingen van «Taxandria», wederom bijeen zijn.

Voor mij zie ik vooreerst het beeld van de geschiedschrijver die streefde voor de waarheid zoals hij het menigmaal zegde en schreef in de voorrede van zijn merkwaardig werk «Turnhout en de Kempen».

De Boerenkrijg en de Brabantse Omwenteling met de Slag van Turnhout, waren de twee tijdvakken van de geschiedenis van deze streck die hem op bijzondere wijze aan het harte lagen. Gaarne sprak hij van deze tijdvakken, waarin hij de vrome Kempen zag met zijne inwoners gehecht aan godsdienst en vaderland.

Nu wij op het Turnhouts stadshuis vergaderd zijn herinneren wij ons nog met ontroering dat, ter gelegenheid van de Boerenkrijg, hij een schitterende rede uitsprak voor de gedenksteen, hier beneden opgericht ter nagedachtenis van Pieter Corbeels.

Wij zien ook zijn beeld voor ons oprijzen als voorzitter

van «Taxandria». Hoeveel hebben wij niet geleerd bij het volgen van zijne spreekbeurten. Op gemoedelijke wijze onderhield hij ons over de geschiedenis van Turnhout en de Kempen.

Ook bleef het bij hem niet bij loutere beschouwingen. Menigmaal trok hij ten strijde opdat al het schone en eigenaardige van zijn Kempenland zou bewaard blijven. Hij was hier de man die ondanks de verwoestingen op alle gebied teweeggebracht door twee oorlogen, zou blijven strijden voor het behoud van onze traditie's en de herinneringen aan het verleden. Zo leg ik ook uit bij hem, deze ijver om al de voorwerpen te verzamelen die daarmede in verband stonden. Hij was dan ook geen verzamelaar op egoïstische wijze. Maar hij deed het om de voorwerpen als geschenk te geven aan zijne medeburgers in het Museum dat grotendeels door zijn toedoen werd opgericht.

Om de studie van de geschiedenis van deze streek te bevorderen gaf hij zijn bibliotheek als geschenk aan de stad. Zelden zal men nog zulk mecenaz vinden.

Ik heb getracht in deze korte trekken U een synthesis te geven van hetgeen U breedvoeriger zal uiteengezet worden door de andere sprekers.

LODE PEETERS,

Volksvertegenwoordiger, Schepene van Onderwijs en Schone Kunsten te Turnhout.

Geachte Toehoorders,

Het is voor mij een grote eer, vandaag op deze huldingsplechtigheid aan Z. E. H. Kan, Jansen, in naam van het Stadsbestuur, het woord te mogen voeren.

In het begin van deze eeuw, stichtten enkele jonge Turnhoutse intellectuelen de Geschied- en Oudheidkundige Kring «Taxandria». Een stoutmoedige en revolutionaire daad! Revolutionair althans op het kempisch plan. Want, alhoewel onze streek zeer belangrijk was, en nog is, voor archeologisch onderzoek, toch had zij juist op dat gebied een aanzienlijke achterstand goed te maken ten opzichte van de overige gewesten van ons land.

Onder de stichters en geestdriftige pioniers van de eerste dagen was kanunnik Jozef Evermodus Jansen. En dit was des te merkwaardiger daar hij als willekeurige Premonstratenzer abdij van Park bij Leuven, steeds verre buiten zijn geboortestreek moest verblijven.

Het heeft hem echter nooit belet om een der actiefste en produktiefste werkers van het eerste uur te zijn. Hij zag in dat een tijdschrift noodzakelijk was omwille van de stimulerende kracht die daarvan kon uitgaan voor de streekstudie. Van dit tijdschrift was hij de trouwste en regelmatigste medewerker. Mede stond hij vooraan toen «Taxandria» in 1911 het bouwen van een eigen museum aandierf.

Later, na de eerste wereldoorlog, droeg hij zelfs de volle zorgenlast van het tijdschrift en het is bijna zeker dat zijn onbuigzame wilskracht, in die kritische jaren, het tijdschrift en de gehele «Taxandria»-werking voor ons heeft gered.

Ondanks het feit dat zijn priesterschap hem te Dave of elders gebonden hield, ondernam hij de lastige en onaantrekkelijke taak van de schifting en ordening van de talrijke registers en documenten die op de stadshuizzolders berustten. In zijn verre parochie onderzocht hij de hem toegezonden zakken archief en stuurde ze gerangschikt terug. Indien Turnhout vandaag, onder zijns gelijken, op een der rijkste archiefverzamelingen mag terug zien, dan is dat in hoofdzaak te danken aan de piëteitsvolle zorgen waarmede Kanunnik Jansen toen deze kostelijke bronnen van onze stedelijke geschiedenis wederom voor de zoekers toegankelijk stelde en ze tevens voor vergetelheid of verlies beveiligde.

In de loomheid der naoorlogsjaren, omstreeks 1922, was zijn initiatief voor het eerste Kempisch Kongres, de bazuinstoot die in de Kempen nieuwe en levendige geschiedkundige bedrijvigheid wakker schudde. Van de grootscheeps opgevatte studiedagen en tentoonstellingen van kunstvoorwerpen uit de kempische verzamelingen, te Turnhout, Brecht, Geel, Esschen en Westerloo is ontegensprekelijk een sterke aansporing uitgegaan.

Kanunnik Jansen was overtuigd dat geen blijvend werk kon worden verricht, indien in de Kempen geen blijvend documentatie-centrum werd opgericht. Hij voelde het aan als een natuurnoodzakelijke wet en van dit ogenblik af was het voor hem uitgemaakt dat het er komen zou. Geen moeilijkheden waren voor hem indrukwekkend genoeg om het gedurfde plan op te geven.

Voortaan was het zijn rusteloos streven om elk document over de Kempen te verzamelen. Hij spaarde zichzelf daarbij niet, noch zijn persoonlijk fortuin. Onverpoosd en onvermoeid joeg hij alles na wat nuttig kon zijn: boek en pamflet, brochure en document, munten en medailles, sanktjes, gravure's, foto's... Hij kocht... of bedelde, en

schiep een unieke bronnenrijkdom, een weergaloos studiemateriaal, voor onze Kempen. In 1936 kwam hij zich als rusterd priester te Turnhout vestigen, en van dan af kon hij de volle maat geven.

Indien onze stad vandaag mag bogen op een fraai, echt kempisch museum, een geordend archief, en een rijke boekenschat in haar wetenschappelijke bibliotheek en documentatie-centrum dan heeft zij dit in het bijzonder te danken aan het temperament, de werklust, het volhardingsvermogen, de strijdlust van Kanunnik Jansen die tot in het laatste ogenblik aan zijn gestelde taak getrouw is gebleven.

In de rij van onze lokale geschiedschrijvers, Van Gorkom, Heuvelmans, De Laet is hij ontegensprekelijk de markantste en de volledigste geweest. Als geschiedschrijver van zijn geboortestad, wijdde hij als 34-jarige reeds een studie van ruim 800 bladzijden in zijn «Turnhout in het verleden en het heden», studie die is uitgegeven in 1905. En het is haast symbolisch voor zijn leven en streven, dat ook zijn laatste groot werk, van ruim 400 bladzijden, aan onze stad was gewijd, die hij altijd met zoveel hartstocht heeft bemind.

Het was niet alleen de zuiver wetenschappelijke belangstelling die hem gedreven had tot de studie en de geschiedenis, maar ook een diepe, mannelijke, allesgevendende liefde tot de vaderstad en de geboortestreek. Zijn eigen streek kennen niet al de fijne schakels waarmede zij aan het verleden gebonden zit, was voor hem synoniem met hechtere liefde. Bij zijn stads- en streekenoten was zij hem doel en noodzaak om in hen die zelfde hechte gevoelens op te wekken.

Ook als piëteitsvol verzamelaar zijn zijne verdiensten niet te onderschatten en verdient hij onze bewondering en onze dank. Onze stad bezat in de XIXe eeuw enkele merkwaardige private verzamelingen van artistieke en oudheidkundige voorwerpen. Men leze daarover de Stadsverslagen die sedert 1845 telken jare aan het stadsbeleid werden gewijd. Daarin kon men dan telkens onder de rubriek «Schone Kunsten», beknopte verslagen lezen over de aanwinsten in deze verzamelingen, die zelfs buitenlandse bekendheid genoten.

Van de prachtige verzamelingen van President van Genechten, Loyens, Van Hal, Meulen is evenwel niets meer overgebleven dan een veulingskatalogus... en een heimweevolle herinnering.

Kanunnik Jansen heeft de mooie kunst van het oordeelkundig verzamelen van meet af in dienst van de gemeen-

schap gesteld. Wat hij op zijn speurtochten vergaderen kon en uit het Kempisch en Turnhouts verleden samen bracht, vormt thans een aanzienlijk deel van de onovertroffen schat die in «Taxandria» ligt opgeborgen. Dank zij Kanunnik Jansen werd dit het rijke en ongeëvenaarde reliquieschrijn van ons eigen verleden. Een onvolprezen nalatenschap aan alle Turnhoutenaars, aan alle Kempenaars van vandaag of morgen.

Hij was een merkwaardig man. Zijn temperament en zijn grote liefde brachten hem tot stoute dromen en tot de stoutmoedige verwezenlijking daarvan. Met dezelfde koppige taaiheid waarmede de kempische boer zijn vruchtbaar land heeft gewonnen op de heiwoestijn, heeft hij het braakveld onzer kempische kultuur welig en vruchtbaar gemaakt. En de huidige en de komende kempische geslachten zullen nog lang kunnen genieten van wat hij tot stand heeft gebracht.

Het totaal van zoveel verwezenlijkingen vervult ons met ontzag voor de verbazende werkkraft die Kanunnik Jansen in zijn leven heeft ontvouwd. Hij was waarlijk de man van de Voorzienigheid die onze stad met duurzame kultuurmonumenten heeft verrijkt en verfraaid.

Het stadsbestuur gaat er fier op hem in zijn ondernemingen te hebben gesteund: z.o.a. bij de overname van «Taxandria», bij de uitbreiding van de gebouwen, bij de inrichting der bibliotheek en bij de uitgaven van zijn werken over onze stadsgeschiedenis.

Wij zijn hem dankbaar voor zijn voorbeeld van belangloosheid, standvastigheid, werklust; voor de gave zijner uitgebreide kennissen; voor de diepere kennis van ons eigen verleden waardoor hij onze liefde tot de geboortegrond hechter en warmer heeft gemaakt; voor alles wat hij heeft tot stand gebracht en ons nagelaten tot een blijvend bezit.

In «Taxandria», in onze wetenschappelijke bibliotheek en in ons archief, heeft Kanunnik Jansen zichzelf het beste en onvergankelijke monument opgericht.

Het Stadsbestuur gaat trots op zijn waardige en edele Stadsgehoof, op hem die leefde voor zijn Stad en de goede Kempen, op hem die werkte en wroette voor zijn Kempisch volk opdat het zedelijk gaaf zou blijven en cultureel hoogstaand zou worden, in een woord opdat het blijven zou het volk van «Voor Outer en Heerd».

Het Stadsbestuur zal steeds medewerken opdat het heerlijk levenswerk van Kan. Jansen zal doorgezet worden tot Glorie van God en ten bate van ons dierbaar Turnhouts- en Kempisch volk

MAX WINDERS.

Voorzitter der Kon. Belgische Academie voor Oudheidkunde.

Heren Burgemeester en Schepenen,
Heren Voorzitter en Bestuursleden van de Koninklijke
Geschied- en Oudheidkundige Kring Taxandria,
Mevrouwen en Heren,

Toen mij op 22 Juli ll. door onzen betreurden vriend en Algemeen Secretaris onzer Koninklijke Belgische Academie voor Oudheidkunde, de heer Paul Rolland, Uw voornemen werd overgemaakt, eene huldigingsplechtigheid te wijden aan de nagedachtenis van TAXANDRIA's afgestorvene voorzitter, den Z. E. H. Kanunnik JANSEN, welke een voor- aanstaand lid onzer Academie, en met den heer Rolland immer in nauwe betrekking was geweest, lag het in ons beider voornemen, hier te samen de bijtrekking onzer Academie aan deze huldebetuiging te vertolken. U hebt vernomen in welke plotselinge verrassing ons, — inmiddels, — de heer Paul Rolland schielijk door de dood ontnomen werd.

Het valt mij aldus heden ter cere, in hoedanigheid van Voorzitter onzer Academie en in opdracht dezer, haar hier te vertegenwoordigen en hulde te brengen aan de nagedachtenis van haar algemeen betreurd, werkend lid, wijlen den Z. E. H. Kanunnik Jansen.

Deze trad in 1909 als briefwisselend lid in onze Academische Gemeenschap. In 1919, dank zij zijne groote begaafdheid in Oudheid- en Geschiedkunde, en tevens zijne ijverige medewerking aan hare tijdschriften en werkzaamheden, werd hij, bij algemeene stemmen tot Werkend Lid bevorderd.

Zijne hooggewaardeerde oudheidkundige kennissen en zijne immer zeer gegronde raadgevingen, brachten de besprekingen en voordrachten onzer academische zittingen tot een hoog en vooraanstaand peil.

Meer bevoegde stemmen hebben zoeven de grote gaven van den Z. E. H. Kanunnik Jansen in het licht gesteld, zijne hoge wetenschap in het archeologisch gebied onderlijnd, en zijne voorliefde herinnerd voor het verzamelen en het behoud van kostbare zeldzaamheden van ons vlaams folkloristisch en historisch Kunst- en Cultureel patrimonium.

Het was mij persoonlijk gegund, tijdens de beroerde oorlogsjaren, uit hoofde mijner officiële opdracht der «Kunstbescherming» hier te lande, den Z. E. H. Kanunnik Jansen, meermaals bezoek te brengen, en in het kader zijner kennissen en persoonlijke ervaringen, met hem de menigvul-

dige problema's der beveiliging onzer nationale kunstschat-
ten te bespreken.

Het weze mij, bij deze gelegenheid toegelaten, hier, be-
nevens mijne officieele opdracht, en in persoonlijken naam
ene betuiging van erkentelijkheid te brengen aan den af-
gestorven Vriend.

Anderzijds, in naam der Koninklijke Academie voor Oud-
heidkunde van België verzoek ik de Heren Burgemeester en
Schepenen der Stad Turnhout, alsmede de Heren Voorzit-
ter en Bestuursleden van de Koninklijke Geschied- en Oud-
heidkundige Kring «TAXANDRIA» hare bijtreding aan de-
ze plichtigheid en de betuiging harer oprechte en diepge-
voelde hulde aan de nagedachtenis van den Z. E. H. Kanun-
nik JANSEN te willen aanvaarden.

C. SPILLEMAECKERS,

lid der Bestendige Deputatie,

*namens de Provinciale Commissie voor geschiedkundige en Folk-
loristische opzoekingen.*

Geachte Toehoorders,

Bij de posthume hulde, die thans gebracht wordt aan
wijken de Zeer Eerwaarde Norbertijner Kanunnik Jozef
Evermodus Jansen, werd mij gevraagd de activiteit, door
de betreunde aflijvige uitgeoefend in de Provinciale Com-
missie voor geschiedkundige en folkloristische opzoekingen
in 't licht te stellen.

De bevoegdheid en de faam, welke de overledene gedu-
rende een kwart-eeuws reeds als geschiedkundige had ver-
worven, hadden de aandacht op zijn persoon gevestigd toen
de Bestendige Deputatie van de Provincieraad van Antwer-
pen in zitting van 28 Augustus 1925, op voorstel van de Heer
Van Nijen, alsdan lid van het College, besloot tot de op-
richting van onze commissie.

't Was dan ook voor niemand een verrassing dat Kanunnik
Jansen tot de stichtingsvergadering op 17 September 1925
als lid werd opgeroepen, en dat hij dit lidmaatschap met
geestdrift aanvaardde.

Die geestdrift zou niet tanen.

Trouw en werkzaam lid was hij van in den beginne.

Trouw en werkzaam lid zou hij blijven. Zelfs dan, wan-
neer de kracht hem begon te begeven, en zijn benen hun
dienst begonnen te weigeren, dan nog wist zijn stalen on-

buigzame wilskracht te bevelen aan 't weigerende lichaam, en sleepte hij zich tot bij ons. Zijn onweerstaanbare levenslust, zijn onverslijtbaar optimisme, zijn sprankelende kwinkslagen wars van alle pose lieten niet vermoeden wat moeite de verplaatsing hem kostte.

Hij was om zo te zeggen een onmisbaar-integrerend element van onze vergaderingen geworden, en wanneer 't gebeurde, dat zijn streekgenoten-medeleden, zonder hem in ons midden aanlandden, dan rees steeds de vraag: «De kanunnik — zo noemde wij hem kortweg — komt toch?»

De werkzaamheden onzer Commissie gedurende de eerste jaren werden hoofdzakelijk gewijd aan theoretische vraagstukken voornamelijk de folklore betreffende, en daarna aan de uitwerking der getroffen besluiten, waarin vooral de briefwisselende leden dierden betrokken te worden.

En wanneer dan ook na twee jaren activiteit, nl. in 1927 verscheren de «Toelichtingen en Wenken voor de briefwisselende Leden van het Provinciaal Comité voor geschiedkundige en folkloristische opzoekingen te Antwerpen» een brochure van 40 bladzijden, handelend over «Antwerpse Folklore» haar betekenis haar omschrijving, haar nut, haar werkwijze, haar indeling, en omvangrijke bibliografie, dan was deze publicatie in grote mate het werk van Kanunnik Jansen.

Bij iedere belangrijke gelegenheid wordt op de Kanunnik beroep gedaan, en nooit te vergeefs.

Op de plechtige zitting in de Provincieraadszaal gehouden op 12 April 1932 treedt hij als spreker op met het onderwerp «De Schuttersgilden in de Provincie». Deze studie gepubliceerd in het tijdschrift «Taxandria» was de vrucht van jaren arbeiden en putten in archiefstukken van Staat, Provincie en Gemeenten, handvesten van nog bestaande gilden, documenten uit private verzamelingen, bijdragen in tijdschriften en persoonlijk samengelezen materiaal.

Bijna ieder jaar trad Kanunnik Jansen als conferencier op tijdens één der maandelijks vergaderingen met onderwerpen zo gevarieerd als talrijk, alle echter aanleunend bij de geschiedschrijving der Kempen en der Stad Turnhout, waarvan hij zich een levenstaak had gevormd.

Ik citeer uit de vele :

Kant en Kantbewerking te Turnhout : waarin naast de louter geschiedkundige gegevens, teruglopend tot in 1677, vooral op te merken valt de grondige kennis der verschillende bewerkingsmethodes zoals de Engelse grond, de Mechelse grond, Valenciënne, vlaskant of Vlaamse kant en

dies meer, dit alles gevolgd van een noodkreet ter wille van het eens zo roemrijke maar uitstervende kunstambacht.

Geschiedenis van het Kasteel van Turnhout: Het jachthuis der Brabantse Hertogen, groeide tot kasteel in de XIIIe eeuw onder Hendrik III van Brabant. Hersteld en herbouwd en door uitgestrekte waranden omgeven door Maria van Gelder, werd het door Maria van Hongarije derwijze verfraaid dat het terecht aanspraak maken mocht op de benaming van vorstelijke residentie. In de XVIIe eeuw wordt het door Amalia van Solms geheel gerestaureerd nadat het gedurende de oorlogen der honderd laatste jaren door brand was verwoest geweest. De laatst gekende eigenaar was de Pestre. Na de Franse overheersing werd het aangekocht door de Stad Turnhout die het dan weer in 1907 overliet aan de Provincie Antwerpen.

Het aspect van Turnhout in de eerste helft der XVIe eeuw. Als inleiding wordt Turnhout hier eerst gesitueerd in het algemeen tijdsbeeld en daarna wordt het stadsuiterlijk weergegeven met zijn wegenissen, gehuchten, waterlopen, molens, het Begijnhof, het Cruydhof, het neerhof, de collegiale St Pieterskerk, de St Bavokerk te Oud-Turnhout, de kapellen, het klooster, het gasthuis, de markt, de grote en kleine singel, en weedom het kasteel met zijn vorstelijke bezoekers en inwonenden; Keizer Maximiliaan, Margaretha van Oostenrijk, Keizer Karel en Maria van Hongarije, en tevens met de kunstambachtslui, die medehielpen tot de inrichting en de verfraaiing van het Hof, zoals Van Coninxloo, Rombout Keldermans, Domien de Waghemakere, Jacques Jeppijn, Gummarus Van Molle en Jacques Le Broeueq.

De Antwerpse steenweg. Reeds in de XVe eeuw, bestond de aardeweg Antwerpen-Turnhout. De steenweg later aangelegd, werd vooral tijdens het Oostenrijks tijdvak, het Keizerrijk en het Hollands regiem voltrokken van St. Antonius tot Turnhout. De moeilijkheden welke deze aanleg medebracht, worden gesignaleerd o.a. het geval te Westmalle, dat door de rechtekking zou benadeeld worden en dan ook na een afgevaardigde naar 's Gravenhage te hebben gezonden 't pleit won en bekwam dat de baan door 't dorp zou blijven lopen.

Verder worden tal van bijzonderheden verteld omtrent de plantagie langs de steenweg, de tollën en barelen, de diligentie en de malpost, het aanleggen van de stoomtram in 1886 enz...

De Boerenkrijg in de Kempen. Meer dan op de wapenfeiten, zonder dat deze nochthans worden geminimaliseerd, wordt de klemtoon gelegd op de ondergrond, de morele strekking en de betekenis van de Boerenkrijg. Verder wordt

er in 't bijzonder op gewezen, dat ofschoon vervroegd door de conscriptie, de opstand niet spontaan losbarstte en niet wild en ordeloos werd gevoerd, maar werd georganiseerd tot een ware «*armée belge*» met als voornaamste leiders Van Gansen van Westerloo, Meulemans van Tongerlo, Corbeels van Turnhout, Eelen van Scherpenheuvel, Stolman van Zoerle-Parwijs, en als centra van verzet en beroering Lier, Turnhout, Herentals, Geel, Meerhout, Mol, Diest en Hasselt.

De conferentie werd besloten met een warme enthousiaste hulde aan de strijders en helden voor Vrijheid en Vaderland, voor Autaar en Heerd.

En zo kregen we nog: **Turnhoutse Kalender, Turnhoutse Plaatsnamen** en andere. Alle volkomen geschiedkundig verantwoord aan de hand van een wel gefouilleerde en rijke bronnenstudie.

Wanneer wij dit alles nu met een beetje tijdsrecl over-schouwen dan weten wij niet wat het meest onze bewondering gaande maakt, ofwel de onbegrensde werklust en vitaliteit die de Kanunnik, zelfs wanneer hij de tachtig benaderde, aan de dag legde ofwel de slijpe wetenschappelijke nauwgezetheid, waarmede hij zich van de hem opgedragen taken wist te kwijten, ofwel de joviale bonhommie, die hij legde in woord of gebaar.

En zo is hij van ons heengegaan, zonder dat zijn rusteloze werkzaamheden door lange bedlegerigheid werd stopgezet.

Op het ogenblik dat de Provinciale Commissie voor Geschiedkundige en folklorische opzoekingen te Antwerpen, in het Gouvernementshotel door de Heer Gouverneur was samengeroepen om onder zijn Voorzitterschap voor de eerste maal over te gaan tot het toekennen van de jaarlijkse provinciale prijs voor geschiedenis of folklore aan de Zeer Eerwaarde Heer Kanunnik Jozef Evermodus Jansen, en dat wij zouden gejubeld hebben omdat deze hoge onderscheiding te beurt was gevallen aan één der onzen, op dat ogenblik zelf hebben wij ons betreurd medelid en goede vriend ten grave gedragen in alle eenvoud en zonder praal zoals hij het heeft gewenst.

Kanunnik Jansen de leden onzer Commissie, uw vrienden bevestigen dat U een grote, een grootse taak hebt vervuld, op het veld van God, van de wetenschap, van de schone kunsten, — zoals uw pakkend doodssanktje het vermeldt. — In dezes vervulling hebt gij niet zozeer gewacht op het oordeel van het nageslacht, dat U nochtans zal blijven eren en waarderen, dan wel op de komst van Degene, in wiens dienst gij hebt gestaan en Die in der eeuwigheid uwe be-

loning wezen moet. In Hem hebt gij gevonden, naar uw eigen woord, de eeuwige geboorte.

Turnhout, 6 November 1949.

MAURICE DE HASQUE,

Ondervoorzitter en dienstdoende Voorzitter der Vereniging zonder winstoogmerk, MUSEUM STERCKSHOF, Museum van Vlaamse Beschaving, te Deurne-bij-Antwerpen.

Mijne Heren,

Spreekers, veel bevoegder dan ik, hebben U de loopbaan en de uitstekende hoedanigheid toegelicht van de zo diep betreunde Zeer Eerwaarde Heer Kanunnik Jansen als oudheidkundige, als geschiedkundige, als archivaris en geschiedschrijver der Stad Turnhout, als inrichter van het Museum Taxandria.

Als Onder-Voorzitter en dienstdoende Voorzitter der Vereniging zonder winstoogmerk «Museum Sterckshof», Museum van Vlaamse Beschaving, te Deurne-bij-Antwerpen, is het voor mij een eer en tevens een droevige plicht hier hulde te brengen aan mijn diep betreunde voorganger.

De Maatschappij «Museum Sterckshof» werd gesticht op 19 Maart 1935 door een groep oudheidkundigen en kunstliefhebbers waartussen ik vernoemen zal Baron Holvoet, toenmalige gouverneur der Provincie Antwerpen, wijlen Baron Caroly, Heren Joseph de Beer, de huidige hoofdconservator van het museum, wijlen Joseph Schobbens, toenmalige griffier der Provincie Antwerpen, Olivier van Stratum, Voorzitter der Rechtbank van Eersten aanleg te Antwerpen, Lucien d'Ursin, en anderen.

Als doel der vereniging staat in de stichtingsakt bepaald: gelden en goederen bijeen te brengen om in een provinciaal museum alle welkdanige voorwerpen te verzamelen en te bewaren die aan het Vlaams voorvaderlijk leven hebben behoord.

Door het Provinciaal Bestuur was het vruchtgebruik toegezegd van het in wederopbouw zijnde kasteel Sterckshof, gestaan en gelegen op de gronden van het provinciaal domein Rivierenhof te Deurne. Volgens oude oorkonden en blootleggen der grondvesten van het origineel kasteel, is bouwkundige Van der Gucht er in geslaagd het oude, in Renaissance-stijl gebouwde Sterckshof, terug uit het verleden te doen oprijzen, met zijn menigvuldige torens, trapgevels,

poorten, koeren, kapel, gaanderijen, wenteltrappen, ontvangst- en andere zalen.

De reeds verzamelde voorwerpen konden aldus in een prachtig gebouw ondergebracht worden, waar zij in een best gepast midden zouden kunnen tentoongesteld, bezocht en gewaardeerd worden.

De eerste Voorzitter van de Beheerraad, Baron Caroly stierf helaas enkele maanden na de stichting der Maatschappij, op 11 Oktober 1935. Heer Olivier Van Stratum volgde hem op. Onder zijn voorzitterschap werden op 10 Mei 1938 de gebouwen plechtig in bezit genomen en het Museum geopend.

Doch het duurde niet lang vooraleer de tweede wereldoorlog de tentoonstellingen en de werkzaamheden zou tot stilstand brengen. Op 7 Januari 1943 stierf ook Voorzitter van Stratum, als onrechtstreeks slachtoffer van den oorlog.

Heer Charles van Nyen werd alsdan tot zijn opvolger gekozen. Onder zijn bestuur trof een ramp, die onherstelbaar had kunnen zijn, het Sterckshof. Op 3 Januari 1945 ontplofte een V2 bom op de hoeve van het Sterckshof, juist op de overkant der straat er 9 Britse soldaten dodend en 25 kwetsend. De schade aan het kasteel toegebracht was geweldig: deuren en vensters werden uitgerukt en verbrijzeld, de daken uit hun verband gerukt, de ruiten verpulverd, uitstaakasten vernield, ook enkele voorwerpen die niet in veiligheid hadden kunnen gebracht worden. De toestand was erbarmelijk. Het zou jare: duren, en veel geduld en toewijding vergen vooraleer de schade zou hersteld zij.

Daar de gezondheidstoestand van de Heer Charles van Nyen toen te wensen liet, besloot hij, tot uiterst groot spijt zijner medewerkers, ontslag te nemen.

Toen is het dat Kanunnik Jansen, die reeds enige tijd het ambt van Ondervoorzitter waarnam, hem als Voorzitter opvolgde en op de Algemene Vergadering van 1 December 1947 als dusdanig bevestigd werd met algemene stemmen.

Zijn buitengewone hoedanigheden en bekwaamheid als oudheidkenner en geschiedkundige rechtvaardigden die keus ten volle.

Zal het nodig zijn nadruk te leggen op de zo gewaardeerde diensten in de moeilijke omstandigheden door de nieuwe Voorzitter bewezen? U allen die hem zo wel gekend hebt zult enigszins kunnen vermoeden van welke iever hij blijk gegeven heeft in de vervulling van zijn ambt. Met raad en daad hielp hij de bespoediging der herstellingen en spoorde hij aan tot voltooiing der werken. De zichtbare vertraging welke de werken ondergingen, prikkelden

nog zijn activiteit. Hij zou geen rust kennen vooraleer het Sterckshof opnieuw, en schoner dan ooit met nog meer uitgebreide verzamelingen, terug zou geopend worden.

Eindelijk kon de datum dezer plechtigheid vastgesteld worden. Het zou op Zaterdag 14 Mei 1949 zijn. Alles werd in gereedheid gebracht, de uitnodigingen waren rondgestuurd, alles kondigde aan dat die datum in gulden letters in de geschiedenis van het Museum zou komen te staan.

De Voorzitter was voldaan over de door hem gepresteerde en nu bijna bekroonde arbeid. Hij legde nu de laatste hand aan het opstel der redevoering welke hij bij de plechtigheid der wederopening van het Museum zou uitspreken, de volgende week.

Doch de mens wikt, en God beschikt. De Voorzienigheid had besloten dat onze Voorzitter niet de bekroning van zijn arbeid beleven zou. In de nacht van Zondag op Maandag kwam de dood hem zacht weghalen, een einde stellend aan alle aardse bekommernissen en aan zijn zo welgevuld en verdienstelijk leven.

Onnodig nadruk te leggen op de verslagenheid zijner medewerkers bij het vernemen van die onverwachte treurmarre. De toebereidselen voor de inhuldiging van het Museum waren te verre gevorderd om de datum te kunnen veranderen. De plechtigheid ging door, doch op hetgeen een feest zonder voorbehoud hadde moeten zijn, drukte een rouwatosfeer, men dacht aan de afwezige Voorzitter die zo gelukkig zou geweest zijn die grote dag te beleven. Een ander sprak in zijn plaats de openingsrede uit...

Kanunnik Jansen is nog niet vervangen als Voorzitter.

Wie ook zijn opvolger moge worden, die zal het uiterst moeilijk hebben hem te evenaren. Het is in tijden van beproeving en last, niet in dagen van voorspoed en gemak, dat men de waarde van een man kan schatten. Kanunnik Jansen beleefde die moeilijke dagen, en hij heeft bewezen dat hij bij machte was zijn taak in tijden van tegenspoed ten volle te verrichten.

Ook zal zijne nagedachtenis op het Sterckshof diep verbeeld blijven en zal zijn naam gevoegd worden bij die zijner voorgangers die allen, met zoveel toewijding, hun ambt van Voorzitter vervuld hebben.

Moge de Heer hem nu die rust gunnen die hij zo wel verdiend heeft en hem lonen voor al het goede dat hij verricht heeft op aarde.

A. CLAES,

Inspecteur L. O.

Ondervoorzitter van de Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring «Taxandria»

Mijnheer de Burgemeester,
Mijnheer de Voorzitter,
Mijnheer de Burgemeester en Mevrouw, (1)
Dames,
Heren,

Door het bestuur van de Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring Taxandria werd ons opdracht gegeven, op dit plechtig huldebetoon aan de nagedachtenis van onze diepbetreunde Voorzitter, Zeer Eerwaarde Heer Kanunnik Jozef Evermodus Jansen, de betekenis van zijn leven en werk voor Turnhout en de Kempen te belichten.

We hebben dankbaar deze taak aanvaard, en toch niet zonder aarzeling. Dankbaar, omdat we voor de mens en zijn werk de diepste verering koesteren, en door een jarenlange vriendschap met hem waren verbonden. Aarzelend evenwel. Vooreerst zijn de verdiensten van «de Kanunnik» — zo noemden we hem, en zo zullen we hem blijven noemen, want in die zeg leeft eerbied en bewondering, liefde en achting, en ook ontzag, — zijn verdiensten zijn zo buitengewoon, zijn initiatieven zo ontelbaar, zijn realisaties zo menigvuldig en merkwaardig zijn werk zo verscheiden en veelomvattend, dat het een onmogelijke taak blijkt dit al'es, in een korte spreekbeurt, naar behoren tot zijn volle waarde te laten komen. En dan, wie zou het zonder aarzelen aangaan, een éénmalige, buitengewoon sterke persoonlijkheid, als de Kanunnik was, zo te schetsen, dat haar beeld in het zuivere licht der «historische» waarheid verschijnt? Een markante persoonlijkheid resulteert steeds uit een ingewikkeld complex van trekken en eigenschappen, waarin de uitzonderlijke kwaliteiten hun uitstekendheid, hun relief krijgen op een grond van eigengeaardheid, ja van eigenaardigheden, waaraan iemand wel eens aanstoot heeft kunnen nemen. Uit het venstertje der eeuwigheid kijkt de Kanunnik ons thans aan, en in zijn ietwat spottende monkel dreigt zijn onverbiddeijk : «Amicus Plato, magis amica veritas.»

Wanneer men het rijke leven en het ontzagwekkend werk van de Kanunnik in bijzonderheden heeft nagegaan, en het

(1) nl. Mijnheer de Burgemeester en Mevrouw Adr. Glénisson-Rommens, van Meerle.

dan weer in zijn geheel overschouwt, staat men verstomd over wat daar in één mensenleven werd tot stand gebracht.

Er is daar vooreerst zijn priestertaak, de ziel van zijn leven, al heeft hij die dan ook voor het ruimste deel verbuiten Turnhout en de Kempen volbracht. We zijn op allerlei wijze bevoegd daarover een waardering uit te spreken. Des te meer betreuren we het, dat niet een afgevaardigde van zijn orde — wier luisterrijk verleden hij in zo menige bladzijde heeft vereeuwigd — vandaag hier het woord komt nemen om de ijvervolle zoon van de H. Norbertus, die de Kanunnik is geweest, op passende wijze te huldigen.

Voor ons, en in de dankbare herinnering der geslachten, zal de Kanunnik blijven voortleven in de eerste plaats als geschiedschrijver, en wel als de geschiedschrijver van Turnhout en de Kempen. Wat vóór hem, op het gebied der Turnhoutse geschiedschrijving werd voortgebracht, is ten slotte luttel zaaks. Wel zijn daar geweest: Grammaye, Guicciardini, Latomus, Butkens, Le Roy, die aleens een hoofdstuk in hun werk gewijd hebben aan Turnhout en de Kempen. Er zijn daar ook: Heuvelmans, met zijn bekende Kronijk — 5e kapittel, Van Gorcum met zijn «Beschryvinghe der Stad en Vryheid Turnhout», anderen nog, die voor hun tijd alleszins verdienstelijk werk hebben geleverd, al zij het van ongelijke waarde. Daarbij enkele détailstudiën, en wat bronnenpublicatie vooral in de Verslagen van Turnhout. Dat was ongeveer alles wat verwezenlijkt was geworden, wanneer Kanunnik Jansen zich voorgoed aan 't schrijven zette aan de geschiedenis van Turnhout.

Na enkele kortere bijdragen, die evenwel al dadelijk de aandacht van de geschiedkundige wereld op de jonge historicus hadden gevestigd, geeft de Kanunnik in 1905 — zowat op 35-jarige leeftijd — zijn lijvig drieledig prachtwerk «Turnhout in het Verleden en het Heden» in 't licht. Wie dit boek thans, na bijna een halve eeuw, ter hand neemt, staat in bewondering voor de massale hoeveelheid archivalische en literarische bronnen die erin zijn verwerkt. Op schier elke bladzijde verwijzen tal van voetnoten naar een menigte vindplaatsen in de archieven of in gezaghebbende auteurs, en getuigen van de voor die tijd opmerkelijke wetenschappelijke geest waarin het werk werd opgevat. Het is trouwens kenschetsend dat in vrijwel alle, sindsdien hier te lande en elders verschenen studiën, waarbij Turnhout en de Kempen op enigerlei wijze waren betrokken, veelvuldig verwezen wordt naar dit standaardwerk.

Voor de Kanunnik was «Turnhout in het Verleden en het Heden» een basis, waarop hij zijn heel leven verder heeft

gebouwd, als 't ware een stramien, waarop hij ontelbare detailstudien heeft gegeven. De zeer vele, minder omvangrijke werken die hij in 't licht heeft gegeven, en de bijna even talrijke onuitgegeven bundels, zijn inderdaad voor een ruim deel: ontwikkelingen, aanvullingen, nadere toelichtingen, van geschied- en oudheidkundige vraagstukken die reeds in «Turnhout in het Verleden en het Heden» waren aangesneden. Zo bij voorbeeld, om er een paar te noemen: zijn studie over «Het kasteel te Turnhout en zijn herstelling», over «De kluis van Oosthoven», over «Een vereniging van Godgeleerden te Turnhout», over «Turnhoutervoorst», over «De Brabantse Omwenteling», over «De keuren van Turnhout», over «De eijnsboeken van het land van Turnhout», zijn talrijke bijdragen over het gildewezen en de geschiedenis der gilden in de Antwerpse Kempen. Dit blijkt ook uit die andere belangrijke groep van zijn werken, namelijk al zijn geschiedkundige schetsen betreffende families, personen of instellingen, reeds in «Turnhout in het Verleden en het Heden» vermeld, en die van betekenis zijn geweest voor de geschiedenis van Turnhout en de Kempen, of die zich, door hun activiteit op cultureel, wetenschappelijk of artistiek gebied, wezenlijk verdienstelijk hadden gemaakt.

We kunnen er niet aan denken alle, al waren het dan ook maar de voornaamste bijdragen te vermelden, zelfs al zouden we ons beperken tot zijn specifiek Turnhouts of Kempisch werk. Want ook van de geschiedenis der Norbertijner abdijen heeft hij een grondige studie gemaakt, en deze uitvoerig in boek en tijdschrift behandeld. Onder meer in zijn prachtwerken: «La Belgique Norbertine, ou l'ordre de Prémontré en Belgique», waarvan ongelukkig slechts één van de drie delen is verschenen, en «L'Abbaye Norbertine de Parc-le-Duc». En waar het grillige levenslot hem ook heeft geplaatst: te Bierbeek, te Dave, te Beuzet, te Lovenjoel, daar heeft hij de locale en regionale geschiedenis en oudheidkunde met merkwaardige bijdragen verrijkt.

Er is een belangrijk en treffend aspect in zijn geschiedkundige activiteit, waarop we hier de aandacht wenschen te vestigen: In tal van zijn werken heeft de Kanunnik zich beijverd zoveel mogelijk bouwstoffen te verzamelen, en voor de vorsers na hem zoveel mogelijk bronnen en hulpmiddelen bereikbaar te stellen. In dit verband verwijzen we naar: zijn «Bibliographie van de Antwerpse Kempen», zijn Biobibliographisch Naamboek der Voormannen en voorname Families der Kempen», zijn «Bijdragen tot de Geschiedenis der Lakengilde. Documenten», zijn «Inventaris der Archieven van Herentals», zijn «Bronnen voor het Schutterswe-

zen in de Antwerpse Kempen», e.m.a. En ook naar de ongelooftijke hoeveelheid buitengewoon interessante documentatie, die hij in dozen en bundels heeft opgestapeld : zijn «Bibliotheca Campiniensis, sive virorum in Campinia vita scriptisque illustrium catalogus», een alphabetisch gerangschikte documentatie in 17 dozen bewaard, en zijn «Varia Campiniana», een ongemeen rijke documentatie over al de dorpen van de Antwerpse Kempen, arrossesement Turnhout, eveneens alphabetisch geclasseerd, en die de vrucht van zijn jaarlijkse reizen te voet, zijn ontdekingslochten door de Kempen. In dit aspect van zijn wetenschappelijke arbeid komt het duidelijkst dit edel streven, die edele trek van zijn persoonlijkheid tot uiting: DIENEN, d.w.z. voor de komende geslachten de bronnen en hulpmiddelen beschikbaar stellen, die de zoekers na hem moeten toelaten zijn werk, dat hij wel wist niet in één mensenleven te kunnen voleinden, voort te zetten. «Colligite fragmenta». De Kanunnik hield van latijnse spreuken!

Wat de Kanunnik in een halve eeuw benedictijnervlijt had bijeengegaard, de vraagstukken die hij in ontelbare studiën had uitgediept, de niet te overziene hoeveelheid feitenkenis die hij in een rusteloos zoeken had opgehoopt, de opvallingen die hij zich had gevormd in een steeds opnieuw toetsen en hertoetsen aan de onmiskenbare feiten, dat alles heeft hij tot één monumentaal geheel, tot een machtige synthese verenigd in zijn prachtwerk, dat helaas zijn zwanenzang zou zijn, «Turnhout en de Kempen in het raam der vaderlandsche en kerkelijke geschiedenis». Een luisterrijke bekroning voorwaar, van een ongemeen verdienstelijke loopbaan als geschiedschrijver. We moeten er de firma Brepols dankbaar om zijn, de grijze Kanunnik in de mogelijkheid te hebben gesteld dit van inhoud zo rijke boek te laten verschijnen in een editie, die ook technisch een meesterstuk is.

Zeker situeert zich het geschiedkundig werk van de Kanunnik in een periode, die uiterst gunstig is geweest. De Kanunnik is met zijn werk juist op tijd gekomen, en hij is de man van zijn tijd gebleven. In die periode namelijk van ongeveer 1900 tot 1948. heeft Turnhout zich betrekkelijk snel ontwikkeld tot het belangrijk centrum dat het thans is. De gunstige gevolgen van de algemene leerplicht en de buitengewone ontwikkeling van het verkeer hebben de kring van de belangstellenden in locale en regionale geschiedenis immer meer verruimd. Het Turnhoutse stads-
magistraat heeft steeds blijk gegeven van begrip en waardering voor de culturele taak die de Kanunnik op zich had genomen, en hem gesteund met een mildheid die alleen be-

grensd werd door de materiële mogelijkheden. Daarbij kwam nog, dat de geschiedeniswetenschap zelf, bij het begin van deze eeuw, een evolutie doormaakte, die noodzakelijk leidden moest tot meer waardering van de locale en regionale geschiedenis. De beweging «terug naar de bronnen» begon zich af te tekenen, en won stilaan veld. Men kwam meer en meer tot de overtuiging dat de algemene geschiedenis niets vermag zonder het substratum van het nauwkeurig detailwerk van de plaatselijke en regionale geschiedenis. En dat het bijgevolg niet opgaat, deze als een «genre mineur» te versmaden.

Al hebben deze toevallige omstandigheden de weerklank van het werk van de Kanunnik geamplificeerd, toch ligt zijn onmisbare betekenis als geschiedschrijver in de innerlijke waarde en kwaliteiten van zijn werk zelf. Wanneer men vertrekt van het standpunt van Fustel de Coulanges, namelijk dat geschiedenis is en moet zijn: het objectief en kritisch onderzoek van wat in werkelijkheid is geweest, dan moeten we erkennen dat de Kanunnik, in het door hem bewerkte gebied, een zeer verdienstelijk geschiedschrijver is geweest. Die betrachting, het verleden te doen herleven, weder samen te stellen zoals het in werkelijkheid is geweest, heeft hem voortdurend beziel als een weliswaar moeilijk te bereiken, doch steeds na te streven ideaal. Door heel zijn werk loopt die betrachting als een gouden draad, en culmineert in zijn prachtboek «Turnhout en de Kempen». Ze komt ook tot uiting in zijn drang om werkelijkheidsgetrouwe ensembles weder samen te stellen, bij voorbeeld de kempische keuken en de herberg in het museum, het «Besloten Hofje», enz.

We zullen niet ontkennen dat de Kanunnik zich misschien wel één enkele maal, door zijn grote liefde tot Turnhout en de Kempen heeft laten verleiden tot een niet volkomen gefundeerde opvatting. Misschien zal men later, op grond van een nieuw en diepgaander onderzoek, iets moeten teruggeven van hetgeen de Kanunnik met zoveel klem voor Turnhout heeft opgeëist. Zó licht wordt datgene, wat door de geest als werkhypothese werd opgehouden, door de verschalkende verlangens van het hart onbewust omgetoerd tot stellige these. Ook de grootste geschiedschrijvers treft slechts het verwijt zich, al zij het nog zo ongewild, aan de strenge tucht van de wetenschappelijkheid te hebben onttrokken, en onbewust hun betrachtingen te hebben gericht op het bewijzen van een vooropgezette idee. In het kamp der wijsgeren gaat de discussie haar gang of er wel een «voraussetzungslose Wissenschaft» bestaat. We houden het voor zeker dat een «voraussetzungslose Geschichte» moei-

lijk denkbaar is. Wanneer we een auteur ter hand nemen, dan voelen we toch dadelijk, nietwaar, of we met een Welf of een Gibellijn, met een Torry of een Whig, met een katholiek of een protestant, zijn scheep gegaan. En alvast voor de geschiedenis is het waar, dat de wetenschap subjectief gekleurd wordt door de wetenschap-beoefenende mens. Hoe ook, het zal dan toch de onvervreemdbare verdienste blijven van de Kanunnik, de bedoelde problemen te hebben gezien en aangesneden, argumenten te hebben voorgebracht die tot nadenken dwingen, een weg te hebben aangetoond, en tot verder onderzoek te hebben aangespoord.

Maar de Kanunnik was niet alleen geschiedschrijver. Ook als stadsarchivaris heeft hij een taak volbracht, die hem blijvend tot eer zal strekken. Er is misschien geen ondenkbaarder taak dan die van archivaris — ten minste in een archief van enig belang — wegens de eindeloosheid van het werk. Wanneer men er een mensenleven lang heeft in gewroet, dan pas ziet men dat steeds nieuwe taken opduiken, naar gelang de vorderingen die in deze of gene tak der geschiedkundige wetenschappen worden gemaakt. Aan Kanunnik Jansen blijft de verdienste, naar zijn inzicht een grondige ordening te hebben gebracht in het rijke stadsarchief, en het in menig opzicht wetenschappelijk te hebben doorvorst.

Onschatbaar en onvergetelijk zijn de diensten die de Kanunnik heeft bewezen bij het stichten en het in stand houden van de Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring Taxandria. Niet alleen was hij onder de geestdriftige stichters, maar in de loop der jaren heeft hij Taxandria — dat zoals alle menselijke instellingen afwisselende periodes van hoge activiteit en van stagnatie heeft doorgemaakt — een paar malen hersticht, de wagen van Taxandria telkens weer opnieuw aan 't rollen gebracht. Jaar na jaar nagaan welk het aandeel van de Kanunnik is geweest in het leven en de bloei van de kring, zou erop neerkomen de geschiedenis van Taxandria voor te dragen. Dit zal, hopen we, wel gedaan worden over een paar jaren, naar aanleiding van het vijftigjarig bestaan van de kring. Alleszins is het aandeel van de Kanunnik het reuzenaandeel geweest: hij was de ziel, de immer jeugdige stuwkracht, de bestendige voor-drachtgever, de sympathieke en energieke voorzitter, die steeds nieuwe initiatieven uit de mouw schudde.

Met de Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring Taxandria heeft de Kanunnik te Turnhout een haard van intellectueel leven, een kultuurcentrum in 't leven: geroepen en gehouden, waaraan een provinciestad zozeer behoefte heeft. Vele dergelijke genootschappen zijn elders te gronde

gegaan, gestrand op het gemis aan waardering en belangstelling vanwege de openbare besturen en de bevolking. Ook Taxandria heeft moeilijke tijden gekend, maar de Kanunnik kende geen versagen. Dank zij hem, kan Taxandria de toekomst hoopvol te gemoet gaan. Want geen Geschied- en Oudheidkundige kring beschikt over een «kultuurkapitaal», als ik het zo noemen mag, als dat van Taxandria. Het museum Taxandria — weer voor 95 procent het werk van de Kanunnik, — is thans een der rijkste en meest interessante regionale musea in ons land en in de vreemde. Steeds weer drukken bezoekers, landgeroten en vreemden, hun verbazing en bewondering uit over wat ze hier, in dit Kempisch stadje, te zien krijgen. Het is inderdaad verbluffend wat de Kanunnik daar aan oudheidkundige en folkloristische schatten heeft bijeengebracht. Wel had hij een zekere beruchtheid verworven bij zijn rusteloos inzamelen van interessante voorwerpen voor Taxandria. Hij richtte zijn kennersblik overal, quaerens, niet quom, maar quod devo- ret...

Maar hij had het recht te spreken. Zelf had hij alles geschonken wat hij aan oudheden en kunstvoorwerpen bezat, en waarover hij vrij beschikken kon. Het gemeenschapsgevoel was bij de Kanunnik zeer levendig, en collectioneurspassie uit loutere hebzucht was hem vreemd. In éénzelfde royaal en edelmoedig gebaar, heeft hij zo ook zijn waardevolle, persoonlijkelijke bibliotheek, aan de stad Turnhout geschonken, en in zijn geest was dat aan de Turnhoutse gemeenschap. Aldus heeft hij het aanvangfonds gevormd van de Wetenschappelijke Stadsbibliotheek, die thans reeds mag gerekend worden onder de rijkste openbare bibliotheken van die aard in de provincie. Alles wat van belang is voor de geschiedenis van Turnhout en de Kempen, en veel werken van algemeen belang, werden daar bijeengebracht. En thans reeds komt men van ver, om hier zeldzame uitgaven te raadplegen, die in de meest befaamde bibliotheken ontbreken. Pas dan wanneer deze nieuwe instelling door een betere, doeltreffender materiële inrichting zal gevaloriseerd zijn, — ze is nu nog te eng behuist en te moeilijk toegankelijk, — zal men ten volle de weldaad beseffen die men aan Kanunnik Jansen te danken heeft.

De naam van de Kanunnik zal verder steeds verbonden blijven aan de Kempische Congressen, waarvan hij de geestdriftige promotor is geweest, en die er machtig veel hebben toe bijgedragen om de culturele rijkdom van de Kempen in het brandpunt van de belangstelling te rukken. En wie zal de initiatieven tellen, op zo menig gebied, die in de loop der laatste dertig jaar van de Kanunnik zijn uit-

gegaan? Bestendig was zijn streven Turnhout schoner te maken, en waar hij het natuur- en stedschoon of de oudheidkundige waarden van Turnhout al was het maar van verre bedreigd achtte, rammelde hij reeds met zijn slagzwaard. Steeds man van zijn tijd, wanneer het toerisme voorgoed de wind in de zeilen kreeg, was hij de eerste om planten op te vatten tot bevordering van het vreemdelingenverkeer, en hij stond daar dadelijk gereed met zijn «Gids». Als ontwerper van herdenkingsstoelen en van grootse huldebetogingen had hij zijn weerga niet, en geen gelegenheid liet hij onbenut om het volle licht te laten stralen op Turnhouts roem en op de verdiensten van zijn edelzonen.

Geachte Vergadering,

Wie de Kanunnik heeft benaderd en hem heeft gekend, hetzij in de forsige figuur uit de glansrijke jaren van zijn pastoraat te Beuzel, hetzij in de grijze en wijze, maar nog immer kampvaardige Kanunnik uit het Erasmiaans celieke in de Beekstraat; die hem heeft gekend en hem heeft begrepen, kan niet anders dan getroffen zijn geweest door de uitnemende gaven van zijn geest en van zijn hart.

Geen rouw, beproefing of ontmoediging — en God weet hoe hard de slagen zijn geweest die zijn dapper en gevoelig hart hebben getroffen, — niets heeft ooit zijn voorbeeldige werkzaamheid kunnen stuiten, niets heeft ooit zijn ongehoort werkkraft kunnen ontzenuwen.

Hij kon soms scherp zijn, de Kanunnik, en koppig, in woord en schrift, maar zijn karakter was recht en onbuigzaam als het zuivere staal van een degen. Hij was wars van alle valsheid : *Nihil falsi*. De waarheid had hij boven alles lief: *Verum amans supra*. De onuitputtelijke krachtbronnen van zijn leven waren zijn kinderlijke godsvrucht tot O. L. Vrouw en zijn grenzeloze liefde tot het schone en het goede, tot Turnhout en de Kempen. Zijn geleerdheid was verbijsterend en dwong de eerbied af, maar geen verwaandheid heeft ooit de blanke eenvoud van zijn hart verduisterd.

Hij was trouw in de eens geschonken vriendschap. Zo heeft hij zijn leven lang een kinderlijke dankbaarheid en een innige verering betoond voor de Paters Jezuïeten, in wier college zijn rijke geestesgaven zo volkomen vruchtbaar werden gemaakt. Zo ook was zijn gehechtheid aan zijn goede oude vriend, onze achtbare Ere-Voorzitter, de heer Karel van Nijen, gewoon ontroerend.

Hij was een man vol levenswijsheid en levenskunst. Wanneer de schaduwen van de levensavond de beangsti-

gende eenzaamheid om hem heen meer en meer toesloten, kon hij, in vrome berusting, deze spreuk, de laatste, aan de wand van zijn geliefd eelleke spijkereu :

O beata solitudo
Sola beatitudo;

De Heer is hem genadig geweest, en heeft hem opgenomen in Zijn rust, als een kind dat inslaapt aan het hart van zijn moeder.

Een schone, edele figuur, en een buitengewoon verdienstelijk man is op 9 Mei aan de Turnhoutse gemeenschap ontvallen. We leven in een tijd die latere geschiedschrijvers misschien zullen kenmerken als de eeuw der monumenten. Velen krijgen een gedenkteken, en velen hebben het ook verdiend. Zeldzamer zijn de mensen die zichzelf een gedenkteken oprichten. Dat heeft de Kanunnik gedaan. Zijn geschiedkundig werk, het museum Taxandria, de Welenschappelijke Stadsbibliotheek, zijn een monument, aere perennius !

Dit ontslaat de Turnhoutse gemeenschap niet van de plicht het aandenken van haar grote zoon, die Kanunnik Jansen was, op passende wijze te vereeuwigen.

Nadat de heer Adr. Glenisson-Rommens een ontroerd dankwoord namens de familie had uitgesproken, sprak de voorzitter van «Taxandria» het slotwoord uit :

Ik kan niet nalaten nogmaals al de sprekers te bedanken voor de medewerking die zij hebben verleend aan deze huldigingsplechtigheid. Zij hebben, ieder in hun sfeer, het hune bijgedragen opdat de nagedachtenis van 'onzen afgestorven Voorzitter zou blijven leven.

Wij drukken ook al onze sympathie uit aan de heer Glenisson voor de woorden die hij ons toerichtte in de naam van de familie.

Onze Kring werd zwaar beproefd door het heengaan van zulk een voorzitter. Maar ik aanzie de toekomst niet als hopeloos zoals sommigen wellicht zullen doen.

Ik richt mij tot U zoals degene die wij herdacht hebben, het deed. Hij zou gezegd hebben: Laat U niet ontmoedigen. U hebt mijn bibliotheek en het archief. U zult er alles in vinden om mijn werk voort te zetten.

Ik ben er van overtuigd dat U deze wens, die ik hem menigmaal hoorde uitdrukken, zult verwezenlijken. De studie van de geschiedenis en de archeologie van deze streek zal voortgezet worden. U zult op deze wijze uw genegenheid tonen aan uw geboortestreek en stad.

BIBLIOGRAPHIE

van
†Z.E.H. Kan. J.E. Jansen, O.Proëm.
1871 - 1949.

Verantwoording.

Deze bibliographie waarin de gepubliceerde boekwerken, studiën en artikelen van de voormalige Turnhoutse stadsarchivaris werden opgenomen, maakt volstrekt geen aanspraak op volledigheid. Wel werd de volledigheid nagestreefd, maar bij een dynamisch figuur als de overledene, blijft het altijd mogelijk dat een of ander aan de opsporingen ontsnapte. Met opzet werden echter de boekbesprekingen en -aankondigingen, die kanunnik Jansen in bijna elk nummer van «Taxandria» liet verschijnen, achterwege gelaten, daar zij meestal alleen maar een bibliographisch karakter bezaten.

In 't Park's Maandschrift, waarvan Kanunnik Jansen de stichter was, verschenen zijn vulgariserende artikelen van godsdienstige aard, naast historische nota's die doorgaans verband hielden met de Norbertijner orde. In «Taxandria», waarvan hij medestichter was, publiceerde hij het merendeel van de studiën die aan de Kempische en Turnhoutse geschiedenis waren gewijd. We menen dan ook te kunnen volstaan door hieronder de bibliographie in zuiver chronologische orde te laten volgen. Dit heeft overigens het voordeel dat de evolutie doorheen het levenswerk van kanunnik Jansen overzichtelijker wordt.

Werken die in boek- of brochurevorm verschenen, werden aangeduid door een asterisk (*). Daar het meermaals is voorgekomen dat omvangrijke studiën eerst in «Taxandria» of een ander tijdschrift werden gepubliceerd, en vervolgens onder boekvorm en in beperkte oplage werden uitgegeven, zullen ook deze met een * worden aangeduid. Van alle kortere studiën en bijdragen werden overdrukken aangemaakt, zodat het niet nodig zal zijn dit telkens bij ieder artikel te herhalen.

Tot de geestelijke nalatenschap van wijlen kanunnik Jansen behoren eveneens enkele handschriften en documentatiebundels. Deze worden hier enkel voor memorie vermeld. Misschien volgt later, na schiffling en rangschikking, een inventaris ervan.

Ten laatste dient nog te worden gezegd dat sommige artikels getekend werden met een pseudoniem ofwel met initialen. We vonden de volgende: De Opstelraad (in PM. tot 1905), E.J. (=Evermodus Jansen), J.E.J. (= Jozefus Evermodus Jansen), J.T. (= Josephus Turnholtanus), en «Taxander» (in Taxandria).

Gemakshalve werden de volgende afkortingen aangewend: AARAB = Annales de l'Académie royale d'archéologie de Belgique; BARAB = Bulletin de l'Académie royale d'archéologie de Belgique; PM. = 't Park's Maandschrift; Tax. = Taxandria (uitg. Turnhout); TGF. = Tijdschrift voor geschiedkundige en folkloristische opzoekingen der Provincie Antwerpen).

Een Personen en Zakenregister achteraan kan belangstellenden het zoeken vergemakkelijken.

1894

- 1*. — Handboek der derde-orde van den H. Norbertus. Vertaling uit het fransch van E. P. Godefridus Madelaine, prior der abdij van Mondaye. Turnhout, J. Splichal, 1894. 226 blz., in-8°:

1896

2. — De Boerenkrijg; in: De Kempenaar, LVIII, 24 (13. VI. 1896).
Opwekking om voorbereidselen te treffen voor Boerenkrijgviering in 1898 te Turnhout.

1898

- 3*. — Franciscus Adrianus Versteyleylen, prelaat der abdij van 't Park der orde Premonstreit. Turnhout, J. Splichal, 1898. 56 blz., in-8°. Met portret:

1899

- 4*. — Une visite à l'abbaye du Parc de l'ordre de Prémonstre. Anvers, St. Augustin, (1899). 23 blz., in-4°.

1901

5. — Ons maandschrift; in: PM., I, 2 (15.I.1901), blz. 1-5.
Als stichter van het tijdschrift, verklaart Kan. Jansen in dit artikel de doelstellingen ervan.
6. — Eene nieuwe titelplaat; in: PM., I, 2 (15.II.1901), blz. 17-19.
7. — Stichting der abdij van 't Park; in: PM., I, 3 (15. III.1901), blz. 35-39.
9. — 't Park en St. Pieterskerk te Leuven; in: PM., I, 5 (15.V.1901), blz. 67-70.
10. — De eerste inwoners der Abdij van 't Park; in: PM.,

- I, 7 (15.VII.1901), blz. 97-100.
11. — Stichting der abdij van Ninove; in: PM., I, 8 (15.VIII.1901), blz. 116-118.
12. — Het vertrek der missionarissen; in: PM., I, 10 (15.X.1901), blz. 151-153.
13. — Wat is een heilige?; in: PM., I, 11 (15.XI.1901), blz. 161-163.
14. — Derde Orde van den H. Norbertus; in: PM., I, 11 (15.XI.1901), blz. 173-176:
 Relaas over de herinvoering der Derde Orde van de H. Norbertus op 13 October 1901.
15. — Een antwoord, een wensch; in: PM., I, 12 (15.XII.1901), blz. 177-179.

1902

16. — Nieuwjaarswensen; in: PM., II, nr 1 (15.I.1902), blz. 1-3.
17. — Paus Leo XIII; in: PM., II, nr 3 (15.III.1902), blz. 49-51.
18. — De legende der Blauwschuur; in: PM., II, 3 (15.IV.1902), blz. 89-94.
19. — Maria, geëerd van alle standen; in: PM., II, 5 (15.V.1902), blz. 88-100.
20. — Een bezoek aan de Trappisten van Westmalle; in: PM., II, 5 (15.V.1902), blz. 113-116.
21. — Het H. Hart van Jezus; in: PM., II, 6 (15.VI.1902), blz. 121-123.
22. — Het H. Bloed te Hoogstraten; in: PM., II, (15.VI.1902), blz. 134-137.
23. — De gulden sporenslag; in: PM., II, 7 (15.VII.1902), blz. 153-157.
24. — H. Augustinus; zijne bekeering en zijn regel; in: PM., II, 8 (15.VIII.1902), blz. 169-172.
25. — Het algemeen kapittel der Premonstratenser orde; in: PM., II, 8 (15.VIII.1902); blz. 185-189.
26. — Het XIVe congres van het H. Sacrament; in: PM., II, 9 (15.IX.1902), blz. 193-197.
27. — Ter nagedachtenis: dood van H. M. de Koningin der Belgen; in: PM., II, 10 (15.X.1902), blz. 217-220.
28. — De slag van Lepante; in: PM., II, 10 (15.X.1902), blz. 220-222.
29. — Tilly en de verwoesting van Maagdenburg; in: PM., II, 10 (15.X.1902), blz. 231-235.
30. — Historie en oudheidkunde der Kempen; in: De Kem-

nenaar (Weekblad), LXIV, 46 (15.XI.1902):
In «De Kempenaar» & «Aankondigingsblad» van 8.XI.1902, had iemand, die «Een Turnhouter» onderleekende, een uitgebreid artikel geschreven waarin de achterstand en het onbegrip van en voor de archeologie en de geschiedenis der Kempen werd aangeklaagd. Tevens werd het ontbreken van een «Kempisch Museum» betreurd en het voornemen van enkele oudheid- en geschiedkundigen medegedeeld om eerlang een «Maatschappij van Geschiedenis en Oudheidkunde der Kempen» te stichten.
Kan. Jansen, treedt in zijn artikel de meningen van «Een Turnhouter» bij. Deze «Turnhouter» was niemand anders dan de Z. E. H. A. De Laet.

31. — Bij een Graf; in: PM., II, 11 (15.XI.1902), blz. 241-243.
32. — Aan onze lezers; in: PM., II, 12 (15.XII.1902), blz. 265-266.
33. — De Winter (gedicht); in: PM., II, 12 (15.XII.1902), blz. 278-279.
34. — Het kasteel van Chèvremont; in: PM., II, 12 (15.XII.1902), blz. 284-287.

1903

35. — 1903; in: PM., III, 1 (15.I.1903), blz. 1-2.
36. — De Vastenavond; in: PM., III, 2 (15.II.1903), blz. 25-28.
37. — Lovenjoul (Beknopte gemeentegeschiedenissen voor het volk); in: PM., III, 2 (15.II.1903), blz. 34-38.
38. — Leo XIII als Paus; in: PM., III, 3 (15.III.1903), blz. 49-52.
39. — Corbeek-Loo (Beknopte gemeentegeschiedenissen voor het volk); in: PM., III, 3 (15.III.1903), blz. 62-68.
40. — Paschen; in: PM., III, 4 (15.IV.1903), blz. 73-74.
41. — Maria, onze moeder; in: PM., III, 5 (15.V.1903), blz. 97-100.
42. — Feest van het H. Hart van Jezus; in: PM., III, 6 (15.VI.1903), blz. 121-123.
43. — Leo XIII; in: PM., III, 8 (15.VIII.1903), blz. 169-173.
44. — Pius X; in: PM., III, 9 (15.IX.1903), blz. 193-196.
45. — †Servaes Daems, Norbertijner kanunnik der abdij van Tongerlo; in: PM., III, 9 (15.IX.1903), blz. 201-205.
46. — De H. Rozenkrans; in: PM., III, 10 (15.X.1903), blz. 217-219.
47. — Zielenmaand; beschouwingen bij een graf; in: PM., III, 11 (15.XI.1903), blz. 241-244.

48. — De priester; in: PM., III, 12 (15.XII.1903), blz. 265-269.
49. — De oude Kempen; in: Tax., 1903. blz. 39-59.

1904

- 50*. — Geschiedkundige navorschingen over de aloude abdij van 't Park. (Vertaald uit het frans van Fidelis Johannes Raymackers, O. Prem., «voltrokken en aange-
teekend»). Antwerpen, St. Augustijn, 1901. In-8°, 156 blz. Geill.
Was vooraf in PM: verschenen, vanaf I, 11 (15.XI.1901). tot III, 10 (15.X.1903).
51. — Aan onze lezers, christelijke liefdwensen bij het begin van het jaar; in: PM., IV, 1 (15.I.1904), blz. 1-3.
52. — Geschiedenis der Premonstratenser abdijen in de Nederlanden; in: PM., IV, 1 (15.I.1904), blz. 3-4.
53. — De abdij van St. Michiel der orde van Premonstreit te Antwerpen; in: PM., IV, 2 (15.II.1904), blz. 25-41.
54. — Overzicht der geschiedenis van de Premonstratenser abdij van Tongerlo; in: PM., IV, 4 (15.IV.1904), blz. 73-82; 5 (15.V.1904), blz. 102-110.
55. — Maria's eeredienst in de Meimaand; in: PM., IV, 5 (15.V.1904), blz. 97-101.
56. — Godsvrucht tot het H. Hart van Jezus, maand Juni; in: PM., IV, 6 (15.VI.1904), blz. 121-125.
57. — Navorschingen over het leven van den gelukzaligen Rabodo, kanunnik der abdij van 't Park; in: PM., 1904, blz. 126-136.
58. — Nederlandsch Eucharistisch congres te Hasselt; in: PM., IV, 8 (15.VIII.1904), blz. 169-171.
59. — De orde van Premonstreit en de Onbevleete Ontvan-
genis van Maria; in: PM., IV, 8 (15.VIII.1904), blz. 174-179.
60. — Het socialismus ontmaskerd (Maatschappelijk vraag-
punt); in: PM., IV, 9 (15.IX.1904), blz. 195-199.
IV, 10 (15.X.1904), blz. 225-229; 11 (15.XI.1904),
blz. 249-252; 12 (15.XII.1904), blz. 278-281.
61. — De abdij van Postel; in: PM., IV, 10 (15.X.1904),
blz. 219-225.
62. — De parochie van Butzel; in: PM., IV, 11 (15.XI.1904),
blz. 245-248.
63. — Naklank van het jubileum der Onbevleete Ontvan-
genis; in: PM., IV, 12 (15.XII.1904), blz. 266-268.
64. — Zegels der stad Turnhout; in: Tax., 1903/4. Blz. 77-

84. Geïll.

65. — Joannes Driedo, beroemd godgeleerde der Hoogeschool van Leuven in het begin der XVIe eeuw; in: Tax., 1903/4. Blz. 199-208.

1905

66. — Het nieuw jaar; in: PM., V, 1 (15.I.1905), blz. 1-3.
67. — De landbouw en de abdij van 't Park in de middel-eeuwen; in: PM., V, 1 (15.I.1905), blz. 4-7.
68. — †Edward Van Even, archivaris der stad Leuven; in: PM., V, 3 (15.III.1905), blz. 53-55.
69. — De onafhankelijkheid van België in 1830; in: PM., V, 6 (15.VI.1905), blz. 125-128; 7 (15.VII.1905), blz. 149-154.
70. — †Sigismond Stary, algemeen overste der kanunnikenorde van Premonstreit; in: PM., V, 10 (15.X.1905), blz. 221-223.
71. — De abten van 't Park en de Belgische staatkunde; in: PM., V, 10 (15.X.1905), blz. 223-227.
72. — De abdij van Averbode; in: PM., V, 12 (15.XI.1905), blz. 249-255.
73. — Dood van Z. K. H. den graaf van Vlaanderen; in: PM., V, 12 (15.XII.1905), blz. 269-271.
74. — Congo. Protest; in: PM., V, 12 (15.XII.1905), blz. 272-275.
75. — Portretten der prinsessen Amalia van Solms en Maria van Zimmeren te Turnhout; in: Tax., 1904/5. Blz. 7-13.
76. — Twee aardbrieven van Turnhout; in: Tax., 1904/5. Blz. 107-119.
77. — Het kasteel van Turnhout en zijn herstelling; in: Tax., 1904/5. Blz. 135-145. Geïll.
78. — Vergadering van den Arrondissementsraad van Turnhout (1813); in: Tax., 1904/5. Blz. 148-150.
79. — Kapitteltienden te Turnhout (1782-1795); in: Tax., 1904/5. Blz. 151-152.
79b. — Turnhout in het verleden en het heder. 2 delen + 1 deel «Bewijsstukken». Turnhout, J. Splichal, 1905. — «Bewijsstukken», uitgegeven te Leuven, A. Meulemans, 1905.
Op het omlog van de 2 eerste delen staat het jaartal 1904.

1906

80. — Volharding; in: PM., VI, 1 (15.I.1906), blz. 1-2:
81. — Het geluk (Vrij naar het Fransch van P. Van Tricht

- S.J.); in: PM., VI, 1 (15.I.1906), blz. 3-7;
- 82*. — Bierbeek; schets eener historische beschrijving; in: PM., VI, 1 (15.I.1906), blz. 7-15; 2 (15.II.1906), blz. 28-30; 3 (15.III.1906), blz. 52-55; 4 (15.IV.1906), blz. 75-79.
83. — †Zijne Eminentie Kardinaal Goossens, aartsbisschop van Mechelen; in: PM., VI, 2 (15.II.1906), blz. 25-27.
84. — De Meimaand; in: PM., VI, 5 (15.V.1906), blz. 101-103.
85. — De nieuwe generaal-overste der orde van Premonstreit; in: PM., VI, 5 (15.V.1906), blz. 103-104.
(Hoogerw. N. M. Schachinger).
86. — Vrijheid of verdrukking; in: PM., VI, 5 (15.V.1906); blz. 105-107.
87. — Een uitstapje naar Floreffe; in: PM., VI, 6 (15.VI.1906), blz. 131-134.
88. — Beschrijving der hedendaagsche abdij van 't Park; in: PM., VI, 8 (15.VIII.1906), blz. 173-182.
89. — De rozenkransmaand, vereering van de H. Maagd; in: PM. VI, 10 (15 X.1906), blz. 221-235.
90. — Maredsous vespers; in: PM., VI, 11 (15.XI.1906), blz. 255-257.
91. — Woonplaats van eenige verbannen en uitgeweken ge-
goeden van Turnhout in het jaar 1568; in: Tax.,
1905/6. Blz. 75-78.
92. — Petrus Govaerts; in: Tax., 1905/6. Blz. 79-89.
93. — De kluis van Oosthoven; (in samenwerking met. H.
Van Gerechten); in: Tax., 1905/6. Blz. 139-149.
94. — Lied ter eere van W. F. van Genechten (A° 1791);
in: Tax., 1905/6. Blz. 150-153.

1907

95. — Balans; in: PM., VII, 1 (1.I.1907), blz. 1-2.
96. — Episode uit den Boerenkrijg in het Walenland; in:
PM., VII, 1 (1.I.1907), blz. 8-13.
97. — Een reisje in België door Victor Hugo; eenige op-
merkingen; in: PM., VII, 2 (1.II.1907), blz. 30-38.
98. — Kardinaal D. J. Mercier; in: PM. VII, 6 (1.VII.1907),
blz. 121-123.
99. — O. L. Vrouw-ter-Koorts van Leuven en de abdij van
't Park; in: PM., VII, 7 (1.VII.1907), blz. 162-164.
100. — De abten van 't Park en de orde van Premonstreit;
in: PM., VII, 9 (1.IX.1907), blz. 193-197.
- 101*. — Iets over het Vlaamsch; in: PM., VII, 9 (1.IX.1907),

- blz. 197-206; 10 (1.X.1907), blz. 220-223; VIII, 1 (1.I.1908), blz. 8-14; 2 (1.II.1908), blz. 35-39.
- 102 — Een Reisje naar Londen; in: PM., VII, 11 (1.XI.1907), blz. 245-253; 12 (1.XII.1907), blz. 271-280.
- 103* — Premonstratenser kerkboekje. Averbode, Abdij, 1907; 12x7 cm., 173 blz.
104. — Vereeniging van godgeleerden te Turnhout in de 18e eeuw; in: Tax., 1906/7. blz. 22-23.
105. — Rechtsvraag aangaande het bemalen der molens van den Heer van Turnhout (A° 1770); in: Tax., 1906/7. Blz. 33-39.
106. — Kunsttentoonstelling te Moll; in: Tax. 1906/7. Blz. 167-170. Geill.
107. — Oude zegels van Herentals; in: Tax., 1906/7. Blz. 171-183. Geill.
108. — De torenbrand van Turnhout (6 Juni 1755); in: Tax., 1906/7. Blz. 193-196.
- 109* — Pieter Corbeels; in: Tax., 1906/7. Blz. 191-217.

1908

110. — Nieuw leven; in: PM., VIII, 1 (1.I.1908), blz. 1-3.
111. — Jubeljaar van O.-L.-Vrouw van Lourdes; in: PM., VIII, 3 (1.III.1908), blz. 49-51.
112. — Over Modernisme; in: PM., VIII, 4 (1.IV.1908), blz. 73-76.
113. — Een hoekje in het Walenland. De grotten van Goyet; in: PM., VIII, 9 (1.IX.1908), blz. 202-206.
114. — Jubelfeest van Z. H. paus Pius X; in: PM., VIII, 9 (1.IX.1908), blz. 200-202.
115. — Derde-orde van den H. Norbertus te Antwerpen; in: PM., VIII, 9 (1.IX.1908), blz. 195-199.
116. — †Graaf H. de Merode-Westerloo; in: PM., VIII, 9 (1.IX.1908), blz. 193-194.
117. — Een reisje naar Parijs; in: PM., VIII, 12 (1.XII.1909), blz. 9-14.
118. — Bijdragen tot de economische geschiedenis van Turnhout; in: Tax., 1908. Blz. 216-231.
- 119* — Bibliographie de la Campine Anversoise, particulièrement de l'Arrondissement de Turnhout et des cantons de Brecht, Heist-op-den-Berg et Santhoven; in: Tax., 1908 & 1908.
- P. 102-105: Avant-Propos
- P. 111-123: Abréviations; Sciences auxiliaires (Bibl. génér. & spéc.) Linguistique, Paléogr., Sigil-

- logr., Héraldique, Numism., Biogr., Généal.)
P. 170-206: Biogr., Généal (suite), Archéologie, Art;
Littérat. Musique, Moeurs & Usages. Traditions
popul., Chants historiques, fêtes, Calamités.
P. 5-22 (1909): Géogr., Toponymie, Statist. Industrie,
Agricult., Paléontol., Géologie.
P. 131-136: Chroniques, Mémoires, Pamphlets.
181-188: Documents d'archives, Inventaires; Coutume,
Edits et ordonnances, doc. hist droit et institut.
250-267: (suite); Périodiques, journaux.

1909

120. — Welddoen; in: PM, IX, 1 (1.I.1909), blz. 1-5.
121. — De verhevenheid van den H. Joseph; in: PM., IX, 3
(1.III.1909), blz. 53-56.
122. — Jubelfeest der hoogeschool van Leuven; in: PM.,
IX, 5 (1.V.1909), blz. 106-110.
123. — De parochie Werchter. Eenige geschiedkundige aan-
teekeningen; in: PM., IX, 5 (1.V.1909), blz. 111-119.
124. — H. Vincentius a Paulo (19 Juli); in: PM., IX, 7
(1.VII.1909), blz. 157-161.
125. — Aanteekeningen over Corbeek-Loo; in: PM., IX, 7
(1.VII.1909), blz. 162-163.
126. — Het geloof; in: PM., IX, 9 (1.IX.1909), blz. 205-208.
127. — Broedergroet; in: PM., IX, 11 (1.IX.1909), blz. 253.
129. — De dapperheid der christene vrouw in de samenle-
ving; in: PM., IX, 11 (1.XI.1909), blz. 257-261.
130. — Goed nieuws!; in: PM. IX, 12 (1.XII.1909), blz.
277-280.
131. — De Onbevleete Ontvangenis van Maria; in: PM., IX,
12 (1.XII.1909), blz. 280-284.
132. — Het vaandel (Naar het frans van J. Claretie); in:
PM., IX, 12 (1.XII.1909), blz. 284-286.
133. — De gilde van Sint Sebastiaan te Zevendonk (Turn-
hout); in: Tax. 1909. Blz. 39-53.
134*. — De oude Kunst in de Kempen. — I. Kerkelijke
bouwkunst; in Tax, 1909. Blz. 54-72, 92-133.
135. — Le comte H. de Merode-Westerloo; in Tax., 1909
Blz. 189-199. Met portret.
136. — In memoriam, (Z.E.H. J.H. Jongenelen; Mgr Paaps),
in: Tax., 1909. Blz. 254-259.

1910

137. — Dood van Leopold II, Koning der Belgen; in: PM., X, 1 (1.I.1910), blz. 1.
138. — Zoete nieuwjaar (onuitgegeven 17de eeuwse Kem-pisch nieuwjaarslied uit het stadsarchief te Turnhout); in: PM., X, 1 (1.I.1910), blz. 2-3.
139. — Leopold II, koning der Belgen; in: PM., X, 2 (1.II.1910), blz. 34-39.
140. — Albert en Elisabeth, koning en koningin der Belgen; in: PM., X, 2 (1.II.1910), blz. 39-45.
141. — Maand Maart, Godsvrucht tot den H. Jozef; in: PM., X, nr 3 (1.III.1910) blz. 65-68.
142. — Liefdadigheid; in: PM., X, nr 3 (1.III.1910), blz. 68-70.
143. — Overstroming; in: PM., X, 4, (1.IV.1910), blz: 104-106.
144. — Onverschilligheid; in: PM., X, 4 (1.IV.1910), blz. 106-111.
145. — De kiesstrijd; in: PM., X, 5 (1.V.1910), blz. 129-132.
- 146*. — Reishervindingen uit Frankrijk en Italië; in: PM., X, 7 (1.VII.1910), blz. 193-203; 8 (1.VIII.1910), blz. 227-238; 9 (1.IX.1910), blz. 259-268; 10 (1.X.1910), blz. 294-305; 11 (1.XI.1910) blz. 332-338; 12 (1.XII.1910), blz. 358-363; XI, 1 (1.I.1911), blz. 3-7; 2 (1.II.1911), blz. 37-41; 3 (1.III.1911), blz. 67-71; 4 (1.IV.1911), blz. 99-103; 6 (1.VI.1911), blz. 165-170; 8 (1.VIII.1911), blz. 230-236; 10 (1.X.1911), blz. 292-297; 11 (1.XI.1911), blz: 339-342.
- De overdruk draagt de datum van 1911.
147. — Allerzielenmaand; in: PM., X, 11 (1.XI.1910), blz: 321-331.
148. — Varia; uit het archief van Turnhout; in Tax., 1910. Blz. 139-140.
149. — In memoriam. (†Joannes de Fierlant); in: Tax. 1910. Blz. 141-142.
150. — Drieluik der H. Agatha in St. Pieterskerk te Turnhout; in: Tax., 1910. Blz. 263-276. Geill.

1911

- 151*. — Het arrondissement Turnhout; beknopt overzicht en kleine kunstwandeling door Turnhout en omstreken; in: Tax., 1911. Blz. 3-52. Geill.
152. — In memoriam (Graaf R. Ph. A. M. J. van de Wer-

- ve); in: Tax., 1911. Blz. 114-115.
153. — De kantvervaardiging in Turnhout; in: Tax., 1911. Blz. 119-181. Geïll.
- 154*. — La peinture à l'abbaye du Parc et catalogue historique et descriptif des tableaux; dans: AARAB. t. LXIII, 1911, p. 115-260. Illustr.
Verscheen eveneens in d. XIV en XV van de «Revue de l'ordre de Prémontrés», 1913.
155. — Geschiedkundige bijdragen uit de archieven van Turnhout;
1) Uit het productieboek der Vryheyt van Turnhout: 1611; blz. 73-81.
2) Vergadering der gecommiteerden van de Stad en het Quartier van Turnhout om quartiersrekening na te zien in 1711; blz. 82-83.
3) 1811 (Stedelijke slachterij in voormalig Minderbroedersklooster en reglement op het slachten); blz. 84-85. In: Verslag over het bestuur en den toestand der zaken van de stad Turnhout... 1911. Turnhout, J. Splichal, 1911.

1912

- 156*. — Notes sur Amée et sa station neolithique; dans: BARAB., 1912, I, pp. 38-58.
157. — Het verslag over het bestuur en den toestand der zaken van de stad Turnhout sedert het jaar 1845 tot 1910. (Geschiedkundige bijdragen uit de archieven van Turnhout); in: Verslag over het bestuur en den toestand der zaken van de stad Turnhout... 1912. Turnhout, J. Splichal, 1912. Blz. 73-90. Zakenregister op de gedrukte jaarverslagen nopens het stadsbeheer.
158. — Een Kempisch museum; in: Tax., 1912. Blz. 7-16: Geïll.
159. — †Waltman van Spilbeeck; in: Tax., 1912. Blz. 183-186. Geïll.
160. — Kunstnieuws. Schilderingen te Hoogstraten; in: Tax., 1912. Blz. 187-189.

1913

161. — Het kasteel van Turnhout (Geschiedkundige bijdragen uit de archieven van Turnhout); in: Verslag over het bestuur en den toestand der zaken van de stad Turnhout... 1913. Turnhout, J. Splichal, 1913. Blz. 83-122.
162. — Schilderijen op het stadhuis van Hoogstraten; in:

De Gazet van Hoogstraten, 21.VI.1913.

163. — De kloveniersgilde van den H. Antonius te Casterlé; in: Tax., 1913, Blz. 97-116.
164. — De geschied- en oudheidkundige kring der Kempen «Taxandria». Voordracht gehouden op de inhuuldigingszitting van het Museum «Taxandria»; in: Tax., 1914, Blz. 10-17.

1914

165. — Het kapittel van Sint-Pieterskerk te Turnhout en zijne statuten van het jaar 1634; in: AARAB., LXV, 6e série, t.V, 4e livr. 1913/14, blz. 429-177.
166. — Het klein torentje van St. Pieterskerk te Turnhout; in: Tax., 1914, blz. 39-48.

1919

- 167*. — Monseigneur Thomas-Louis Heylen, évêque de Namur. Son action et ses lettres pendant la guerre de 1914-1918. Namur, Ad. Wesmael-Charlier, 1919. In -8°, pp. 256. Illustr.

1920

168. — Bijdragen tot de Geschiedenis der lakengilde van Turnhout; in: Verslag over het bestuur en den toestand der zaken van de stad Turnhout... 1920, Blz. 69-90; Id... 1921, blz. 58-81; Id... 1922, blz. blz. 105-128. Turnhout, J. Deckx-Van Tulden, 1920-1922.
169. — Ter nagedachtenis van roemwaardige Kempenaren (4 Aug. 1914-11 Nov. 1918); in: Tax., 1920. Blz: 3-39.
Over: Jos Karel Maria Antoon Daems, Z.E.H. Peter Jozef Dergent, Z.E.H. J.H.A. Van Bladel, Dr E. Van Roey, Je-room Wanty, Max Bausart, prelaat Adr. Corn. Deckers, Z.E.H. Corn. Huybrechts, Jan Andreas Jansen, E.P. Kruijthoof, Frans Schollaert, Z.E.H. Al. Adr. Van Roey, E.P. Rogerius Verbiest, Z.E.H. Kan. Hendrik De Jongh, Z.E.H. Petrus Frans Gebruers, Z.E.H. Lod. Marceelis, Norbert Spaenineckx, Z.E.H. Karel Van Rooy, Jhr Paul de Roey de Wichen, Adolf Jos Maria Reydam, Laur. Frans Bongarts, Petrus Jos Spliehal, barones Maria Elis. Anna Francisca de Fierlant-de Fierlant, baron Jan Aloys Karel Antoon Maria Ghisleen Jozef de Fierlant, gravin-douairière Louisa Anna Maria Jozef van de Werve-Bosschaert, Jan Bapt. Peeters, Victor Jos Maria Van Hal, Petrus Victor Van Nuten, Eug. Lod. Jos Van Schaubroeck.
170. — Schooner Turnhout, of wenken tot verschooning

eener stad; in: Tax., 1920, blz. 161-185.

1921

171. — Zeden en gebruiken der Kempen; boerenverhuis in de Kempen; in: Tax., 1921, blz. 3-8.
172. — In memoriam Petrus Dierckx, oud-volksvertegenwoordiger en burgemeester van Turnhout; in: Tax., 1921, blz. 30-34.
173. — (In memoriam) Monseigneur F. L. Lauwerys, J. C. D.; in: Taxandria, 1921, blz. 34-36.
174. — Kunstmededeelingen; in: Tax., 1921, blz. 34-36.
Over 2 oude schilderijen te Turnhout ontdekt, en over de inhuldiging van het kasteel te Turnhout.
- 174b. — In memoriam Augustinus Franciscus Verschueren; in: Tax., 1921, blz. 79-82.
Mevrouw Karel Ooms-Van Eersel; in: idem, blz. 82.

1922

175. — Kunstnieuws (Over Geschiedkundig Kempisch Congres van 2-5 Sept. 1922); in: Tax., 1922, blz. 98.
- 176*. — Het ideaal; of karakterschets van twee Antwerpse meisjes. (Verscheen als Mengelwerk in «Het Kempenland» van Herentals). (1922), en als afzonderlijke druk: 98 blz., 16x10.
177. — Kunstnieuws, kunsthistorische tentoonstelling en Geschiedkundig Congres der Kempen (Turnhout 20 Aug. - 10 Sept.); in: Tax., 1922, blz. 134-172.
De overdruk draagt op titelblad en omslag ook nog de ondertitel: «Verslag».
- 178*. — Meerle door de eeuwen heen (In samenwerking met L. Van Nueten); in: Tax., 1922, blz. 3-27, 49-72; 99-129; 1923, blz. 3-13, 46-57, 81-99.
179. — Archivalia — Bijdrage tot de geschiedenis der Lakengulde van Turnhout; Raeckende ververije op den Graatakker. — Limietscheiding van Rethy; Paelen van Rethy; in: Tax., 1922, blz. 89-91.
- 180*. — Oude kunst in de Kempen. — Catalogus kunsthistorische tentoonstelling, Turnhout 20 Aug. - 5 Sept. Turnhout, Spliechal, 1922. 20 x 10.
2 verschillende uitgaven: 1) 58 blz. Met vermelding «Voorloopig». 2) 66 blz.
181. — In memoriam, Lodewijk Joseph Karel Maria Caron; in: Tax., 1922, blz. 94-97.
182. — Archivalia, Oud inventaris van eenige stukken uit het St. Pieterskapittel te Turnhout; in: Tax., 1922,

blz. 130-133

- 183*. — Uit den oorlog 1914-1918; kronijk der stad Turnhout en der Kempen. Turnhout, Splichal opv. L. Verwaest, 1922. 72 blz., 29x22 1/2.
(Werd vooraf in vervolgen gepubliceerd in «De Kempenaar» van 1921, 20 (15.V.1921) tot nr 48 (25.XI.1922). — 53 vervolgstukken.

1923

184. — Archivalia. Inventaris der archieven van de Godshuizen te Herentals; in: Tax., 1923, blz. 27-30.
185. — In memoriam (E.K.C.M. Boone, J. A. Van Eyck, H.K.M.J. Van Genechten); in: Taxandria, 1923, blz. 36-38.
186. — De Kolveniers- en Biegilde van St. Ambrosius te Turnhout; in: Tax., 1923, blz. 100-116.
187. — In memoriam; Baron Gaston van de Werve en van Schilde, gouverneur der Provincie Antwerpen; in: Tax., 1923, blz. 144-146.

1924

- 188*. — Jaargetijdenboek van het St. Pieterskapittel te Turnhout in de XVe-XVie eeuwen. Turnhout, J. Deckx-Van Tulden, 1924. In-8°, 228 blz.
Het eerste gedeelte (tot blz. 70) verscheen als afzonderlijk gepagineerd aanhangsel in Verslag over het bestuur en den toestand van de stad Turnhout... 1923. Het 2de gedeelte (tot blz. 94), eveneens afzonderlijk gepagineerd in Id., 1924. Vermits de verslagen na 1924 ophielden te verschijnen, werden de laatste gedeelten afzonderlijk bijgedrukt. De «Bewijsstukken» en de registers op de persoons- en plaatsnamen zijn op beter papier en in een ander lettertype gezet. Een gevolg van de economische moeilijkheden na de eerste wereldoorlog?
Het kaft draagt als datum 1924-1929. De titelbladzijde vermeldt enkel 1924.
189*. — Monseigneur Thomas-Louis Heylen, Evêque de Namur. Son action sociale et religieuse pendant vingt-cinq ans d'Episcopat. Namur, Ad. Wesmael-Charlier, 1924. In-8°, pp. 154. Illustr.

1925

- 190*. — Catalogus der Kursthistorische tentoonstelling (Brecht, 30 Aug.-13 Sept.): Voormannen en families der Kempen. Brecht, L. Braeckmans, 1925. In-8°, 38 blz.
191*. — Bio-Bibliographisch naamboek der voormannen

en voorname familiën der Kempen. Brecht, L. Braeckmans, 1925. In-8°, 108 blz.

1926

192. — De benamingen der straten en de oude gebruiken; in: De Kempenaar, 7, Maart 1926.

1927

- 193*. — Antwerpse folklore, Teelichtingen en wenken voor de briefwisselende leden van het Provinciaal Comité voor geschiedkundige en folkloristische opzoekingen te Antwerpen. (Provincie Antwerpen). Antwerpen, De Vos-Van Kleef, 1927. In-8°, 40 blz.

1928

194. — Bedevaart naar de kapel van de Heilige Ermelindis, aanroepen tegen lamheid, koorts en oogpijn, Lovenjoel nabij Leuven. Lovenjoel, 1928 In-32°, 8 blz.
- 195*. — Het oude huisbedrijf in de Kempen, Kunsthistorische tentoonstelling (Gheel 12 Aug.-16 Sept.): Catalogus. Turnhout, N.V. Lumen, 1928. In-8°, 40 blz.
- 196*. — Kunst-historische gids voor Gheel. (Met oorspronkelijke houtsneden van E.P. Mon Van Genechten). Turnhout, Lumen, 1928. In-16°, 35 blz.
197. — Straatnamen; in: De Kempenaar, 15.VII.1928.
198. — Boekennieuws (Bespreking van: Revue d'Histoire ecclésiastique. Tables générales des tomes I (1900)-XXII (1926), samengesteld door Kan. Adr. Versteyleen O. Proem. Leuven, 1928. In-8°, 389 blz.); in: De Kempenaar, 1.IV.1928.

1929

- 199*. — L'abbaye Norbertine du Parc-le-Duc; huit siècles d'existence: 1129-1929. Malines, H. Dessain, 1929. In-8°, XVIII + 241 pp. Illustr.
200. — Bij de herneming der uitgaven van «Taxandria» in 1929, ditmaal onder de vorm van monographiën, werd telkens een «Bulletin» toegevoegd. De inleiding, zonder titel, van de 1e afl. 1929, is van de hand van Kan. Jansen; in: Tax., Bulletin Nieuwe Reeks I, 1, blz. 1-3.
201. — Kopy van de brieven der relikwie van het H. Kruis van Moll en: Gheel (Brussel 29 Augustus 1688); in: Tax., Bulletin, NR. I, 1, (1929) blz. 3-4.

1930

202. — Een Kempisch kunstenaar: Missionnaris van Scheut

- (E.P. Edm. Van Genechten); in: *Ons Volk*, XVI, 2 (12.1.1930).
De tekst verscheen eveneens in: *Tax. Bulletin*, NR. II, 1 (1930), blz. 3-5.
- 203*. — Turnhout in 1830-1831; in: *Tax.*, NR. II, nr 1, blz. 1-63.
204. — Iets nieuws! in: *De Kempenaar*, 6 Juli 1930.
Voorstel om «Reuskens» te creëren voor de historische stoet.
205. — Doodsbericht (Gustaaf Segers); in: *Tax. Bulletin*, NR. II, 1 (1930), blz. 5.

1931

206. — Tentoonstelling van het gildeleven in de Antwerpse Kempen (Esschen, 16 Aug.-13 Sept. 1931). Catalogus. Brecht, L. Braeckmans, 1931. In-8°, 32 blz.
207. — Vierde Geschied- en Oudheidkundig Congres, 29 Oogst tot 1 September met Tentoonstelling, 16 Oogst tot 13 September te Esschen, 1931. (Met J. Ernalsteen). Brecht, L. Braeckmans, 1931. In 8°, 24 blz.
208. — «Taxandria», musée campinois, à Turnhout; dans *Touring Club de Belgique*, XXXVII, 3. 1931 (1 fevr.). P. 37-42. Illustr.
209. — Taxandria; een kempisch museum te Turnhout; in: *Touring Club van België*, 1931 (1 Febr.) Blz. 38-42 Geïll.
210. — Doodsberichten (Mgr Eeclermans, Z.E.H. Albert Boone, J.F.M. Van Genechten); in: *Tax. Bulletin*, 1931, NR. III, 1, blz. 6-8.
- 211*. — Gedenkboek gewijd aan Dr Jan Renier Snieders; in: *Tax.*, 1931, NR. III, 2, blz. 1-60.
Een «Memoriaal»... waarin het bijzonderste wat men over Snieders eens zegde, verzameld werd. (Uit: Een woord vooraf).
212. — Ward Van Asten, kunstbeeldhouwer; in *Tax. Bulletin*, 1931, NR. III, 2, blz. 1-3.
213. — Bezoek aan Beerse (Eerste hoofdstuk van: Bijdragen tot de geschiedenis van Beerse, door E.H. Th. De Molder en K. van Nijen); in: *Tax.*, 1913, NR. III, 3, blz. 5-9.
214. — Geschied- en Oudheidkundig Congres-Tentoonstelling der Antwerpse Kempen te Esschen; in: *Tax. Bulletin*, 1931, NR. III, 3, Blz. 1-3.

215. — De gevel- en veldkapellekens in de Kempen; in: Tax. Bulletin, 1931, Nr. III, 3, blz. 3-4.
216. — Reglementen en gebruiken der stad Turnhout in de XVIIe eeuw, Ordonnantie opt stuck vande Lazarussen gecmanceert (1678); in: Tax. Bulletin, 1931, NR. III, 3, blz. 4-6.
217. — In memoriam (A.L.J. Diercxsens); in: Tax. Bulletin, 1931, NR. III, 3, blz. 11-12.

1932

218. — Documenten: a) Lijst der pastoors van Veerle en Vorst; b) Brief der relikwieën van het H. Kruis van Moll en Gheel, 1688; c) Veeplaag te Westerloo 1682; in: Tax., 1932, NR. IV, 54-60.
219. — Een Kempisch kunstschilder Karel Boom. Zijn leven, zijn werken; in: Tax., NR. IV, 2/3 (1932), blz. 65-95. Geill.
220. — Documenten: Smeekschrift der gemeente Oostmaal aan de Staten van Brabant, over de lasten. 1579; in: Tax., NR. 1932, 2/3, blz. 107.
221. — In memoriam (A.F.J.A. Versteylen, Eug. P. Waterschoot); in: Taxandria, NR. IV, 2/3 (1932), blz. 114-119.
222. — Eerlijke kritiek; in: Tax., NR. IV, 4, (1932), blz. 171-173.
223. — In memoriam (B.J.G. Jansen); in: Tax., NR. IV, 4 (1932), blz. 174.

1933

224. — Documenten: 1) Aertbrief van Welde en Poppel de dato 1 Februari 1619 met twee vidimi van 23 Juni 1331 en 28 Juni 1449
2) Ordonantie ende caerte tot Gelendel van de Cloveniers etc. (Westerloo); in: Tax., NR. V, 1/2 (1933), blz. 74-88.
225. — Kronijk (Urne te Kasterlee); in: Tax., NR. V, 1/2 (1933), blz. 89.
226. — In memoriam (H.K. Jacobs, A.M.H. Van Hulsel, Mgr L.J. Mierts, Z.E.H. M. Schurmans); in: Tax., NR. V, 1/2 (1933), blz. 90-96.
227. — Melchior Nijsmans, Prelaat der abdij van 't's Hertogenpark bij Leuven, erfaartskapelaan der Hertogen van Brabant, bestedig assessor van den raad van Brabant; in: Tax., NR. V, 3 (1933), blz. 99-111.

228. — Gulde van St. Nikolaas, de «Cremerye» genaamd, te Turnhout, in de 18e eeuw; in: Tax., NR. V, 3 (1933), blz. 112-126.
229. — In memoriam (Fr. Claes); in: Tax., NR. V, 3 (1933); blz. 146.
230. — De Norbertijner abdij van Tongerlo, Achthonderdjarige werking in de Antwerpsche Kempen 1133-1933. (In samenwerking met Kan. A. Erens); in: Tax., NR. V, 4 (1933), blz. 154-192:

1934

231. — In memoriam (Jhr P.E.J.M. van den Hove d'Ertsenrijk); in: Tax., NR. VI, 1 (1934), blz. 41-47.
232. — Bezoekt Turnhout; (Geïllustreerd Toeristisch vouwblad) met bijvoegsel: Wegwijzer voor Toeristen te Turnhout. Turnhout. Stedelijke Toeristische dienst (1934). Formaat: 52 1/2 x 23 (vouwblad) 27 x 21 (bijvoegsel).
233. — De keuren van Turnhout; in: Tax., NR. VI, 2/3 (1934), blz. 108-139.
234. — In memoriam (C.L. Melis); in: Tax., NR. VI, 2/3 (1934), blz. 140-142.
235. — Kempische kunstenaars; in: Tax., NR. VI, 2/3 (1934), blz. 187-200.

Lijst van Kempische leerlingen aan de Academie te Antwerpen.

1935

236. — In memoriam (A.V.K.M. Caron); in: Tax., NR. VII, 1 (1935), blz. 63.
237. — In memoriam L.X. Adriaensen, Norbertijner Kanunnik; in: Tax., NR. VII, 1 (1935), blz. 80-86.
238. — Norbertijner Kanunnik S. Daems; in: Tax., NR. VII, 1 (1935), blz. 87.
239. — De cijsboeken van het Land van Turnhout; in: Tax., NR. VII, 1 (1935), blz. 21-62, nr 2, 88-121, 139-174.
- 239bis. — In memoriam Jozef Stefens; in: Tax., 1935, blz. 177-179.
- 240*. — Gids voor de bezoekers der stad Turnhout en onstreken. Turnhout, J. Van Mierlo-Proost, 1935. In-8°, 137 blz. Geill.
- 240b*. — Bibliographie der Antwerpse Kempen: arrondissement Turnhout en kantons Brecht, Heist op den

Berg en Zandhoven. Turnhout, G. Crols, 1935. In-8°, 247 blz.

Verscheen als los bijvoegsel van *Taxandria*. De stof werd systematisch gerangschikt.

1936

241. — Een laatste woord aan mijn Parochianen. Z. pl., 1936. In-16°, 4 blz.

242*. — Westerloo en de prinselijke familie de Merode; in: *Tax.*, NR. VIII, 1 (1936), blz. 5-30; 2, 73-97; 3, 139-147; 4, 169-205; NR IX, (1937), 12, blz. 31-63.

243. — In memoriam (A. Misonne, E.M. Surinx); in: *Tax.*, NR. VIII (1936), 2, blz. 118-119.

1937

244. — Schooner Turnhout; in: *De Week*, 21.II.1937.

245. — Aan het bestuur der Boerinnengilden in de Kempen; in: *Gazet van Antwerpen*, 14 Febr. 1937. Verscheen ook in de lokale pers: *De Week* en *Aankondigingsblad*.

Tegen een plan om eenvormige Mariakapelletjes over het ganze land op te richten.

246. — Joannes Adrianus Versteyle, Prelaat der Norbertijner-abdij van 't Park; in: *Tax.*, NR. IX, 1/2 (1937), blz. 103-104.

247. — Aan het bestuur der Boerinnengilden in de Kempen; in: *Tax.*, NR IX (1937), 1/2, blz. 105-106.

248*. — Beredeneerde catalogus van het Kempisch Museum «*Taxandria*» te Turnhout; in: *Tax.*, NR. IX (1937), 3, blz. 113-135.

249. — In memoriam Z.E.P. Louis Taeymans S.J.; in: *Tax.*, NR. IX (1937), 3, blz. 157-161.

250. — In memoriam (Dr J. Grieters); in: *Tax.* NR. IX (1937), 3, blz. 161-162.

251*. — De rederijkkamer Ste Apollonia bijgenaamd «Het Heilbloemken» en eenige letterkundige genootschappen der XIXe eeuw te Turnhout; in: *Tax.*, NR. IX (1937), 4, blz. 188-205; X (1938), 17-55.

De overdruk draagt op het kaft het jaartal 1938.

1938

252. — De Kempische schilder Karel Ooms (Desschel 1845-Carnes 1900); in: *Handelingen van het Vierde Congres voor Algemeene Kunstgeschiedenis*. (Leuven, 23, 24.IV.1938). Gent, Vynckx, 1938; blz. 71-78.

253. — Schooner Turnhout; in: Het Aankondigingsblad, CV, 20 (14.5.1938).
254. — De Liereman in gevaar!; in: De Week, 27.III.1938.
255. — Arendonksche folklore of Arendonk in z'n gedoen; in: Tax., NR. X, 4 (1938), blz. 191-199.
(Relaas van een voordracht over dit onderwerp door de heer Jan Goris van Arendonk).

1939

256. — Schooner Turnhout; in: Het Aankondigingsblad, CVI, 4 (4.II.1939).
257. — Retie; in: Toerisme XVIII, 4 1939 (16 Febr.) Blz. 141-146. Geïll.
258. — Patriottenfeesten; in: Het Aankondigingsblad, CVI, 17 (29.IV.1939).
259. — Schooner Turnhout; in: Het Aankondigingsblad, CVI, 35 (2.IX.1939).
260. — Schooner Turnhout; in: Het Aankondigingsblad, CVI, 45 (11.XI.1939).
261. — Honderd vijftig jaar geleden: de Brabantsche Omwenteling (1789-1790). De slag van Turnhout; in: De Stad, XII, 39 (1.XII.1939), blz. 1218-19: & 40 (8.XII.1939), blz. 1250-51.
262. — In memoriam (Dr L.J. Goffin, Napoleon Daems, Karel Boom); in: Tax., NR. XI (1939), 1, blz 53-62.
263*. — Het volksleven te Turnhout — D.T. Turnhoutsch volkskalender; in: Tax., NR. XI (1939), 2, blz. 67-110; 3/4; blz. 134-171; NR. VIII (1940), blz. 111-138.
264*. — De Kempische schilder Karel Ooms (Desschel 1845 Cannes 1900); in: Tax. NR. XI (1939), 4, blz. 19-47.
265. — Een ritje in de Kempen; in: De Stad 1939.
265b*. — Bibliographie der Antwerpsche Kempen: arrondissement Turnhout, kantons Brecht, Heist op den Berg, Zandhoven. Deel II. Turnhout, G. Crols, 1939. Het käft draagt de datum van 1943. Verscheen vooraf in Taxandria met eigen paginering tussen de andere bijdragen in. — De stof is geographisch gerangschikt.

1940

266. — Het overlijden van Mgr Ladeuze; in: Het Aankondigingsblad, CVII, 7 (17.II.1940).
267. — Schooner Turnhout; in: Aankondigingsblad, CVII, 13 (30.III.1940).
Over het behoud van de torenwachter.

268. — Het kantwerken te Turnhout; in: De Stad, XIII. 5 (5.IV.1940), blz. 130-131, 6 (12.IV.1940) blz. 162-163.
269. — Schooner Turnhout; in Aankondigingsblad, CVII. 26 (24.VIII.1940).
Pleidooi voor zedelijk en kultureel schoon.
270. — De Brabantsche Omwenteling (Patriottertijd); Turnhout - Kempen; in: Tax., NR. VIII (1940), blz. 1-81; IX (1941), blz. 83-148.

1941

271. — Geschiedkundige gids voor het heerlijk dorp Oostmalle; in: Tax., NR. IX (1941), blz. 169-194.
272. — Ter nagedachtenis van den uitmuntenden Kempenaar, Zijne Excellentie Monseigneur Th. L. Heylen, 26e Bisschop van Namen. Turnhout, J. Van Mierlo-Proost, 1941. In-16°, 16 blz. Met portret.
273. — In memoriam (Leo de Pacuw, Edm. Loyens, J. Van der Looek, W. Claes, Mgr. Th. L. Heylen); in: Tax. NR IX (1941), blz. 209-210.

1942

274. — Turnhoutsche Toponimie en Topographie: Turnhoutervoort; in: Tax., NR. X (1942), blz. 21-32.
275. — Lichtaart; in Tax. NR X (1942), blz. 33-50.
276. — In memoriam (Fr. Van de Gender, J.P. Verrees); in: Tax., NR. X (1942), blz. 71-72.

1943

277. — Molens rond Turnhout; etsen door Mariette De Vocht. Met voorwoord door Kan. J. E. Jansen. Z. pl. n. d. (1943).
278. — Turnhoutsche heemkunde, programma van leepassingen en overwegingen voor het onderwijzend personeel en het bestuur der stad Turnhout. (Gepolycopieerde uitgave voor lokaal gebruik). 1943. 29 fol.
279. — De Mariaverreering te Turnhout; in: Tax., NR. XI (1943), blz. 109-121.

1945

280. — Protest; in: Aankondigingsblad, CX (31.III. 1945).
281. — Onze boomen; in: Aankondigingsblad, CX, (14.IV. 1945).
- In beide artikels (nrs 280 & 218) ging het over de bedreigde eiken van de Merodelei.

282. — Z.M. de Koning terug!; in: Het Aankondigingsblad, CX, 20 (13 Mei 1945).
283. — Aan alle onpartijdige vredelievende menschen van goeden wil; in: Het Aankondigingsblad, CV, 22 (26.V.1945).
284. — De vallei van Josaphat; in: Aankondigingsblad, CV, 23 (2.VI.1945).
Over passende bijzetting van de lijkresten der gesneuvelde patriotten van 1789.
285. — 21 Juli; in: Aankondigingsblad, CX, 31 (28.VIII.1945).
286. — Koninklijke praalstoet; in: Aankondigingsblad, CX, 32 (4.VIII.1945).
287. — Mariale feesten; in: Aankondigingsblad, CV, 34 (18.VIII.1945).
288. — Gerepatriëerde klokken; in: Trouwe Kempenland, 14.X.1945. (Eveneens in: Aankondigingsblad van CX, 42 (13.X.1945)).
289. — Broederliefde. Hulp aan Hoogstratër; in: Trouwe Kempenland, 21.X.1945. Eveneens in Het Aankondigingsblad CX, 43 (20.X.1945).
Onder de zelfde hoofding verscheen in de genoemde bladen een klein artikeltje op 28.X.1945 en 3 XI.1945.

1946

290. — Frans Van Roy en zijn werk; in: Aankondigingsblad, CXI, 4 (26.I.1946).
291. — Aspect van Turnhout in de eerste helft der zestiende eeuw; in: TGF., 1946, blz. 59-84.
292. — Westerloo; in: Aankondigingsblad, CXI, 32 (10.VIII.1946).
Viering van 300-jarig bestaan van de St. Sebastiaansgilde.
293. — Een goede daad; in: Aankondigingsblad, CXI, 41 (12.X.1946).
Over schenking aan «Taxandria» van vondst van 13-eeuwse munten te Turnhout.
294. — Een adellijk Noordbrabantsch-Turnhoutsch geslacht, Familie de Fierlant; in: Tax., NR. XII (1944-46), blz. 3-46.
295. — (In memoriam) Provinciaal bouwmeester Juul Taeymans; in: Tax., NR. XII (1944-46), blz. 80-83.
296. — Bevolking van de Kempische dorpen op het einde der XVIIIe eeuw; in: Tax., NR. XII (1944-46), blz. 47-55.

297. — In memoriam Meester Louis Boone, dokter in de rechten; in: Tax., NR. XII, (1944-46), blz. 61-79.
298. — (In memoriam) Baron du Four; in: Tax., NR. XII (1944-46), blz. 84-88.
299. — (In memoriam) E.H. Frans J.H. Crols; in: Tax., NR. XII (1944-46), blz. 89.
300. — (In memoriam) Z.E.H. Leo M.H. Senden; in: Tax., NR. XII (1944-46), blz. 98.
301. — Turnhout en de Kempen in het raam der vaderlandsche en kerkelijke geschiedenis. Turnhout, Brepols, 1946. In-4°, 400 blz.

1947

302. — Geschiedkundig Turnhoutsch-Kempisch dagbericht; in: Het Aankondigingsblad, CXII. (Het voorwoord werd reeds afgedrukt in het blad van 28 XII.1946. Verscheen aanvankelijk elke week. Vanaf September onregelmatiger, doch volledig).
303. — De «Clérkes»; in: Aankondigingsblad, CXII, 18 (3. V.1947).
304. — †Barones de Fierlant; in: Aankondigingsblad, CXII, 25 (21.VI.1947).
305. — Taxandria; in: Aankondigingsblad, CXII, 30 (26. VII.1947).
Over een aanwinst van oude Turnhoutse gebakvormen.
306. — Kunst en vernuft; in: Aankondigingsblad, CXII, 35 (30.VIII.1947).
Over een tentoonstelling van huisvlijt.
307. — Sociale en intellectuele werkzaamheid te Turnhout; in: Aankondigingsblad, CXII, 40 (4.X.1947).
308*. — Een heilig kempenaar: Pater Cornelis Jan Van den Akkerveken S.J.; in: Tax., NR. XIII (1947), blz. 3-44.
309. — Onze Lieve Vrouw van Vosselaar; in: Tax., NR. XIII (1947), blz. 96.
310. — Laatste onthoofding op het schavot te Turnhout 1857; in: Tax., NR. XIII (1947), blz. 110.
311. — In memoriam (J.B.A. Martens, H. Cl. M. Ceulemans); in: Tax., NR. XIII (1947), blz. 132-133.
312. — Bronnen voor het Schutterswezen in de Antwerpse Kempen; in: Historische bijdragen aangeboden aan Leo van der Essen ter gelegenheid van zijn vijf en dertig jaar professoraat aan de Universiteit te Leuven. Brussel, Edit. Universitaires, 1947, Deel II; blz. 735-746.
313*. — Gids voor de bezoekers der stad Turnhout en Om-

streken (Antwerpse Kempen). Turnhout, J. Van Mierlo-Proost, 1947. In-16°, 270 blz. Geïll.

(Totaal verschillend van de «Gids» die in 1935 werd uitgegeven).

1948

314. — De Boerenkrijg te Turnhout en de Kempen; in: Aankondigingsblad, CXIII, 17 (24.IV.1948).
315. — De Belgische volksopstand van het Franse jaar VII (1798) nu bekend als Boerenkrijg; in: De Zondagsvriend, Speciaal nummer van 21.VI.1948.
316. — Documenten uit het stadsarchief van Turnhout over de besloten tijd van de Franse jaren VI en VII (1798); in: Verslag over het bestuur en de toestand der zaken van de stad Turnhout. Juni (1948). Z.pl. n.d., blz. 30-39.
317. — De vrede van Munster in 1648. Prinses Amalia van Solms landvrouwe van Turnhout; in: Verslag over het bestuur en de toestand der zaken van de stad Turnhout... Oktober 1948. Z. pl.n.d., blz. 72-79.
318. — De Antwerpse steenweg; in: TGF., 1948, blz. 78-102.
319. — De oude Schuttersgilden in de Antwerpse Kempen (Arrondissement Turnhout, Kantons Brecht, Heist-op-den-Berg, Zandhoven); in: Tax., NR. XIV (1948), blz. 3-28; 3. 12-19; NR. XV, (1949) 1; blz. 20-28; 2. 28-32. De laatste der in alfabetische orde behandelde gemeenten was Hoeven.
320. — Kempische Kronijk; in: Tax., NR. XIV (1948) 1, blz. 41-43.
321. — In memoriam Jozef Simons; in: Tax., NR. XIV (1948), 1, blz. 44.
322. — De Volksopstand van het jaar VII (1798) of de Boerenkrijg in de Antwerpse Kempen; in: Tax., NR. XIV (1948), 2, blz. 5-40.
323. — Kempische kronijk; in: Tax., NR. XIV (1948), 3, blz. 62-65.

1949

324. — Arendonk; in: Touring Club van België, LV, 1 (I.I. 1949), blz. 10-12.
325. — In memoriam (L.J.W. Dierckx de Casterlé, J. P. De Ceuster); in: Tax., NR. XV (1949), 1, blz. 5.
326. — De Antwerpse Kempen en de hogeschool van Leuven; in: Tax., NR. XV (1949), 2, blz. 3-27.
327. — Kempische kronijk; in: Tax., NR. XV (1949), 1, blz. 51-53.

R. PEETERS.

Personen- Plaatsnaam- en Zakenregister

(De cijfers verwijzen naar de nummers der Bibliographie)

Allerzielen: 31, 47, 147.
Adriaensen (L. X.): 237.
Akkerveken (Pater Cornelius Jan Van den): 307*.
Arendonk: 255, 324.
Asten, (Ward Van): 212.
Augustinus (Heilige): 212.
Averbode (Abdij): 72.
Amée: 156*.
Bausart (Max): 169.
Beerse: 213.
Bibliographie: 149*, 240b*, 265b*.
Bierbeek: 82*.
Bladel: (Pastoor J. H. A. Van): 169.
Brecht (Kongres): 190*.
Boerenkrijg: 2, 96, 314, 315, 316, 321.
Boerinnengilde: 254, 247.
Bongaerts (Laurent Frans): 169.
Boom (Karel): 160, 162, 249* 262.
Boone (Z.E.H. Albert): 210.
— (E. K. C. M.): 185.
— (Louis): 297.
Butzel: 62.
Caron (A. V. K.M.): 236.
— (Lod. Jos Karel M.): 311.
Ceulemans (H. Cl. M.): 311.
Ceuster (J.P. De): 324.
Chèvremont 34.
Claes (Frans): 233.
Congo: 74.
Corbeek-Loo: 39, 125.
Corbeels, (Pieter): 109*.
Crols (E.H. Frans J.H.): 299.
Daems (Jos K.M.A.): 169.
— (Napoleon): 262.
— (Servaas): 45, 238.
Deckers (Hoogeerw. Adr. Corn.):

169.
Derde-Orde (H. Norbertus): 1, 14, 115.
Dergent (Pastoor Peter J.): 169.
Dierckx de Casterlé (L. J. W.): 324.
Dierckx (Pieter): 172.
Diercxsens (A.L.J.): 217.
Driedo (Joannes): 65.
Eestermans (Mgr): 210.
Ermelindis (Heilige): 194.
Ernalsteen (J.): 207.
Esschen (Kongres): 206, 207, 214.
Eucharistie (Kongres): 26, 58.
Even (Edw. Van): 68.
Eyck (J.A. Van): 185.
Fierlant (Familie de): 294*.
— de Fierlant (Barones Maria E.A.F. de): 169.
— de l'Escaille (Barones de): 304.
— (Baron Jan A.K.A.M.G.J. de): 169.
— (Baron Joannes de): 149.
Florefe (Abdij van): 87.
Folklore (Antwerpse): 193*.
Four (Baron Frans du): 298.
Gebruers (Pastoor Peter Fr.): 169.
Gedicht: 33.
Geloof: 126.
Gender (Fr. Van de): 276.
Genechten (Pater Edm. Van): 202.
— (J.F.M. Van): 210.
— (W.F. van): 94.
Geel (Kongres): 195*.
— (Kunsthistorische gids): 196*.

- (Relikwie H. Kruis): 201, 218.
- Goffin (Dr. L.J.): 262.
- Goossens (Kard.): 83.
- Goris (Jan): 255.
- Govaerts (Petrus): 92.
- Goyet: 113.
- Grietens (Dr. Juul): 250.
- Gulden Sporen: 23.
- Hal (Victor J.M. Van): 169.
- Hart (Heilig): 21, 42, 56.
- Herentals (Archief Godshuizen): 184.
- (Zegels): 107.
- Heylen (Mgr Th. L.): 167*, 189*, 271*.
- Hoogstraten: 160, 162, 289.
- (H. Bloed): 22.
- Hove d'Ertsenryck (Jhr P.E.J.M. van den): 224.
- Hugo (Victor): 97.
- Hulsel (A.M.H. Van): 230.
- Ideaal (Het): 176*.
- Jacobs (H.K.): 230.
- Jansen (Jan Andr.): 169.
- (B.J.G.): 223.
- Jongenelen (H.J.H.): 136.
- Jongh (Kan. H. De): 169.
- Jozef (Heilige): 121, 141.
- Kasterlee (Urn): 229.
- (Kloveniersgilde): 163.
- Kempen (Bibliogr.): 119*, 240b*, 265b*.
- (Bio-bibliogr.): 191*.
- (Bevolking): 296.
- (Boerenkrijg): 322.
- (Boerenverhuis): 271.
- (Dagbericht): 302.
- (Geschiedenis): 49, 301.
- (Kunst & Kunstenaars): 134*, 235.
- (Leuvense hogeschool): 325.
- (Huisbedrijf): 195*.
- (Kapellekens): 215.
- (Kongressen): 175, 177, 206, 207, 214.
- (Kronijk): 320, 323, 325.
- (Oudheidkunde): 30.
- (Schutterij): 312, 319.
- (Tentoonstellingen): 180*, 190*, 195*, 207.
- Kiesstrijd: 145.
- Kruyfthoofd (E.P.): 169.
- Kunst: 4*, 134*, 150, 154*, 162.
- Zie ook: Kempen, Kongressen, Tentoonstellingen.
- Ladeuze (Mgr): 266.
- Landbouw: 67.
- Lauwereys (Mgr F.L.): 173.
- Legende: 18.
- Leo XIII: 17, 38, 43.
- Lepante: 28.
- Leuven (Hogeschool): 122, 325.
- (St Pieterskerk): 9.
- (O.L.Vr. ter Koorts): 99.
- Lichtaart: 275.
- Liefdadigheid: 142.
- Liereman: 255.
- Looek (Dr Jan Van der): 273.
- Lovenjoel: 37, 194, 241.
- Loyens (Edm.): 273.
- Magdeburg: 29.
- Mariana: 19, 41, 55, 59, 63, 84, 89, 111, 131, 279, 286, 287, 309.
- Marcelis (Pastoor Lod.): 169.
- Martens (J.B.A.): 311.
- Maredsous: 90.
- Meerle: 178*.
- Melis (C.L.): 227.
- Mercier (Kard.): 98.
- Merode (Familie de): 242*.
- (Prins H. de): 116, 135.
- Minderbroeders: 127.
- Misonne (A.): 243.
- Modernisme: 112.
- Mol: 106, 201, 218.
- Munster (Vrede van): 317.
- Ninove (Abdij van): 11.
- Nuelen (Petrus V. Van): 169.
- (L. Van): 178*.

Nijsmans (Prelaat Melch.): 231.

Onafhankelijkheid: 69.

Onverschilligheid: 144.

Ooms (Karel): 252, 265*.

— (Mevr. K.): 174b.

Overstroming: 143.

Oostmalle: 220, 271*.

Paaps (Mgr.): 36.

Paeuw (Leo de): 273.

Park (Abdij van): 4*, 7, 9, 10,
50*, 67, 71, 88, 99, 100, 154*.
199.

Pasen: 40

Peeters (Jan Bapt.): 169.

Pius X: 44, 114.

Poppel: 228.

Postel: 61.

Premonsraterenzer Orde: 25, 52,
59, 70, 85, 100, 103*.

Priester: 48.

Rabodo (Zalige): 57.

Reizen: 102, 117, 146*.

Relie: 179, 257.

Reydsams (Adolf J.M.): 169.

Roey (Z. E. H. Al. Adr. Van.):
169.

— (Dr Em. Van): 169

Rooy (Z.E.H. Karel Van): 169.

Roy (Frans Van): 290

Roy de Wichen (Jbr Paul d.):
169.

Rozenkrans: 46.

Schachinger (Prelaat N.M.): 85.

Schollart (Franz): 169.

Schoubroeck (Eug. L. J. Van):
169.

Segers (Gustaaf): 205.

Senden (Z.E.H. Leo): 300.

Simons (Jozef): 321.

Snieders (Dr. Jan R.): 212*.

Socialisme: 60.

Solms (Amalia van): 75.

Spaenineckx (Nörberl): 169.

Spilbeeck (Waltman van): 159.

Splichal (Petrus Jos): 169.

Stary (Prelaat Sigismond): 70.

Straalbenamingen: 192, 197.

Stefens (Jozef): 239b.

Serinx (E.M.): 243.

Taeymans (Pater Louis): 249.

— (Jules): 295.

Tilly: 29.

Tongerloo (Abdij van): 54, 230.

Turnhout: 79b*, 265b*.

— (Arrondissement): 151*.

— (Dagbericht): 302.

— (Econ. geschiedenis): 118.

— (Gebruiken): 216, 263*.

— (Godgeleerden - vereniging): 104.

— (Heemkunde): 278.

— (Kantnijverheid): 153, 268.

— (Kapittel): 79, 165, 182.

— 188*.

— (Kasteel): 77, 161.

— (Kerk): 166.

— (Kerkelijke instellingen):
93, 303.

— (Keuren & ordonnanties):
216, 226.

— (Klokken): 279.

— (Kongres): 175, 177, 180*.

— (Lakengilde): 168, 179.

— (Land van): cijnsboeken
239.

— (Mariadevotie): 279, 287.

Zie ook: Mariana

— (Molens): 105, 277

— (Politieke geschieden's):
76, 78, 79b, 183*, 203*, 261,
270*, 291, 301*, 314, 315,
316.

— (Rederijkers): 150, 251.

— (Sint Niklaasgilde): 232.

— (Schooner): 170, 244, 253,
256, 259, 260, 267, 269.

— (Schuttersgilden): 133, 186

— (Taxandria): 158, 164, 208,
209, 248, 293, 305.

— (Toerisme): 225, 240, 313.

— (Toponymie): 274.

— (Varia): 78, 91, 108, 138.

- 148, 155, 157, 204, 222 258,
280, 282 283, 284, 285, 286,
303, 307, 310, 318
— (Volkskalender): 263.
— (Zegels): 64.
- Vaandel: 132.
Vastenavond: 35.
Veerle: 218.
Verbiest (Pater Rogerius): 169.
Verrees (J.P.): 276.
Verschuere (Aug. Frans): 174b
Versteylen (Kan A.): 198 (boek-
bespreking).
— (A.F.J.A.): 221.
— (Fr. Adr.): 3.
— (Prelaat Jan Adr.): 246.
Vincentius à Paulo (Heilige):
124
- Vlaams (Het): 101.
Vocht (Mariëtte De): 277.
Vorst: 218.
Vorstenhuis: 27 73, 137, 139, 140.
Vosselaar: 308.
Vrouw (Christene): 129.
Wanty (Jeroom): 169.
Waterschoot (Em. P.): 221.
Weelde: 228.
Werchter: 123.
Werve-Bosschaert (Gravin - dou-
air. L.A.M.J. van de): 169.
Werve van Schilde (G. van de):
187.
— (R. Ph. A. M. J. van de):
152.
Westerloo: 217 228, 242*, 291.
Westmalle (Trapisten): 20.
-

Ontvallen Taxandria-Werkers

Het leek ons niet ongepast, in dit nummer dat schier geheel aan de nagedachtenis van wijlen Kanunnik Jansen werd gewijd, tevens ook de nagedachtenis van zijn bijzonderste medewerkers in herinnering te brengen.

Voor sommigen onder hen verwijzen we hoofdzakelijk naar het herdenkingsartikel dat in de annalen van ons tijdschrift aan hun nagedachtenis werd gewijd. Nopens enkele andere worden enige aanvullende gegevens hier piëteitsvol verzameld.

JOS STEFENS (1878 - †1935).

Hij was secretaris van onze vereniging geworden in de moeizame herstichtingsperiode van 1929 tot aan zijn dood. Zijn ongemene werklust kwam Taxandria voornamelijk ten goede bij de uitbreiding der lokalen en de herinrichting van het verjongde museum.

Zie: Taxandria 1935, blz. 177-179, met portret.

WILLEM-HUBERT CLAES (1874 - †1941)

Geboren te Eksel (Limburg) op 26 Juni 1874. Verbleef van 1895 tot 1931 te Gent. Nam ontslag als schoolbestuurder aldaar, en kwam zich te Turnhout vestigen. Zijn belangstelling in geschiedenis, oudheidkunde, folklore en taalkunde, vooral toponymie en anthroponymie, bracht hem spoedig in contact met Taxandria, waarvan hij een ijverig en bedrijvig lid werd. Na het overlijden van de heer Jos Stefens, nam hij het ambt van secretaris waar, nl. van 1935 tot 1937. Hij moest evenwel, wegens gezondheidsredenen, van die taak afzien. Hij verbleef te Turnhout tot enkele maanden voor zijn overlijden, op 16 September 1941, in het Instituut des Deux Alices, te Ukkel. Hij werd begraven te Turnhout. De heer W.H. Claes was de vader van Inspecteur A. Claes, de tegenwoordige Onder-Voorzitter van Taxandria.

Als plaatsnaamkundige vooral had zijn naam een goede klank. Zijn werk ligt in verscheidene tijdschriften en weekbladen verspreid. Hij werkte mede aan de eerste uitgave van Z. E. Pater Prof. Dr J. Verschuere's «Modern Woordenboek», waarin tal van toponymische nota's van zijn hand

voorkomen. Hieronder volgt de opgave van het voornaamste uit zijn werk.

Bibliographie.

1. — Artikels in Tijdschrift «**LIMBURG**» (Maaseik) :

1. — Plaatsnamen met het praefix **made**. — Jg. IV, nr. 11 — blz. 237 à 239.
2. — Plaatsnamen op **maal**. — Jg. V, nr. 1 — blz. 14 à 16.
3. — Over de naam **Limburg**. — Jg. V, nr. 4 — blz. 98 à 99.
4. — Over plaats- en riviernamen met **waar** of **am**. — Jg. V, nr. 5 — blz. 116 à 118.
5. — De stam **bil** in rivier- en plaatsnamen. — Jg. V, nr. 7 — blz. 157 à 158.
6. — Over den stam **kol**, **kool**, in rivier- en plaatsnamen. — Jg. V, nr. 9 — blz. 199 à 200.
7. — Plaatsnamen met den stam **raam** gevormd. — Jg. V, nr. 10 — blz. 225 à 228.
8. — Betekenis van het woord **spel**, **speel**. — Jg. VI, nr. 1. — blz. 21 à 22.
9. — Nog over het riviernamenelement **Am** en **Ap** — Jg. VI, nr. 4 — blz. 79 à 80.
10. — Over de riviernamen met het praefix **IS** gevormd. — Jg. VI, nr. 6 — blz. 138 à 142.
11. — De beteekenis van de plaatsnaam **Helchteren**. — Jg. VI, nr. 8 & 9 — blz. 196 à 198.
12. — Bemerkingen op het woord **AHA** en **OOI** in rivier- en plaatsnamen. — Jg. VI, nr. 10 — blz. 230 à 231.
13. — Nog over **Hocascaute** en **Ochinsala**. (**Hoxent** en **Exel**) — Jg. VI, nr. 11 — blz. 253 à 254.
14. — Het suffix **heim**, **ingheim**, **zele** en **hove** in plaatsnamen. — Jg. VII, nr. 1 — blz. 25 à 29.
15. — Keltische plaatsnamen in het Vlaamsche land. De **Acum**-groep. — Jg. VII, nr. 7 — blz. 164 à 167.
16. — De woudnaam **loo**. — Jg. VII, nr. 9 — blz. 210 à 212.
17. — Het woord **laar** in plaatsnamen. — Jg. VII, nr. 11 — blz. 241 à 244.
18. — De namenstam **ros**, **roos**, **rus**, **ruis**. — Jg. VIII, nr. 3 — blz. 59 à 61.
19. — De stam **rode** in de plaatsnamen. — Jg. VIII, nr. 5 blz. 85 à 87.

20. — De namenstam **briel** (Brogel). — Jg. VIII, nr. 8 — blz. 162 à 165.
21. — Over Geslachtsnamen. — Jg. VIII, nr. 12 — blz. 233 à 237.
22. — Het suffix **uth** (oth) of **etum** in plaatsnamen. — Jg. IX, nr. 1 — blz. 14 à 16.
23. — De riviernamenstam **baar**, **beer**. — Jg. IX, nr. 11 — blz. 205 à 207.
24. — De riviernamenstammen **swal**, **zon**, (**son**), **maal**, (**mel**). — Jg. X, nr. 9 — blz. 177 à 180.
25. — De plaatsnaam **donk**. — Jg. XII, nr. 3 — blz. 52 à 54.
26. — De plaatsnaam **Heppeneert** (o. Maaseik). — Jg. XII, nr. 5 — blz. 89 à 92.
27. — **Weurdel**. — Jg. XII, nr. 5 — blz. 96 à 97.

2. — In Tijdschrift «**TAXANDRIA**» (Turnhout) :

28. — Iets over Kempische Familienamen. — 1909, blz. 32-36.
29. — Over de riviernamen van Oud-Taxandria. — N.R. V/1933, nr. 3, blz. 127-140.
30. — Verklaring van de beteekenis van eenige Kempische plaatsnamen. — N.R. VI/1934, nr. 2-3, blz. 96-103.
31. — Een schepenbrief van Turnhout uit het jaar 1445, betreffende de Zigeuners. — N.R. VI/1938, nr. 3.
32. — Plaatsnamen van de gemeenten Turnhout en Oud-Turnhout. — N.R. VII/1938, nrs. 1-2.
(Slechts twee afleveringen verschenen; het overige in handschrift.)

JULES TAEYMANS (1872 - †1944)

Hij behoort tot de stichters en was tevens de eerste schatbewaarder van de jonge vereniging. Aan de uitbouw van «Taxandria» nam hij, vooral op het hem eigen domein van de architectuur, een ruim aandeel. Hij ontwierp en tekende de plannen van het tegenwoordige museumgebouw.

Van de restauratie van het kasteel had hij reeds in 1905-6 de instudering ter hand genomen. Getuige zijn plannen die gereproduceerd werden in «Taxandria» 1904-5, bij de blz. 135 139, 141 en 145. Nog onlangs verscheen in «Taxandria» (1949, nr 2, blz. 44-45) zijn tekening van de toren van Wechelderzande, samen met een architectonische aanteekening, ter aanvulling van het artikel van Drs F. Verbiest.

In «Taxandria» 1944-46 (blz. 80-83) werd deze verdienstelijke man reeds herdacht in een breedvoerig artikel.

LOUIS BOONE (1883 - †1944).

Nog student in de rechten zijnde, behoorde hij tot de medestichters van de genootschap. Hij was er de trouwe verslaggever der vergaderingen sedert 1908 tot aan de herstelling.

In «Taxandria» 1944-46, blz. 61-79, liet Kan. Jansen reeds een uitgebreide biographie verschijnen en waarnaar we hier verwijzen.

Hij publiceerde een tweetal bijdragen in ons tijdschrift :

1. — Sauvegarde voor de bleekerij Vermanden te Turnhout en andere oorkonden; in: Taxandria 1905-6 blz. 57-61.

2. — Een Turnhoutsche studentenkring in de oude Hoogeschool van Leuven; in: Taxandria, 1907, blz. 135-166.

We herinneren ons ook nog van hem, in 1939, een voordracht over de Brabantse Omwenteling, waarin hij nieuwe gegevens aanbracht over deze periode die voor onze stad zo belangrijk is geweest.

JULES EDMOND JOZEF DIERCKXENS (1873 - †1948).

Werd geboren te Brussel op 10.XI.1873 en overleed te Turnhout op 21.V.1948.

Jules Dierckxens behoorde eveneens tot de medestichters van onze oudheidkundige kring en van het museum waarvan hij de eerste secretaris was (1903-1925). Het penningmeesterschap nam hij waar van 1925 tot 1943.

Als numismaat en bibliophiel heeft hij heel wat bijgedragen voor de beoefening van beide takken in de schoot van de jonge vereniging. Als organisator bewees hij grote diensten bij de inrichting van het eerste bescheiden museum dat werd ingericht in een der bovenzalen van het kasteel.

In de periode van 1911-1913 droeg hij de volle last van de materiële zorgen die de oprichting van een eigen lokaal, in de Mermansstraat, met zich bracht: aankoop van de gronden, het verzamelen van de nodige gelden, onderhandelingen met aannemer en ambachtslieden, aanschaffing der bouwmaterialen, toezicht op de werken. Na de voltooiing van het gebouw zorgde hij voor een keurige schikking en het onderhoud van het museumbezit. Zijne echtgenote, Mevrouw Fanny Aubergé, stond hem, bij dit werk steeds terzijde. Hare vakkundige kennis, wat de kantnijverheid betreft, maakten het mogelijk om aan het museum een kantafdeling toe te voegen.

Jules Dierckxsen leverde ook enkele bijdragen voor het tijdschrift :

— Geschiedkundige aantekeningen over President Van Genechten; in: jaargang 1903-4, blz. 71-76. In het zelfde nummer verscheen dit zelfde artikel ook in het Frans onder de titel: Notice biographique sur le Président Van Genechten.

— La bataille de Turnhout et les médailles la rappelant; in: jaargang 1906, blz. 7-11.

IN MEMORIAM THEOPHIEL PEETERS

Een Kempische figuur die Taxandria niet mag vergeten.

Te Rikevorsel werd hij geboren op 23 April 1883. De stille onverpoosde werkzaamheid kenmerkte hem als een zoon uit een kroostrijk gezin. Kerkmuziek en liturgie trokken hem aan van af zijn prille jeugd. Het Lemmensinstituut te Mechelen zou naar zijn mening te gemoet komen aan zijn edele aspiraties. Kort na het behalen van zijn einddiploma, werd hij naar Deurne geroepen waar hij in de dekanale kerk van S. Fredegandus ongeveer veertig jaar met opmerkelijke zorg en toewijding het nederig amht van Koster-organist waarnam, waardoor hij de Pauselijke onderscheiding «Pro Ecclesia et Pontifice» meer dan verdiende. Als «emeritus» overleed hij na een kortstondige ziekte in de kliniek «Du Centenaire» te Antwerpen op 16 Augustus 1949.

Hij was niet enkel Koster-organist, maar ook een verdienstelijk toondichter die heel wat treffende composities op zijn actief heeft. Maar meest van al eren wij in hem den onverdroten optekenaar en verzamelaar van ongepubliceerde volksliederen. Een eerste vrucht van zijn zantersarbeid publiceerde hij in Taxandria, jaargangen 1910 en 1911; het waren een twintigtal liederen met melodie, voorzien van een gepaste begeleiding en van velerhande historische en folkloristische aantekeningen, en verzameld in verschillende gewesten van onze Kempen. Maar daarbij bleef het niet: ook in «Ons Volksleven (fg. 1911 tot 1914) en het «Jaarboek van het Congres van het Oudheid- en Geschiedkundig Verbond van België» (Mechelen 1911) bevatten bijdragen van zijn hand. Zijn eerbied en zijn liefde voor het oude volkslied wordt echter meest bewezen door het lijvig handschrift dat hij klaar maakte en waarin hij ruim honderd vijftig liederen muzikaal en historisch en folkloristisch heeft behandeld en dat in zijn familie als een kostbaar aandenken

wordt bewaard. Daarom heeft Taxandria gemeend zijn overlijden niet ongemerkt te mogen voorbijgaan. Dankbaar zal in een volgende aflevering een uitgebreide studie worden gewijd aan het werk van dezen te weinig gekenden maar niet minder verdienstelijk zanter.

Intussen bieden wij Mevrouw Peeters-Segers en de Familie Peeters de verzekering aan van onze kristelijke deelneming.

R. Peeters.

ARCHEOLOGISCHE NOTA

Onderzoek van grondsporen nabij de hoek Taeymanslaan-Hertoginnestraat, Stokt, op 11.X.1949.

Bij bodemwerken op 't Stokt, te Turnhout, kwamen in den gelen moederbodem een reeks donkerbruine grondsporen te voorschijn, die veel gelijkenis vertoonden met sporen van paalgaten. Gemis aan enige ordening en volledig ontbreken van een cultuurlaag (niet het minste voorwerp of scherf werd gevonden) maakte, bij nader onderzoek ter plaatse, in gezelschap van Prof. S. J. De Laet, van Gent, duidelijk dat het hier sporen van spilwortels (b.v. van dennen) gold. Men stond hier dus niet voor grondsporen van hutten of van graven met houtbouw, doch voor deze van een verdwenen bos.

Dr R. Mariën

Geattacheerde Kon. Musea voor geschiedenis
en Oudheidkunde te Brussel.

Kempisch Boekennieuws

SCHELLEKENS, Jozef. — TURNHOUT, DE HOOFDSTAD VAN DE KEMPEN — 16* — 155 blz. geïllustreerd.

Uitgave: Amsterdam, Albert De Lange, 1949.

In dit nr. 65 van de Heemschotserie, uitgegeven onder redactie van het Bestuur van de Nederlandse Bond voor Heemschot, schetst de heer Provinciale Architect Schellekens de stedenbouwkundige evolutie en de architectonische merkwaardigheden van onze stad. De auteur is voorzeker de geschikte en bevoegde man om dit onderwerp, dat voordien nog niet op een enigszins systematische wijze werd aangesneden, grondig te behandelen. Hij heeft het dan ook gedaan met een onmiskenbare vakkundige onderlegdheid, een verbazende kennis van de stad tot in haar meest verdoken buurten en uithoeken en een klaarziende liefde tot de eigen schoonheid van Turnhout, die alle lof verdienen. In een 15-tal hoofdstukken geeft de auteur een klare en belangwekkende uiteenzetting over de evolutie van het stadsbeeld door de eeuwen heen, de volkshuisvesting, de groei van het stadsgebied, het natuurschap, de merkwaardige monumenten, de oude woningen e.m.a. Een bijzonder en piëteitsvol hoofdstuk wijdt hij aan het werk van P.J. Taeymans, die het zeker verdient heeft. En waar de schrijver, doorheen zijn werk, andere architecten en hun prestaties vermeldt, doet hij het met een fair-play in de beoordeling en een openhartigheid in de waardering, die zeer sympathiek aandoen. Becritiserend waar het moet, soms scherp zelfs, weet hij een gematigdheid en een tact aan de dag te leggen, die de ware meester kenmerken.

Waar de heer Schellekens zich begeeft op zuiver geschiedkundig terrein, kunnen we niet al zijn opvattingen bijtreden. Zijn tekening van het Turnhoutse volkskarakter lijkt ons wat al te «realistisch». Uit het aantal brouwerijen in de 18e eeuw h'ier ter stede, trekt schrijver o.i. een verkeerd besluit. Bier behoorde in die tijd tot de normale volksvoeding, en werd later grotendeels door koffie vervangen. Ook de veelvuldig voorkomende besmetting van het water bevorderde het bierversbruik. De economische ontwikkeling is op blz 17 en volgende te sommair geschetst om een waar beeld ervan te geven, en sommige details zijn op zijn minst betwistbaar. Dat in de 18e eeuw «een reeks medioere figuren» het stadsbeleid in handen namen, lijkt ons een te scherp en te ongenueanceerd oordeel om geschiedkundig helemaal juist en rechtvaardig te zijn. En die «207 aantijgingen en verwijten» laten ons sceptisch; met processtukken moet men zo voorzichtig zijn... Er zijn nog meer punten van die aard. Doch het was zeker niet de bedoeling van de heer Schellekens een geschiedkundig tractaat te schrijven, en deze enkele historische misduidingen raken aan de kern van de studie niet, en ze doen niets af van haar zeer wezenlijke waarde en

belang. De door de auteur zelf uitgevoerde tekeningen zijn duidelijk en sprekend. Wel vragen we ons af hoe de wieken van de molen in afl. 93 kunnen draaien ?

We wensen de heer Schellekens van harte geluk met deze uitstekende bijdrage, die we een ruime verspreiding toewensen.

A. Claes.

SNEYERS Edward. — BIJDRAGE TOT DE GESCHIEDENIS VAN RETIE. — 8° — 343 blz. — Geïllustreerd — Uitgave: Retie, Van den Eynde, 1949.

Ere-Inspecteur Edw. Sneyers, Archivaris te Retie, brengt ons hier een dorpsgeschiedenis die in elk opzicht een model mag heten. We weten waarlijk niet wat we het meest moeten bewonderen: de duidelijke en methodische uiteenzetting, de ontzaglijke hoeveelheid bronnenmateriaal die in dit boek is verwerkt, de voorbeeldige geschiedkundige nauwkeurigheid en objectiviteit, of de klare, aantrekkelijke verhaaltant en de uiterst verzorgde taal. Dit is nu eens een dorpsgeschiedenis die ten volle beantwoordt aan al de eisen die aan het genre moeten gesteld worden: wetenschappelijke degelijkheid, genietbaarheid en aantrekkelijkheid ook voor de gewone lezer, bruikbaarheid voor het onderwijs. Dit alles en zeker het laatste heeft de auteur op het oog gehad. Het zeer uitgebreid register zal de onderwijzer toelaten het werk als naslagboek te gebruiken en door de leerlingen te laten gebruiken in de hogere klassen. Daarom zou het in geen enkele school te Retie en omliggende mogen ontbreken. En alle Kempische boekerijen moeten

het zeker bezitten. De heer Sneyers heeft de uitstekende gedachte gehad enkele karakteristieke of merkwaardige extracten uit het archief, netjes omlijnd onder het oog van de lezer te brengen. Een gans bijzondere aandacht heeft hij gewijd aan de plaatselijke families, en aldus een zeer interessante bijdrage tot de Retiese en Kempische familiekunde geleverd. Voor de illustratie heeft hij beroep gedaan op Benoît Geukens, die zich op meesterlijke wijze van zijn taak heeft gekweten: de tekeningen zijn sober, sprekend, smaak- en kunstvol. Ook de uitgeverij De Berk en de drukkerij Van den Eynde te Retie verdienen alle lof om de keurige, technisch onberispelijke editie, waaraan vele grote uitgeverijen gerust een lesje kunnen nemen.

We wensen Ere-Inspecteur Edw. Sneyers van harte geluk met dit heerlijk boek, en we zijn er hem dankbaar om de Kempische geschiedschrijving te hebben verrijkt met een werk van blijvende waarde.

A. Claes:

BALLIEN, Henry. — TONGEREN, BELGIE'S OUDSTE STAD. — 16° — 80 blz. — geïllustreerd. — Uitgave: Tongeren, Het Prisma, z.j.

We willen er geen gewoonte van maken werken te recenseren die geen rechtstreeks verband houden met Turnhout en de Antwerpse

Kempen. Voor dit boekje, dat ons ter recensie werd toegestuurd, maken we graag een uitzondering. Als beknopte monographie, die zich bijzonder tot doel stelt «de schooljeugd, de oningewijden en de toeristen een beknopt en toch zo volledig mogelijk overzicht aan te bieden van de geschiedenis, de instellingen, de kunstwerken en de merkwaardigheden van België's oudste stad», heeft dit werk uitstekende kwaliteiten. Het is vlot geschreven, en in een zeer verzorgde taal. De wetenschappelijk streng verantwoorde stof is methodisch ingedeeld en overzichtelijk en klaar uiteengezet. De zo interessante geschiedenis van Tongeren wordt er volledig en op boeiende wijze verteld, en op alle wetenswaardigheden wordt de aandacht gevestigd. De tekeningen zijn duidelijk en smaakvol. De uitgave is verzorgd. Wel hadden we graag achteraan een register gevonden. Dit had de bruikbaarheid van het werk als naslagboek zeker verhoogd, te meer daar het ten dienste wil staan van de schooljeugd.

Kortom een zeer degelijke monographie, die een plaats verdient in de bibliotheek van alle heemkundigen.

A. Claes.

VERSCHUEREN (Prof. Dr. J.) S.J. — MODERN WOORDENBOEK
— Vijfde herziene druk. 1e Deel — 8° — 1061 blz. geïll.
N.V. Brepols - Turnhout.

Het verschijnen, voor enkele weken, van de vijfde herziene druk van het Modern Woordenboek van onze stadsgenoot, Z. E. Pater J. Verschueren, S.J., is een gebeurtenis die we niet onopgemerkt willen laten voorbijgaan. Voor ons ligt het eerste deel, het tweede is aangekondigd voor Mei a.s.

In omvang en inhoud is dit eerste deel aanzienlijk vermeerderd. Het werd volledig bijgewerkt, verrijkt met vele nieuwe en prachtige illustraties, technische en wetenschappelijke platen, gekleurde tabellen en landkaarten. De meest recente statistieken en nieuwe encyclopedische artikelen komen erin voor. Een begin werd gemaakt met de rangschikking der verschillende betekenissen van een woord in semaziologisch verband, en de nieuwe spelling werd konsekwent doorgevoerd.

We herinneren ons, bij het verschijnen van de eerste uitgave, tussen de vele, alle uiterst lovende recensies, ergens te hebben gelezen: «Les flamands ont fait mieux que Larousse!» Wat zal men thans wel niet moeten zeggen? Nergens, hier of elders, werd een verklarend, taalkundig en encyclopedisch woordenboek uitgegeven, dat in volledigheid, taalkundige rijkdom en technische verzorging, de vergelijking met het Modern Woordenboek kan doorstaan.

Na Conscience, «die zijn volk heeft leren lezen» en de eerste stoot gaf tot de herwaardering van het Nederlands in België, is Z.E. Pater Verschueren met zijn Modern Woordenboek wellicht de meest

betekenisvolle figuur in de geschiedenis van de kulturele heropstanding van de Vlaamse volksgemeenschap. Nu we dit monument van de Vlaamse geest bezitten, kan geen eerlijk en nadenkend mens nog het Vlaams als «un dialecte» beschouwen.

Het kan ons niet onverschillig laten dat dit prachtig en voor alle intellectuelen in het Nederlands taalgebied absoluut onmisbaar woordenboek, door een Turnhoutenaar werd samengesteld en op de persen van een Turnhoutse Firma werd gedrukt. Beiden, Z. E. Pater Verschueren en de Firma Brepols, wensen we van harte geluk met deze uiterst waardevolle en prachtige realisatie.

A. Claes.

INHOUD

- A. CLAES. — †Z, E. H, Kan. J. E, Jansen, O. Prem.
1871 - 1949. Blz. 3—31
- Academische Herdenkingszitting: Gewijd aan de na-
gedachtenis van Kan. J.E. Jansen, O. Prem. Blz. 32—54
- R. PEETERS. — Bibliographie: Kan. J. E. Jansen,
O. Prem. Blz. 55—78
- R. PEETERS. — Personen, Plaatsnaam- en Zaken-
register. blz. 79—82
- R. PEETERS. — Ontvallen Taxandria-Werkers
Blz. 83—88
- Archeologische nota. Blz. 88
- A. CLAES. — Kempisch Boeckennieuws. Blz. 89—92
-